

Østre Landsret Præsidenten

Den 12/03-2020
J.nr. 40A-ØL-24-20
Init: cr

Justitsministeriet
Sendt til mail jm@jm.dk og chn@jm.dk

Justitsministeriet har ved brev af 19. februar 2020 (Sagsnr. 2020-730-0367) anmodet om eventuelle bemærkninger til høring over udkast til betænkning nr. 1574/2020 om en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse.

Udkastet har været drøftet på et plenarmøde den 6. marts 2020.

I den anledning skal jeg meddele, at landsretten ikke ønsker at udtale sig om, hvilken ordning et lovforslag om en ny voldtægtsbestemmelse skal bygge på, da det er et politisk spørgsmål.

Landsretten har derimod følgende bemærkninger til betænkningen:

I forhold til udformningen af begge forslag bemærkes, at såvel flertallets som mindretallets udkast til en ny voldtægtsbestemmelse medtager en eksemplifikation af, hvad der kan udgøre voldtægt, som lovteknisk ofte i stedet alene ville være omfattet af et lovforslags bemærkninger.

Landsretten peger endvidere på, at det fremgår af bemærkningerne til flertallets lovudkast, at et samleje, hvor den ene part svigagtigt er blevet forledt til at tro, at den anden part brugte prævention, ikke vil udgøre voldtægt i en frivillighedsbaseret ordning (betænkningen, side 177-178). Efter bemærkningerne til mindretallets udkast er det uklart, om en tilsvarende situation vil indebære, at et samtykke ikke er gyldigt, og at samlejet dermed udgør voldtægt i en samtykkebaseret ordning, (betænkningen, side 188, 6. hele afsnit). Det bør derfor i et eventuelt lovforslag om en samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse præciseres, om et samtykke givet under tilkendegivne eller ikke tilkendegivne forudsætninger, for eksempel at den anden part anvendte prævention,

uden at dette var tilfældet, skal medføre, at et samleje opnået under disse omstændigheder efter bestemmelsen skal anses som voldtægt.

Med venlig hilsen

Bent Carlsen

Ellen Børst Petersen

Vestre Landsret
Præsidenten

Justitsministeriet
Slotsholmsgade 10
1216 København K

Sendt pr. mail til jm@jm.dk; chn@jm.dk

J.nr. 40A-VL-18-20
Den 18/03-2020

Justitsministeriet har ved brev af 19. februar 2020 (sagsnr. 2020-730-0367) anmodet om eventuelle bemærkninger til høring over Straffelovrådets betænkning nr. 1574/2020 om en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse.

Udkastet har været drøftet på et plenarmøde den 6. marts 2020.

Landsretten er bekendt med bl.a. høringssvaret fra Dommerforeningen og kan i det hele tilslutte sig dette.

Såfremt et kommende lovforslag følger mindretallet i Straffelovrådet, ser vi gerne, at udkast til lovforslag sendes i ny høring.

Med venlig hilsen

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Helle Bertung', with a long horizontal stroke extending to the right and a large loop at the end.

Helle Bertung

Justitsministeriet
Slotsholmsgade 10
1216 København K

Præsidenten
Domhuset, Nytorv 25
1450 København K.
Tlf. 99 68 70 15
CVR 21 65 95 09
administration.kbh@domstol.dk
J.nr. 9099.2020.19

Den 26. marts 2020

Ved en mail af 19. februar 2020 har Justitsministeriet anmodet om eventuelle bemærkninger til høring over udkast til betænkning nr. 1574/2020 om en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse.

Jeg skal i den anledning på byretspræsidenternes vegne oplyse, at byretterne kan henholde sig til Østre Landsrets svar af 12. marts 2020.

Der henvises til Deres j.nr. 2020-730-0367.

Med venlig hilsen

Søren Axelsen

Justitsministeriet
Sikkerhedskontoret

Dato: 23-03-2020
J. nr.: 2020-036059

Rigspolitiet

Center for Ledelsesstøtte og
Ministerbetjening
Rigspolitiet
Polititorvet 14
1780 København V

Tlf.: 33 14 88 88

Email: politi@politi.dk

Høringssvar – høring over udkast til betænkning nr. 1574/2020 om en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse

Justitsministeriet har ved e-mail af 24. februar 2020 anmodet om Rigspolitiets bemærkninger til udkast til betænkning nr. 1574/2020 om en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse.

I den anledning skal Rigspolitiet bemærke følgende:

Det fremgår af betænkningen, at et enigt Straffelovråd finder, at straffelovens § 216 bør ændres, således at bestemmelsen dækker enhver form for ufrivillighed. Der er således tale om, at det strafbare område for voldtægt udvides. Det er Rigspolitiets vurdering, at en udvidelse af voldtægtsbegrebet vil medføre en stigning i antallet af anmeldelser om voldtægt, hvilket vil medføre et øget ressourceforbrug i politiet. Hertil kommer forventeligt videoafhøring af forurettede i sager om voldtægt, som anbefalet af Justitsministeriets ekspertpanel, hvilket vil lægge yderligere pres på ressourcerne. Det bemærkes i den forbindelse, at afhøring af forurettede i sager om voldtægt så vidt muligt skal foretages af polititjenestemænd, der er uddannede i og har erfaring med afhøring af ofre for seksualforbrydelser. Det er på den baggrund Rigspolitiets forventning, at et øget antal anmeldelser kan medføre et behov for relevant uddannelse af flere polititjenestemænd. Der bør således afsættes ressourcer til forbedring af uddannelse inden for området, herunder kommunikationsunderstøttende redskaber, undervisning i traumereaktioner og hukommelsespåvirkning, undervisning i sagstypetilpasset afhøringsteknik og metoder, der kan imødekomme de nuancer, der opleves at være i spil i størstedelen af denne type sager.

Det er derudover Rigspolitiets vurdering, at det ikke kan udelukkes, at en frivilligheds- eller samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse i visse tilfælde kan medføre en mere omfattende efterforskning, end hvad der vil være behov for efter den gældende voldtægtsbestemmelse. Det bemærkes i den forbindelse, at flertallet i betænkningen erkender, at en voldtægtsbestemmelse baseret på frivillighed på visse punkter indeholder flere skønsmæssige elementer end efter den gældende lovgivning.

Afslutningsvis bemærker Rigspolitiet, at det - også efter en eventuel lovændring - fortsat må formodes, at der vil være en række sager, hvor anklagemyndigheden vurderer, at der på grund af manglende beviser ikke kan rejses tiltale. Der må ligeledes formodes, at der fortsat vil være sager, hvor domstolene frifinder den tiltalte for voldtægt på grund af manglende beviser. Det er på den baggrund Rigspolitiets vurdering, at det på forhånd er svært at sige, om en lovændring som foreslået vil føre til en stigning i andelen af domfældelser i voldtægtssager, og at dette ikke nødvendigvis vil være tilfældet, med mindre tilstrækkelige beviser til domfældelse i en straffesag kan tilvejebringes i de enkelte sager.

Med venlig hilsen

Louise Spangsberg Lundsager
fg. centerchef

Justitsministeriet

Slotsholmsgade 10
1216 København K

16. marts 2020

J.nr.: 2020-4101-0014-9

Sagsbehandler:

Mikkel Høj Svendsen

Dir. tf.: +45 99684352

Mail: MHS@domstolsstyrelsen.dk

Domstolsstyrelsens hørings svar

Justitsministeriet har ved mail af 19. februar anmodet Domstolsstyrelsen om eventuelle bemærkninger til udkast til betænkning nr. 1574/2020 om en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse.

Domstolsstyrelsen har i den anledning følgende bemærkninger:

Antal sager

Domstolsstyrelsen vurderer, at en ændring af voldtægtsbestemmelsen i straffelovens § 216 vil føre til en signifikant stigning i antallet af voldtægtssager ved domstolene. Dette gør sig gældende, uanset om en revision af voldtægtsbestemmelsen baseres på frivillighed eller samtykke.

For førstnævnte tilfælde lægger Domstolsstyrelsen til grund, at en voldtægtsbestemmelse baseret på frivillighed *"indebærer en nykriminalisering i forhold til den gældende voldtægtsbestemmelse – og dermed at tilfælde af ufrivilligt samleje, der ikke kan straffes efter den nugældende affattelse af straffelovens § 216, stk.1, fremover vil kunne straffes som voldtægt"*, jf. side 24 i betænkningen. Alt andet lige vil en voldtægtsbestemmelse baseret på frivillighed derfor føre til flere sager ved domstolene.

For sidstnævnte lægger Domstolsstyrelsen til grund, at en voldtægtsbestemmelse baseret på samtykke *"vil udvide det strafbare område til lige netop de strafværdige forhold, som den nuværende lovgivning ikke giver mulighed for at straffe"*, jf. side 25 i betænkningen. Alt andet lige vil en voldtægtsbestemmelse baseret på samtykke derfor føre til flere sager ved domstolene.

Justitsministeriet har oplyst pr. telefon, at de på nuværende tidspunkt ikke kan estimere antallet af sager, som ovenstående ændringer af voldtægtsbestemmelsen vil medføre. En vurdering af antallet af voldtægtssager er en central forudsætning for, at Domstolsstyrelsen kan levere et retvisende økonomisk skøn for de merudgifter, som betænkningens forslag medfører for domstolene. Det er muligt, at fx en dataindsamling fra de landeksempler i betænkningen, hvor en samtykkebaseret eller frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse er gældende, vil give grund-

lag for et estimat over antallet af ekstra sager ved domstolene. Det vurderes dog ikke realistisk at tilvejebringe det fornødne materiale indenfor den angivne tidsfrist.

På det foreliggende grundlag vurderer Domstolsstyrelsen, at antallet af voldtægtssager ved domstolene vil stige med ca. 20-40 pct. årligt for en frivilligheds- eller samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse. Domstolsstyrelsen baserer vurderingen på, at følgende fremgår af betænkningens side 12:

"at selv om det allerede efter ordlyden af den gældende bestemmelse [Straffelovens § 216, stk. 1] kan siges at indgå, at handlingen er gennemført uden et gyldigt samtykke, jf. kravet om tiltvingelse ved vold, tvang mv., viser retspraksis, at der kan forekomme situationer, hvor et samleje har været ufrivilligt, og forurettede har givet udtryk for ufrivilligheden, men hvor samlejet ikke vil kunne straffes efter den gældende lovgivning, hvis der ikke er anvendt tvangsmidler eller lignende. Efter rådets opfattelse er sådanne situationer imidlertid af en sådan art og alvor, at handlingen bør kunne straffes som voldtægt. Rådet lægger herved vægt på den krænkelse af forurettedes integritet og seksuelle selvbestemmelsesret, som også foreligger i denne type situationer."

Henset til, at Justitsministeriets forskningskontor i en offerundersøgelse for perioden 2005–2019 har estimeret, at "mørketallet" for voldtægter i gennemsnit er på 6.700 sager årligt, vurderer Domstolsstyrelsen, at der er stor sandsynlighed for, at antallet af politianmeldelser om voldtægt vil stige. Dette baseres på, at der i perioden 2017–2019 i gennemsnit har været ca. 970 politianmeldelser om voldtægt om året ifølge Danmarks Statistik, og at formålet med en ændret voldtægtsbestemmelse er at *"bidrage til en generel forståelse af, hvor grænserne går mellem acceptabel seksuel adfærd og strafbar seksuel adfærd"*, jf. side 13 i betænkningen.

På ovenstående baggrund vurderer Domstolsstyrelsen, at antallet af voldtægtssager ved domstolene vil stige med en ændret voldtægtsbestemmelse, idet en stigning i antallet af politianmeldelser om voldtægt også øger sandsynligheden for, at der rejses tiltale i flere tilfælde end i dag. Domstolene har modtaget ca. 240 voldtægtssager årligt i perioden 2017–2019.

Årlige merudgifter

En årlig stigning på ca. 20-40 pct. i antallet af voldtægtssager vil medføre årlige merudgifter på 2,9-5,7 mio. kr. for retterne.

Tabel 1. Årlige merudgifter ved domstolene ved en stigning i antallet af voldtægtssager pr. år på 20-40 pct.

(mio. kr.)	
Driftudgifter - byretterne (hovedkonto 11.41.02)	1,1 - 2,3
Driftsudgifter - landsretterne (hovedkonto 11.41.02)	1,1 - 2,1
Sagsgodtgørelser mv. (hovedkonto 11.42.01)	0,7 - 1,4
I alt merudgifter pr. år	2,9 - 5,7

For så vidt angår antallet af sager, er det lagt til grund, at ca. 10 pct. bliver behandlet som nævningesager og 90 pct. som domsmandssager. Det vurderes, at ca. 40 pct. af sagerne ankes til landsretten.

For så vidt angår de økonomiske merudgifter, er disse baseret på Domstolsstyrelsens oversigt over de gennemsnitlige udgifter til de forskellige sagstyper ved byretterne i 2017-2018, herunder straffesager. I opgørelsen indgår de totale driftsudgifter (hovedkonto 11.41.02. Retterne) samt sagsrelaterede udgifter (hovedkonto 11.42.01. Sagsgodtgørelser mv. og 11.42.02. Fri proces og udgifter til advokathjælp).

Det bemærkes, at estimaterne for antallet af sager og de dertilhørende økonomiske merudgifter i sagens natur er behæftet med en vis usikkerhed.

Med venlig hilsen

Laila Lindemark

From: Mikael Sjöberg <MikaelSjoeberg@Oestrelandsret.dk>
Sent: 17-03-2020 16:35:02 (UTC +01)
To: Justitsministeriet <jm@jm.dk>; Camilla Hellesø Nielsen <chn@jm.dk>
Cc: Bent Carlsen <BentCarlsen@Oestrelandsret.dk>; Helle Bertung <HelleBertung@Vestrelandsret.dk>; Søren Axelsen <SAX@domstol.dk>; Rikke Søndergaard Larsen <RikkeLarsen@Oestrelandsret.dk>
Subject: Dommerforeningens høringsvar på Straffelovrådets betænkning/ dok. 1387206

Justitsministeriet
Strafferetskontoret
Slotsholmsgade 10 København K

Ved mail af 19. februar 2020 har Justitsministeriet anmodet om Dommerforeningens eventuelle bemærkninger til Straffelovrådets betænkning nr. 1574/2020 om en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse.

I betænkningen foreslår et enigt Straffelovråd, at straffelovens § 216 om voldtægt ny affattes, således at den dækker enhver form for ufrivillighed.

Et flertal på 10 af rådets medlemmer foreslår, at voldtægtsbestemmelsen baseres på et kriterium om frivillighed. Et medlem af rådet foreslår, at voldtægtsbestemmelsen baseres på et kriterium om samtykke.

Betænkningen har været drøftet i Dommerforeningens bestyrelse.

Dommerforeningen bemærker indledningsvist, at man kan tiltræde Straffelovrådets begrundelse for at ændre straffelovens § 216.

Om den ny voldtægtsbestemmelse skal baseres på et kriterium om frivillighed eller på et kriterium om samtykke, har været ivrigt debatteret i offentligheden.

Under høringsfasen har statsministeren givet udtryk for, at regeringen agter at fremsætte et lovforslag om en samtykkebaseret bestemmelse om voldtægt. Flere politiske partier har tilkendegivet, at de også ønsker, at den fremtidige voldtægtsbestemmelse skal være baseret på samtykke.

Det er i sidste instans et politisk valg, om en ny voldtægtsbestemmelse skal baseres på frivillighed eller samtykke.

Dommerforeningen går imidlertid ud fra, at man med høring af foreningen desuagtet er interesseret i at høre foreningens stillingtagen til betænkningens og dens forslag.

Dommerforeningen tiltræder Straffelovrådets flertals bemærkninger om valget af et frivillighedskriterium. Det er foreningens opfattelse, at begrebet frivillighed bedre imødekommer intentionen bag en ny voldtægtsbestemmelse, som er at understrege, at ethvert individ har ret til seksuel selvbestemmelse, og at enhver seksuel handling skal basere sig på gensidig frivillighed. Det er da også dette kriterium, der anvendes i hovedparten af de lande, herunder Sverige, som vi sammenligner os med.

Sigtet med forslaget er, at flere end i dag skal kunne dømmes for voldtægt. I langt hovedparten af sagerne om såkaldt kontaktvoldtægt har kun de to parter været til stede. De er ikke uenige om, at der har fundet et samleje sted, men de har en forskellig opfattelse af, om det skete med begge parters indforståelse.

Det er naturligvis fortsat anklagemyndigheden, der skal bevise gerningsmandens forsæt. Dommerforeningen finder derfor anledning til at understrege, at uanset om man indfører et frivilligheds- eller samtykke kriterium, vil det i praksis fortsat kunne give anledning til betydelige bevismæssige vanskeligheder at bevise gerningsmandens forsæt. Det synes også at være erfaringen i Sverige, der for et par år siden indførte en regel om, at samleje, der ikke er baseret på frivillighed, er voldtægt.

Dommerforeningen går ud fra, at man senere får anledning til at kommentere et konkret udkast til ændring af straffelovens bestemmelse om voldtægt.

Med venlig hilsen

Mikael Sjöberg

Mikael Sjöberg

Landsdommer/Formand for Den Danske Dommerforening

Direkte: + 45 99 68 65 01/ + 45 21 66 18 49

**DEN DANSKE
DOMMERFORENING**

Justitsministeriet

København, den 18. marts 2020

Vedr. Høring over Straffelovrådets betænkning nr. 1574/2020 om en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse, Deres sagsnr. 2020-730-0367

Justitsministeriet har ved mail af 19. februar 2020 anmodet om Dommerfuldmægtigforeningens eventuelle bemærkninger til Straffelovrådets betænkning nr. 1574/2020 om en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse.

Foreningen skal i den anledning meddele, at foreningen er enig i Straffelovrådets begrundelse for behovet for at ændre straffelovens § 216.

Om en ny bestemmelse skal basere sig på et kriterium om frivillighed eller samtykke, er en politisk beslutning. Foreningen kan dog tilslutte dig de overvejelser, som danner grundlag for Straffelovrådets flertals forslag om en bestemmelse baseret på frivillighed i forhold til en bestemmelse baseret på samtykke.

Uanset det valgte kriterium vil der fortsat ofte være tale om bevisvanskelige sager, idet anklagemyndigheden skal bevise gerningsmandens forsæt til at gennemføre et samleje mv. på trods af manglende frivillighed eller samtykke fra den anden part.

Dette høringssvar sendes alene elektronisk til: jm@jm.dk med kopi til chn@jm.dk

På foreningens vegne,

René Bergfort
Høringsansvarlig
Dommerfuldmægtigforeningen

18. marts 2020

Frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse

Hørings svar – Udkast til betænkning om frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse

Ved en mail af den 19. februar 2020 har Justitsministeriet anmodet Det Kriminalpræventive Råd om eventuelle bemærkninger.

I den anledning skal DKR udtale, at vores mission er at skabe tryghed ved at oplyse om og forebygge kriminalitet.

Den nyligt offentliggjorte offerundersøgelse viste, at antallet af kvinder, der blev udsat for voldtægt eller voldtægtsforsøg i 2019 var signifikant flere end 6.700. For ti år siden viste offerundersøgelserne, at omkring 3.000 kvinder årligt blev udsat for voldtægt, så der er tale om en bekymrende udvikling, der kræver handling.

DKR støtter derfor også regeringens bestræbelser på at skabe en forandring på voldtægtsområdet, herunder også via en ny voldtægtsbestemmelse, som baseres på princippet om frivillighed, hvor tilegnelses-, bevis- og bevisbyrdekravene er uforandrede. Det er imidlertid uklart, hvorvidt en ny bestemmelse vil have en generalpræventiv eller adfærdsregulerende effekt. Det er derfor vigtigt, at regeringens tiltag understøttes med tiltag som forebygger, at voldtægt sker.

Hvis vi skal den negative udvikling til livs, er vi nødt til at skabe en adfærdsændring, bl.a. via målrettet oplysning, undervisning af børn og unge samt ved indsatser over for ofre, som er i risiko for at blive ofre igen.

Der er i dag overraskende lidt viden om, hvordan vi bedst forebygger voldtægt, og det bør der gøres noget ved. Vi mener på den baggrund, at der er behov for en helhedsorienteret og vidensbaseret indsats, og at der derfor bør iværksættes en systematisk national strategi for forebyggelse af voldtægt. Vi anbefaler således en national forebyggelsesstrategi, hvor alle aktører på området, bl.a. myndigheder, organisationer og eksperter, bringer deres viden i spil og forpligter sig til handling. Derudover er det afgørende, at borgerne involveres, da det i høj grad også handler om at ændre danskernes normer og værdier.

Det er DKR's opfattelse, at en sådan strategi vil kunne løfte den samlede indsats og reducere antallet af voldtægtsofre.

Venlig hilsen

Anna Karina Nickelsen
Sekretariatschef

Justitsministeriet
Slotsholmsgade 10
1216 København K
jm@jm.dk, chn@jm.dk

Vesterbrogade 32
1620 København V

Telefon 33 43 70 00
mail@danskeadvokater.dk
www.danskeadvokater.dk

Den 18. marts 2020

Vedr.: Høring over Straffelovrådets betænkning nr. 1574/2020 om en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse (sagsnummer 2020-730-0367)

Justitsministeriet har den 19. februar 2020 anmodet om en udtalelse vedr. Straffelovrådets betænkning nr. 1574/2020 om en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse.

Straffelovrådets betænkning, som har været behandlet i Danske Advokaters fagudvalg for strafferet og straffeprocess, giver Danske Advokater anledning til følgende bemærkninger:

Overordnede bemærkninger

I forhold til Straffelovrådets overvejelser om, hvorvidt den gældende voldtægtsbestemmelse i tilstrækkelig grad afspejler den seksuelle selvbestemmelsesret, fremgår det at betænkningen, at et enigt Straffelovråd finder, at straffelovens § 216 bør ændres, således at bestemmelsen dækker enhver form for ufrivillighed.

Danske Advokater har i den forbindelse noteret sig det af Straffelovrådet anførte om, at en sådan udvidelse af det strafbare område vil gøre det klart, at seksuelle handlinger altid skal være frivillige for de involverede parter, og at det samtidig kan bidrage til en generel forståelse af, hvor grænserne går mellem acceptabel seksuel adfærd og strafbar seksuel adfærd, og vil medvirke til at tydeliggøre det strafferetlige værn, som består i beskyttelsen af den seksuelle selvbestemmelsesret og den seksuelle integritet. Herudover vil det kunne medvirke til at markere samfundets afstandtagen fra seksuelle handlinger, som ikke er baseret på frivillighed.

I forbindelse med overvejelserne om, hvordan en nyaffattelse af straffelovens bestemmelse om voldtægt i dette lys bør affattes, skal Danske Advokater indledningsvis bemærke, at det af retssikkerhedsmæssige grunde er helt afgørende, at bestemmelsen

udformes med respekt for grundlæggende strafferetlige principper om klarhed og forudsigelighed i lovgivningen, uskyldsformodning, bevisbyrdespørgsmål mv. Med en nyaffattelse af bestemmelsen er det således centralt, at der rammes en hensigtsmæssig balance, som både sikrer behørig hensyntagen til retssikkerheden for den forurettede og retssikkerheden for den mistænkte/sigtede/tiltalte.

Det fremgår af betænkningen, at 10 medlemmer foreslår, at straffelovens § 216, stk. 1, ændres, så bestemmelsen baseres på et kriterium om frivillighed, mens 1 medlem foreslår, at bestemmelsen baseres på et kriterium om samtykke.

Danske Advokater kan tilslutte sig betragtningerne fra flertallet, hvorefter man med en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse opnår den rette balance mellem hensynene til beskyttelsen af voldtægts ofre og retssikkerheden for dem, der beskyldes for voldtægt og at det – såfremt mindretallets ordning vælges – kan indebære en risiko for, at der sker en kriminalisering af seksuelle forhold, som der ikke er et klart behov for at kriminalisere.

Danske Advokater er endvidere enig med flertallet i, at en ny voldtægtsbestemmelse af hensyn til retssikkerheden i videst muligt omfang skal indebære en klar og forudsigelig retstilstand, som borgerne kan indrette sig efter, og at dette hensyn tilgodeses ved en voldtægtsbestemmelse baseret på frivillighed, hvor tilregnelser-, bevis- og bevisbyrdekravene er uforandrede. Danske Advokater er dog ligeledes enig med flertallets erkendelse af, at en voldtægtsbestemmelse baseret på frivillighed på visse punkter indeholder flere skønsmæssige elementer end efter den gældende lovgivning.

I den forbindelse har Danske Advokater noteret sig, at flertallet anfører, at den foreslåede nyaffattelse af straffelovens § 216 ikke ændrer på, at det beror på rettens frie bevisvurdering i lyset af anklagemyndighedens bevisbyrde, om der er ført bevis for gerningsmandens forsæt til voldtægt. Dette gælder f.eks. ved vurderingen af, om det i de situationer, hvor passivitet hos den ene part ikke kan anses som udtryk for, at parten deltager frivilligt, kan lægges til grund, at den pågældende deltager frivilligt, hvis parterne forklarer forskelligt herom. Det betyder også, at der i de tilfælde, hvor der ikke er andre beviser end tiltaltes og forurettedes forklaringer, må ske frifindelse, hvis de modstridende forklaringer af retten vurderes at være lige troværdige.

Endelig har Danske Advokater noteret sig og er enig i flertallets opfattelse af, at frivilligheden – navnlig ud fra retssikkerhedshensyn – må vurderes objektivt ud fra oplysningerne om personens deltagelse i samlejet, herunder personens ord og handlinger, og ikke ud fra personens indre overbevisning. Dette indebærer f.eks., at en person, som efter sin indre overbevisning ikke ønsker et samleje, men som alligevel vælger at gå med til samlejet, vil skulle anses for at have deltaget frivilligt.

Særligt vedrørende terminologien samtykke/frivillighed

I forlængelse af ovenstående skal Danske Advokater særligt bemærke vedrørende terminologien samtykke/frivillighed, at Danske Advokater kan tilsluttes sig flertallets betragtninger om at anvende begrebet frivillighed frem for samtykke. Baggrunden herfor er bl.a., at det ved et samtykke-begreb yderligere vil skulle vurderes, om et sådant samtykke blev afgivet frivilligt. Der vil således kunne forekomme tilfælde, hvor der foreligger et samtykke, men hvor dette ikke er afgivet frivilligt, og det vil derfor under alle omstændigheder være nødvendigt at foretage en vurdering af frivilligheden, selv om samtykke anvendes som terminologi.

For så vidt angår spørgsmålet om, hvilken betydning passivitet skal have, er Danske Advokater ligeledes enig med flertallet, hvorefter dette afhænger af sagens konkrete

omstændigheder, herunder om samlejet er foregået under sædvanlige omstændigheder eller under særlige omstændigheder, forløbet op til samlejet, relationen mellem parterne mv., og at frivillighedsbegrebet favner dette bedre end samtykkebegrebet.

Efter flertallets opfattelse, kan det ikke afvises, at der i visse tilfælde, herunder særligt i passivitetssituationer, kan opstå visse realitetsforskelle alt efter, hvilket begreb der anvendes. Flertallet anfører i den forbindelse, at det med en samtykkebaseret bestemmelse i passivitetssituationer – afhængig af, hvordan ordningen nærmere udformes – vil kunne påhvile den initiativtagende part en videre forpligtelse til at sikre sig, at den anden part samtykker, hvis vedkommende forholder sig passiv, end ved en frivillighedsbaseret bestemmelse. Passivitet vil således kunne være udtryk for et manglende samtykke, mens det er mere åbent, om passivitet er udtryk for ufrivillighed eller frivillighed.

Danske Advokater kan tilslutte sig disse synspunkter og er enig med flertallet i at en samtykkebaseret bestemmelse derfor kan medføre en risiko for at kriminalisere en seksuel adfærd, som af mange vil blive anset som naturlig og sædvanlig i forbindelse med seksuelt samvær. Retssikkerhedshensyn således taler derfor efter Danske Advokaters vurdering med meget betydelig vægt for at vælge en frivillighedsbaseret bestemmelse frem for en samtykkebaseret bestemmelse.

Med venlig hilsen

Jeanie Sølager Bigler
Retschef
jsb@danskeadvokater.dk

Formand: Kristian Mølgaard

Solbjergvej 3, 2.

2000 Frederiksberg

20 64 44 23

krm@boelskifteadvokater.dk

Sekretariat: Peter Trudsø

Farvergade 27 D, 1. sal

1463 København K

28 13 64 95

pt@strafferetsadvokaten.dk

www.lffa.dk

Justitsministeriet

jm@jm.dk og chn@jm.dk

18. marts 2020

Høring over Straffelovrådets betænkning nr. 1574/2020 om en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse (Justitsministeriets sagsnr. 2020-730-0367)

Justitsministeriet har med mail af 19. februar 2020 bedt om blandt andet Landsforeningen af Forsvarsadvokaters eventuelle bemærkninger til Straffelovrådets betænkning nr. 1574/2020 om en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse.

Betænkningen har været drøftet i Landsforeningens bestyrelse, som noterer sig, at et enigt Straffelovråd efter gennemgang af en omfattende retspraksis konstaterer, at den nuværende formulering af voldtægtsbestemmelsen ikke i tilstrækkelig grad sikrer den seksuelle selvbestemmelsesret og den personlige integritet. Straffelovrådet foreslår derfor, at straffelovens § 216 om voldtægt formuleres, sådan at den dækker enhver form for ufrivillighed i den seksuelle handling.

Et flertal på 10 af rådets medlemmer foreslår, at voldtægtsbestemmelsen baseres på et kriterium om frivillighed. En frivillighed, som skal være kommet til udtryk. Et medlem af rådet foreslår, at voldtægtsbestemmelsen baseres på et kriterium om samtykke. Et samtykke som kan gives stiltiende.

Om den ny voldtægtsbestemmelse skal baseres på et kriterium om frivillighed eller på et kriterium om samtykke, har været ivrigt debatteret i offentligheden. Landsforeningen har noteret sig, at en række af de eksempler, som også folketingspolitikere og retsordførere har nævnt i den offentlige debat, ikke er i overensstemmelse med hverken gældende eller fremtidig praksis efter hverken flertallets eller mindretallets forslag.

Under høringsfasen har statsministeren givet udtryk for, at regeringen agter at fremsætte et lovforslag om en samtykkebaseret bestemmelse om voldtægt. Flere politiske partier har tilkendegivet, at de også ønsker, at den fremtidige voldtægtsbestemmelse skal være baseret på samtykke.

Det er et politisk valg, om en ny voldtægtsbestemmelse skal baseres på frivillighed eller samtykke, men Landsforeningen finder det bekymrende, såfremt det politisk valg træffes på baggrund af antagelser, som ikke er funderet i hverken den praksis, som i dag er hos domstolene eller den udarbejdede betænkning.

Landsforeningen lægger vægt på, at der er størst mulig klarhed om reglerne, således at det for borgerne vil være forudsigeligt, hvordan reglerne anvendes. Landsforeningen lægger derudover vægt på, at sædvanlige seksuelle relationer i ligeværdige forhold ikke kriminaliseres.

Disse hensyn finder landsforeningen bedst tilgodeses med det forslag, som er fremsat at Straffelovrådets flertal, som retter fokus mod det centrale, at seksuelle relationer mellem mennesker skal basere sig på frivil-

lighed. Ethvert individ har ret til seksuel selvbestemmelse, og at enhver seksuel handling skal basere sig på gensidig frivillighed. Det er da også dette kriterium, der anvendes i hovedparten af de lande, herunder Sverige, som vi sammenligner os med.

Sigtet med forslaget er, at der i nogle tilfælde, hvor der i dag ikke synes at kunne, skal kunne dømmes for voldtægt. I de fleste sager om voldtægt har kun de to parter været til stede. De er ikke uenige om, at der har fundet et samleje sted, men de har en forskellig opfattelse af, om det skete med begge parter indforståelse.

Landsforeningen finder det væsentligt at fremhæve, at det fortsat er anklagemyndigheden, der skal bevise gerningsmandens forsæt. Uanset om man indfører et frivilligheds- eller samtykke kriterium, vil det, og bør det også i praksis fortsat kunne give anledning til betydelige bevismæssige vanskeligheder at bevise gerningsmandens forsæt.

Landsforeningen stiller sig forhåbningsfuld i forhold til, at en ændret formulering af voldtægtsbestemmelsen, ud over et udvidet strafferetligt værn af den personlige integritet og selvbestemmelsesret i seksuelle relationer, i høj grad vil være med til at påvirke kulturen omkring seksuelle relationer. Landsforeningen skal opfordre til, at der arbejdes massivt med oplysning af unge omkring disse forhold og gensidig opmærksomhed.

Med venlig hilsen

Kristian Mølgaard

Justitsministeriet
Slotsholmsgade 10
1216 København K

KRONPRINSESSEGADE 28
1306 KØBENHAVN K
TLF. 33 96 97 98

DATO: 19. marts 2020
SAGSNR.: 2020 - 660
ID NR.: 653879

jm@jm.dk + chn@jm.dk

Høring over Straffelovrådets betænkning nr. 1574/2020 om frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse

Ved e-mail af 19. februar 2020 har Justitsministeriet anmodet om Advokatrådets bemærkninger til ovennævnte betænkning om en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse.

Som det fremgår af Straffelovrådets kommissorium, er Straffelovrådet blevet bedt om at komme med konkrete forslag til, hvordan en nyaffattelse af straffelovens § 216 om voldtægt kan udformes, således at det tydeliggøres, at enhver seksuel handling skal bygge på gensidig frivillighed.

Straffelovrådet har i betænkningen bl.a. anført, at selvom det allerede efter ordlyden af den gældende bestemmelse kan siges at indgå, at handlingen er gennemført uden et gyldigt samtykke, viser retspraksis, at der kan forekomme situationer, hvor et samleje har været ufrivilligt, og hvor forurettede har givet udtryk for ufrivilligheden, men hvor samlejet ikke kunne straffes efter den gældende lovgivning, idet der ikke er anvendt tvangsmidler eller lignende.

Advokatrådet er enig i, at det principielt ikke bør være afgørende for straf efter straffelovens § 216, om der er anvendt vold eller tvang, eller om forurettede har været i stand til at modsætte sig handlingen, men derimod om den seksuelle handling var frivillig. Advokatrådet er endvidere enig i, at det bør pålægges den, der tager initiativ til samleje eller andet seksuelt forhold, en forpligtelse til at sikre sig, at den anden er indforstået hermed.

Med den foreslåede bestemmelse vil anklagemyndigheden imidlertid fremover skulle bevise, at der ikke forelå frivillighed, og der skal således føres bevis om ”fraværet af frivillighed”.

Advokatrådet er enig i, at det er væsentligt, at kriminaliseringen af voldtægt er så klar som mulig. Rådet skal derfor udtrykke betænkelighed ved den omstændighed, at det objektive gerningsindhold, og dermed bevistema, flyttes fra at være centreret om

forholdsvis let konstaterbare spørgsmål om anvendelse af vold, trussel om vold, tvang eller forurettedes tilstand, til i visse situationer alene at dreje sig om, hvorvidt samlejet var frivilligt eller ufrivilligt.

Det må forventes, at dette nye bevistema vil være vanskeligt at håndtere i praksis, hvilket kan skabe en uklar retstilstand med flere frifindelser til følge. Hvilken grad af passivitet vil eksempelvis være ensbetydende med ufrivillighed, og vil man i højere grad risikere justitsmord i en sag, hvor det er påstand mod påstand, fordi en domfældelse fremover mere end nogensinde vil afhænge af en troværdighedsvurdering af forklaringerne.

Voldtægtssager er i forvejen ofte kendetegnet ved alene at basere sig på den tiltaltes og den forurettedes forklaring om de nærmere omstændigheder, idet det seksuelle samvær ikke bestrides, ligesom mulige mærker på den forurettede heller ikke bestrides at være opstået i forbindelse hermed.

Det er velkendt, at der allerede med den nuværende lovgivning er flere frifindelser og påtaleopgivelser i sædelighedssager end i andre typer af sager. En retssag er en belastning for alle de involverede parter, og en uklar retstilstand er ikke befordrende for retssikkerheden.

Hensynene til at beskytte voldtægtsofre må balanceres i forhold til retssikkerheden for dem, der beskyldes for at have begået voldtægt. Advokatrådet skal derfor anbefale, at udviklingen i anmeldelser, sigtelser, tiltaler og domfældelser for voldtægt følges nøje.

Med venlig hilsen

Andrew Hjuler Crichton
Generalsekretær

København, 20.03.20

Høring over Straffelovrådets betænkning nr. 1574/2020 om en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse, Amnesty International, Danmark

Generelle bemærkninger

Justitsministeriet sendte den 19. februar 2020 Straffelovrådets betænkning nr. 1574/2020 om en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse i offentlig høring.

Indledningsvis vil Amnesty International Danmark, (herefter Amnesty) takke både den forrige og den siddende justitsminister for det store fokus, der endelig er rettet mod sager om voldtægt og for den lydhørhed, som både ministeren og hans dygtige ministerium har vist hele området, blandt andet ved at nedsætte det ekspertpanel, som Amnesty var en del af.

I relation til Straffelovrådets betænkning og flertallets anbefaling om en fremtidig voldtægtsbestemmelse, baseret på frivillighed fremfor en samtykkebaseret bestemmelse, anbefaler Amnesty, at den fremtidige bestemmelse er en klar samtykkebaseret lovgivning. Nedenfor er vores argumenter for vigtigheden af dette, samt hvorfor vi ikke støtter Straffelovrådets flertals forslag om en frivillighedsbestemmelse.

I 2014 var Danmark blandt de første lande til at ratificere Europarådets konvention om forebyggelse og bekæmpelse af vold mod kvinder og vold i hjemmet (Istanbulkonventionen), som er den mest omfattende internationale traktat omhandlende vold mod kvinder.

Istanbulkonventionen fastsætter, at parterne er forpligtede til at »træffe de lovgivningsmæssige og andre foranstaltninger, der er nødvendige for at udvise rettidig omhu i forbindelse med forebyggelse, efterforskning, idømmelse af straf og ydelse af erstatning for voldshandlinger omfattet af denne konvention og begået af ikke-statslige aktører«. ¹ For at leve op til de menneskeretslige forpligtelser er det vigtigt, at Danmark vedtager en samtykkebaseret lovgivning.

Straffeloven er udtryk for samfundets etiske og moralske spilleregler, som opstilles for acceptable og uacceptable handlinger. Den udtrykker herved en autoritativ norm for samfundets værdier som sådan. En ny definition af voldtægtsbestemmelsen bør derfor afspejle den herskende opfattelse af lighed mellem kønnene, som er en

---

¹ Istanbulkonventionen, artikel 5(2)

grundlæggende værdi i det danske samfund, så anerkendelsen af ligestilling og ligeværd og ligestilling mellem mænd og kvinder også kommer til udtryk både i lovgivning, politik og i praksis.

§ 216: Samtykke eller frivillighed

Straffelovrådets flertal foreslår, at straffelovens § 216 fremtidigt skal lyde ”*For voldtægt straffes med fængsel indtil 8 år den, der har samleje med en person, der ikke deltager frivilligt.*” (s. 174) Straffelovrådets mindretal foreslår § 216 fremover affattes: ”*For voldtægt straffes med fængsel indtil 8 år den, der gennemfører et samleje med en person, der ikke har samtykket heri. Samtykke skal gives frivilligt og være udtryk for den pågældendes frie vilje, bedømt ud fra omstændighederne ved den konkrete situation. Er forholdet begået ved vold, trussel om vold, psykisk vold, anden ulovlig tvang, jf. § 260 eller med en person, der befinder sig i en tilstand eller situation, i hvilken den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen, anses dette som en særligt skærpende omstændighed.*”

Ifølge Istanbulkonventionen skal voldtægt og alle andre handlinger af seksuel karakter uden samtykke defineres som strafbare.² GREVIO (Europarådets ekspertkomité for vold mod kvinder) påpegede i sin evaluering af Danmark i 2017, at en kriminalisering af voldtægt som manglende samtykke er et »centralt element i Istanbulkonventionens rammesætning af seksuel vold«³. I sine anbefalinger opfordrede GREVIO kraftigt de danske myndigheder til at ændre den juridiske definition på voldtægt, så den er baseret på frivilligt samtykke, præcis som Straffelovrådets mindretal foreslår. Amnesty anbefaler således, at § 216 anvender ordet 'samtykke' istedet for 'frivillighed'.

Definitionen af 'frivillighed'

Selvom Amnesty foreslår, at samtykke anvendes i lovteksten, vil vi gerne understrege, at det centrale er, hvordan samtykke – eller i flertallets forslag 'frivillighed' defineres – og altså ikke nødvendigvis ordene i sig selv. Der findes ikke noget internationalt eller regionalt menneskerettighedsinstrument, der giver en præcis definition af samtykke. I Istanbulkonventionens forklarende bemærkninger står der, at det er »op til parterne at fastsætte den specifikke ordlyd i lovgivningen og de faktorer, som de anser for at forhindre frivilligt samtykke«. I konventionens artikel 36, paragraf 2, uddybes det dog, at: »Samtykke skal gives frivilligt og være udtryk for den pågældendes fri vilje, bedømt ud fra omstændighederne ved den konkrete situation«⁴.

---

² 5 Se Istanbulkonventionen, artikel 36(1). Se endvidere Europarådets Ministerudvalgs anbefaling (2002)5 og dets begrundelse H/Inf (2004), paragraf 35, som indtrængende opfordrer stater til at straffe alle handlinger uden samtykke, herunder hvor offeret ikke gør modstand. Se også Europarådets Parlamentariske Forsamlings (PACE) resolution 1691 (2009), paragraf 5.2.1, som opfordrer stater til at »gøre voldtægt (herunder voldtægt i ægteskabet) til en ex officio forbrydelse«

³ GREVIO-rapport, p. 45.

⁴ Istanbulkonventionen, artikel 36(2)

Frivillighed defineres i det af flertallet foreslåede § 216 stk 2: *”For at en deltagelse skal anses som frivillig, skal valget om at deltage være kommet til udtryk gennem ord eller handling eller fremgå af den konkrete situation og sammenhæng. Der foreligger ikke frivillighed, hvis gerningsmanden har tiltvunget sig samleje ved vold eller trussel om vold. Der foreligger heller ikke frivillighed, hvis gerningsmanden har skaffet sig samleje ved anden ulovlig tvang, jf. § 260, eller med en person, der befinder sig i en tilstand eller situation, i hvilken den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen.”* (s. 174)

For at sikre beskyttelsen af alle menneskers seksuelle autonomi, mener Amnesty, at en voldtægtsbestemmelse baseret på samtykke er nødvendig. Samtykke betyder (konkret til sex), at der må foreligge en eller anden form for positiv tilkendegivelse. Derfor er det problematisk når flertallet anfører *”Der bør ikke opstilles et krav om, at frivillighed forudsætter, at den pågældende positivt har udtrykt sin vilje til at deltage i samlejet. Den foreslåede lovtekst er derfor formuleret således, at valget om at deltage i samleje skal være kommet til udtryk gennem ord eller handling eller skal ”fremgå af den konkrete situation og sammenhæng”, for at deltagelsen skal anses som frivillig”* (s 179). Amnesty mener tværtimod, at det må være en forudsætning, at en persons ønske om at deltage i samleje ikke blot kommer til udtryk gennem passivitet eller ”uengagement” (betænkningen s. 180), men at der må foreligge en eller anden form for non-verbal eller verbal positiv tilkendegivelse af at ville have sex, og at denne positive tilkendegivelse er kontinuerlig undervejs i den seksuelle aktivitet.

Af Straffelovrådets flertals bemærkninger fremgår det, at flertallet mener, at det må bero på en konkret vurdering om passivitet er udtryk for frivillighed eller ufrivillighed, og at der i nogle tilfælde bør være en formodning for frivillighed, som gør at kvinden har ansvaret for at sige fra (betænkningen s. 13, 15, 136, 137, 176, 177, 180 og 181). Amnesty mener ikke, at der skal være en formodning om, at en persons passivitet er udtryk for frivillighed, og at man derfor har ansvaret for at sige fra. Vi mener tværtimod, at passivitet aldrig nogensinde må være et samtykke. At passivitet skulle være et udtryk for frivillighed, er heller ikke i overensstemmelse med det nutidige syn på køn og seksualitet, som fordrer seksuel integritet og selvbestemmelse og dermed, at begge parter i et seksuelt forhold har et ansvar for at sikre sig gensidighed og samtykke.

Istanbulkonventionens forklarende bemærkninger præciserer, at retsforfølgelse »vil kræve en kontekstfølsom vurdering af bevismaterialet for at fastslå fra sag til sag, hvorvidt offeret frivilligt har givet sit samtykke til den seksuelle handling. En sådan vurdering skal anerkende den brede vifte af adfærdsmæssige og traume reaktioner på seksuel vold og voldtægt, som ofrene udviser, og ikke være baseret på antagelser om typisk adfærd i sådanne situationer, som vi eksempelvis ser i flertallets forslag til en frivillighedsbestemmelse⁵. Lige så vigtigt er det at sikre, at fortolkninger af voldtægtslovgivning og retsforfølgelsen i voldtægtssager ikke påvirkes af

---

⁵ Forklarende bemærkninger, paragraf 192.

kønsstereotyper og myter om mandlig og kvindelig seksualitet«. Samtykke er en frivillig og løbende aftale om at indgå i en bestemt seksuel aktivitet, og det kan tilbagekaldes når som helst.⁶ Derfor skal en ny dansk lovgivning understrege dette og altså ikke indeholde situationer, som flertallet anbefaler, hvor der er en 'formodning om frivillighed' og hvor det dermed bliver ofrets ansvar at sige fra.

FN's håndbog om lovgivning om vold mod kvinder fastslår, at lovgivning også skal inddrage skærpende omstændigheder, herunder for eksempel overleverens alder, relationen mellem overlever og gerningsmand, brug af trusler, brug af fysisk vold, tilstedeværelsen af flere gerningsmænd og alvorlige fysiske eller psykiske konsekvenser af overfaldet.⁷

Amnesty mener desuden, at det er problematisk, at Straffelovrådets flertal lægger op til, at kvindens handlinger også forud for den seksuelle aktivitet kan tillægges betydning i vurderingen af, om hun har deltaget frivilligt (betænkningen s. 181). Udviklingen inden for international strafferet har ført til anerkendelsen af, at samtykke udelukkende kan gives frit og oprigtigt, når den ene samtykkende parts frie vilje ikke tilsidesættes ved tvang, og når vedkommende er i stand til at give sit samtykke.⁸ Derfor bør definitionen på voldtægt inkludere en bred vifte af omstændigheder, hvori tvang indgår, og hvor samtykke ikke kan gives frit hellere end situationer hvor der er formodning for frivillighed.

Amnesty deler fuldt ud Straffelovrådets opfattelse af, at almindelige retsprincipper og den tiltaltes retssikkerhed skal varetages i samme grad som hidtil. Men det er derfor vigtigt, at en ny samtykkelovgivning understreger, at den anklagede bør – skønt bevisbyrden fortsat påhviler anklagemyndigheden – afhøres om de foranstaltninger, vedkommende har truffet med henblik på at afgøre, om den forurettede gav sit samtykke.⁹ Der bør ikke være nogen antagelse i lovgivning eller praksis om, at et offer giver sit samtykke, fordi hun ikke fysisk har modsat sig de uønskede seksuelle handlinger, uanset om gerningsmanden truede med at bruge eller brugte fysisk vold eller ej.¹⁰ Dette understreges blandt andet af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol i 2003, jf. fodnote 13. Derfor er det problematisk, når flertallet skriver, at der kan være situationer, hvor ansvaret for at sige fra ligger hos ofret.

---

⁶ 1 Dette er blevet bekræftet i nationale retsafgørelser, for eksempel af højesteretten i England og Wales i R v. DPP and "A" [2013] EWHC 945 (Admin) og i USA, højesteretten i Californien, 29 Cal. 4. 756, 60 P.3d 183, 128 Cal. Rptr. 2d 783, 2003 Cal.

⁷ 5 FN's Handbook for Legislation on Violence against Women, 2012, p. 24

⁸ Den Internationale Straffedomstol: »Elements of Crimes« (2011), element 1 og 2, der omhandler voldtægt som en forbrydelse mod menneskeheden under artikel 7(1)(g)-1, p. 8, og voldtægt som krigsforbrydelse i internationale og ikke-internationale væbnede konflikter under artikel 8(2)(b)(xxii)-1 (p. 28) og artikel 8(2)(e)(vi)-1, pp. 36-37. Se også Den Internationale Straffedomstol: »Rules of Procedure and Evidence«, FN-dokument Doc ICC-ASP/1/3 (2002), regel 70(a), (b) og (c).

⁹ 53 Vertido vs. The Philippines, CEDAW-kommuniké 18/2008, FN-dokument CEDAW/C/46/D/18/2008 (2010), paragraf 8.9(b)(ii).

¹⁰ 4 M.C. v. Bulgaria (2003), Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (ECHR) 651.

Voldtægt i ægteskab og parforhold

Straffelovrådets flertal introducerer en 'formodning om frivillighed' ved sex indenfor ægteskab eller parforhold: *"Hvis to personer i et ligeværdigt samlivsforhold eller ægteskab under sædvanlige omstændigheder går sammen ind i et soveværelse og gennemfører samleje, vil det som udgangspunkt være udtryk for, at samlejet er frivilligt, også selv om parterne f.eks. ikke på nogen måde har talt om, at de skal have samleje, og også selv om den ene part er passiv eller uengageret under samlejet. I sådanne situationer vil der være en formodning for frivillighed, og det påhviler derfor i stedet normalt den passive at sige fra, for at samlejet skal anses for ufrivilligt"*(s.181)

Det følger af Istanbulkonventionen, at stater: »specifikt skal kriminalisere seksuelle overgreb i et parforhold (dvs. 'voldtægt i ægteskabet eller andre former for parforhold'), enten ved at:

- anerkende, at bestemmelserne vedrørende seksuelle overgreb gælder 'uanset relationens karakter' mellem gerningsmanden og den forurettede eller
- fastslå, at 'hverken ægteskab eller andre relationer kan udgøre et forsvar mod en tiltale for seksuelt overgreb i henhold til loven'«. ¹¹ Med dette i mente bør der naturligvis ikke være indskrevet en generel frivillighedsformodning til sex i et ægteskab/parforhold.

Voldtægter begået af en partner eller ekspartner er almindeligt forekommende blandt de kvinder, der hvert år søger hjælp på de danske krisecentre. Seneste omfangsundersøgelse fra Socialstyrelsen viser, at 28 procent af kvinderne angiver at have været udsat for 'seksuel vold'. Fagpersoner anslår, at problemet er underrapporteret¹². For stort set alle kvinder på krisecentre gælder det, at kvinderne har levet med langvarig psykisk vold. De seneste omfangsundersøgelser viser, at 72.000 kvinder oplyser at være udsat for psykisk vold hvert år. Det svarer til 4 ud af 100 kvinder¹³.

Blandt antallet af kvinder, der søger hjælp på de danske krisecentre eller i de ambulante tilbud, ses det som et gennemgående træk, at kvinderne i forbindelse med voldtægter og seksuelle overgreb begået af partner/ekspartner forholder sig passivt i situationen. Det anses af fagpersoner som et klart udtryk for, at den forudgående psykiske vold mod kvinden, og det deraf følgende trusselsniveau i relationen, sammenholdt med vanlige traumereaktioner, betyder, at hun ikke siger fra.

Den psykiske vold er kendetegnet ved, at kvinden fastholdes i volden gennem en lang række af tilsyneladende ikke-voldelige strategier, hvori magten og kontrollen over hende netop finder sted. Forklaringer på, hvorfor hun 'ikke bare går' skal findes i den permanente latente trussel, som bunder i tidligere voldelige episoder. Ofrets viden om at det kan ske igen, gør det muligt at kontrollere hende og fastholde

¹¹ FN's Handbook for Legislation on Violence against Women, 2012, p. 24.

¹² Bertelsen, Eva mf., 2018

<https://danner.dk/sites/default/files/Vi%20mangler%20viden%20om%20seksuel%20vold%20i%20parforhold.pdf>

¹³ <https://www.vive.dk/da/udgivelser/psykisk-partnervold-7024/>

hende i volden. Man kan sige, at seksuel og fysisk vold, herunder trusler om samme, er den lim, der gør den psykiske vold mulig og endog særdeles effektiv.

Dette er forskningsmæssigt anerkendt og beskrevet blandt andet med magt- og kontrolhjulet, som er udviklet af det amerikanske 'Domestic Violence Intervention Project'¹⁴. Magt- og kontrolhjulet forklarer den psykiske volds arenaer, og hvordan den fysiske og seksuelle vold omkapsler et mønster af ikke-voldelige kontroltaktikker. Således vil en kvinde, der er udsat for psykisk vold fra sin partner, på grund af den psykiske volds trusselsniveau, blive nødt til at forholde sig passivt – eller foregive at have lyst til sex, fordi det ikke er risikofrit at sige nej - når partneren ønsker seksuelt samkvem.

Amnesty anerkender at Straffelovrådets flertal søger at tage højde for dette ved at begrænse formodningen om frivillighed til såkaldt 'ligeværdige' forhold, men det betyder dermed, at der skal kunne føres bevis for, at der har været vold eller andet 'uligeværdigt' i parforholdet. Med en samtykkebaseret lovgivning er begge parter nødt til at sikre sig, at den anden positivt tilkendegiver, at han/hun ønsker sex, hvor der derimod med flertallets forslag bliver åbnet en dør til, at der kan være situationer, hvor passivitet kan tolkes som frivillighed, og at der i disse situationer vil pålægges ofret et ansvar for at kæmpe imod og sige nej.

Straffeloven som holdningsbærende – såkaldt 'naturlig og sædvanlig sex'

Straffelovsrådets flertal skriver, "at der er situationer, hvor der efter de konkrete omstændigheder er en formodning for frivillighed, og hvor det derfor er rimeligt at forvente, at den anden part siger fra, hvis vedkommende ikke er indforstået med det. Flertallet peger i den forbindelse på, at der, hvis reglerne ikke udformes med forståelse herfor, vil være risiko for at kriminalisere en seksuel adfærd, som af mange vil blive anset som naturlig og sædvanlig i forbindelse med seksuelt samvær."

Det er en af flertallets hovedbegrundelser for "at en ny bestemmelse foreslås baseret på frivillighed og ikke på samtykke."

Hvis noget af mange anses som *naturligt og sædvanligt*, så kan det ikke være kriminelt, skriver Straffelovrådets flertal. Men kigger man i stedet på overskridelse af hastighedsgrænser, at slå børn, eller antisemitisme mener man jo ikke, at hvorvidt disse er forbudt eller ej skal afgøres af, hvorvidt det af mange anses for *naturligt og sædvanligt*. Nej, en lov skal tværtimod sætte en retning for, hvad det er for et samfund, vi gerne vil have, og hvilke værdier og moral det skal bygge på. Derfor er det vigtigt, at en ny voldtægtslovgivning uden tvetydighed understreger, at passivitet aldrig kan være et samtykke og derved sikrer individets seksuelle og kropslige integritet og selvbestemmelse samt rykker ved forældede holdninger i vores samfund.

---

¹⁴ The Duluth Model <https://www.theduluthmodel.org/wheels/understanding-power-control-wheel/>

Dernæst fremgår det ikke i betænkningen, hvilket data Straffelovsrådet har brugt til at vurdere, hvad der kan opfattes som *naturligt og sædvanligt* på det seksuelle område, eller hvad de bygger vurderingen på. Ligesom der ikke er referencer til hverken dansk eller international forskning for at underbygge disse påstande. Selvom noget anses som *naturligt og sædvanligt*, kan det stadig godt være forkert. Flertallets forslag fastholder nogle af de problematiske og gammeldags holdninger til kvinders og mænds seksualitet, som den nuværende lov indeholder og i praksis fører til.

I rådets udsagn ligger der ikke alene en antagelse om, at en kvinde, der ligger stille, er 'med på den', for sådan plejer det at være, ja det er ligefrem 'naturligt'. Det er en grov opfattelse af kvinder og kvinders seksualitet, som er baseret på skadelige kønsstereotyper. Men dertil kommer, at det også er en nedgørelse af mænd og mænds seksualitet, fordi det indikerer, at mænd ikke kan eller vil gå op i, hvordan deres partner har det, når de har sex sammen.

Der er derfor i rådets udtalelse en virkelig bekymrende, gammeldags og fastholdende måde at se på både mænds og kvinders seksualitet. Men også en manglende forståelse af, hvad det er for opfattelser og manglende gensidighed, der kan føre til voldtægt. Med den tilgang er vi faktisk ikke kommet ret meget længere end det udgangspunkt, vi har med den nuværende lovgivning.

Angående Strafudmåling

Det fremgår, at der med Straffelovrådets forslag til en ny bestemmelse videreføres gældende ret (lov nr. 635 af 8. juni 2016), hvor "en enkeltstående fuldbyrdet overfaldsvoldtægt (...) straffes med fængsel i 3 år og 6 måneder, hvis der ikke foreligger andre skærpende omstændigheder, mens udgangspunktet for strafudmålingen for et enkeltstående fuldbyrdet samleje i andre sager om voldtægt ved vold eller trussel om vold er fængsel i fra ca. 2 år og 6 måneder til op mod 3 år" (.s. 184)

Problemet med at fastholde begrebet '*overfaldsvoldtægt*', som udgangspunkt for fastsættelse af det generelle straffniveau er, at *overfaldsvoldtægt* traditionelt er defineret som 'voldtægt begået af en fremmed gerningsmand'. Det er ikke defineret ud fra, hvorvidt der er sket et fysisk 'overfald', men ud fra relationen mellem offer og gerningsmand. Dermed fastholder forslaget, at en voldtægt begået af en fremmed gerningsmand generelt skal straffes med ½-1 års længere fængsel, end en voldtægt begået af en gerningsmand, ofret har mødt forud for voldtægten.

Amnesty opfordrer til, at der bliver gjort op med denne skelnen. Enten ved at undlade at anvende begreberne '*overfaldsvoldtægt*' og '*andre sager om voldtægt*' som udgangspunkt for fastsættelse af straffniveauet. Eller alternativt ved helt tydeligt at definere i det kommende lovforslag, at der med *overfaldsvoldtægt* menes voldtægt begået som et overfald, uanset relationen mellem offer og gerningsmand.

Vi foreslår tillige, at man derudover præciserer, at en forudgående relation mellem offer og gerningsmand ikke i sig selv er en formildende omstændighed.

Et overfald bør indgå som en skærpene omstændighed ved en strafudmåling, men kan lige så vel blive begået af en gerningsmand, som ofret kender eller har mødt forud for angrebet. Derfor er kategorien 'overfaldsvoldtægt' misvisende. Der findes desuden intet empirisk belæg for, at voldtægter begået af en fremmed (såkaldte overfaldsvoldtægter) gennemsnitligt set skulle være mere voldelige end andre voldtægter.ⁱ Der er heller ikke grundlag for at tro, at det skulle være mere traumatiserende at blive voldtaget af en fremmed end af en person, man har mødt tidligere.ⁱⁱ

Det fremgår desuden, at voldtægt af en person, der befinder sig i en tilstand, hvor den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen, fortsat som udgangspunkt skal straffes med 1 år og 2 måneder. Amnesty anerkender, at der kan være konkrete omstændigheder, der gør sig gældende i nogle af denne type sager, men vi undrer os over, at voldtægt af et offer, der er ude af stand til at forsvare sig imod overgrebet fortsat normalt vil skulle straffes med under det halve af voldtægter begået mod ofre, der kan forsvare sig.

Ifølge principperne i den generelle bestemmelse om strafudmåling bliver det tillagt skærpene virkning, hvis gerningsmanden udnytter, at offeret er værgeløst (straffelovens § 81, nr. 11). Men i forbindelse med voldtægt anses det åbenbart for en formildende omstændighed at forgribe sig på et offer, der ikke kan forsvare sig. Vi foreslår, at der gøres op med denne markante forskel på strafniveau.

Definitionen af samleje

Definitionen af 'samleje' som udelukkende vaginalt og analt samleje fastholdes med forslaget (s. 176). Amnesty foreslår, at oralt samleje inkluderes i definitionen af samleje under § 216 og således fremadrettet ikke ligger under tillægsbestemmelsen § 225. Dette vil sikre, at det ikke fremgår som en formildende omstændighed, at voldtægten udøves gennem tvungen oral indtrængen frem for vaginal eller anal indtrængen.

Dels må det anses for mindst lige så krænkende for ofret at blive tvunget til oralt 'samleje' som analt eller vaginalt samleje og dels vil det bringe definitionen mere i tråd med international ret. Ifølge international menneskerettighedslovgivning og -standarder bør en definition af voldtægt således indeholde *vaginal, anal og oral* penetration af seksuel karakter af en anden persons krop ved hjælp af en kropsdel eller en genstand uden den pågældendes samtykke. (vores fremhævning)¹⁵

---

¹⁵ Istanbulkonventionen, artikel 36(1)(a). Se også Den Internationale Straffedomstol: »Elements of Crimes« (2011), element 1 og 2, der omhandler voldtægt som en forbrydelse mod menneskeheden under artikel 7(1)(g)-1, p. 8, og voldtægt som krigsforbrydelse i internationale og ikke-internationale væbnede konflikter under artikel 8(2)(b)(xxii)-1, p. 28, og artikel 8(2)(e)(vi)-1, pp. 36-37

ⁱ Fysiske skader på voldtægtsofre: Parvoldtægt (72 %), kontaktvoldtægt (66 %), overfaldsvoldtægt (65 %). Se Voldtægt, der anmeldes VI, Kriminalpræventivt råd 2009

ⁱⁱ Udtalelse om psykologiske eftervirkninger af voldtægt fra Center for Seksuelle Overgreb, Rigshospitalet v/Chefpsykolog Svend Aage Madsen, Bilag 4 i Straffelovrådets betænkning om seksualforbrydelser (betænkning nr. 1534), s. 905

Til jm@jm.dk
cc chn@jm.dk

Center for Seksuelle Overgrebs høringsvar til Straffelovrådets betænkning nr. 1574/2020 om en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse. Sagsnr. 2020-730-0367.

Center for Seksuelle Overgreb, Rigshospitalet, fremsender hermed sit høringsvar til Straffelovrådets betænkning nr. 1574/2020 om en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse.

Center for Seksuelle Overgreb (CSO) har siden 2000 tilbudt tværfaglig undersøgelse og behandling inden for de medicinske, psykologiske og sociale områder i forhold til seksuelle overgreb. Herudover rummer CSO et nationalt videnscenter, der forsker i og formidler viden om seksuelle overgreb.

Dette høringsvar er skrevet på baggrund af CSOs viden på området og vores kliniske erfaring fra praksis fra møder med flere tusind mennesker udsat for voldtægt.

Først og fremmest vil vi takke Straffelovrådet for en meget grundig og gennearbejdet betænkning. Vi glæder os over, at det i betænkningen fremhæves, at beskyttelsen af den seksuelle selvbestemmelsesret og seksuelle integritet skal afspejles af lovgivningen, og at lovgivningen i høj grad kan være medvirkende til en samfundsændring på området i form af, hvad der er acceptabel, og hvad der er uacceptabel seksuel adfærd. Ydermere bifalder vi, at fokus i en ny voldtægtsbestemmelse ikke vil være på gerningsmandens anvendelse af tvangsmidler eller trusler herom, eller om ofret har modsat sig overgrebet, sådan som det er praksis i dag. I størstedelen af de henvendelser, vi ser i CSO, har der ikke været anvendt grov fysisk vold eller trusler i forbindelse med overgrebet, og der er ofte ej heller ydet fysisk modstand¹. En voldtægtslovgivning, som i højere grad har udgangspunkt i virkelighedens overgrebssituationer, er derfor en nødvendig udvikling i et moderne retssamfund.

I CSO oplever vi et stigende antal af henvendelser fra ofre for voldtægt hvert år. En rapport omhandlende data fra centret i perioden 2014 til 2018 med henvendelser fra personer på 16 år eller derover viste, at der har været en stigning i antal henvendelser på 61 %².

Ser man på andelen af anmeldte overgreb i perioden 2014 til 2018, ligger anmeldelsesprocenten relativt stabilt, og samlet set har 51,2 % anmeldt overgrebet enten inden ankomsten til CSO eller under første fremmøde³. På trods af at den retsmedicinske sporsikringsundersøgelse foregår i CSO, og der derfor er en høj andel af anmeldte overgreb i centret sammenlignet med befolkningsundersøgelser og andelen af anmeldte overgreb generelt, er det altså cirka halvdelen, der ikke ønsker at anmelde det seksuelle overgreb, de har oplevet, til politiet.

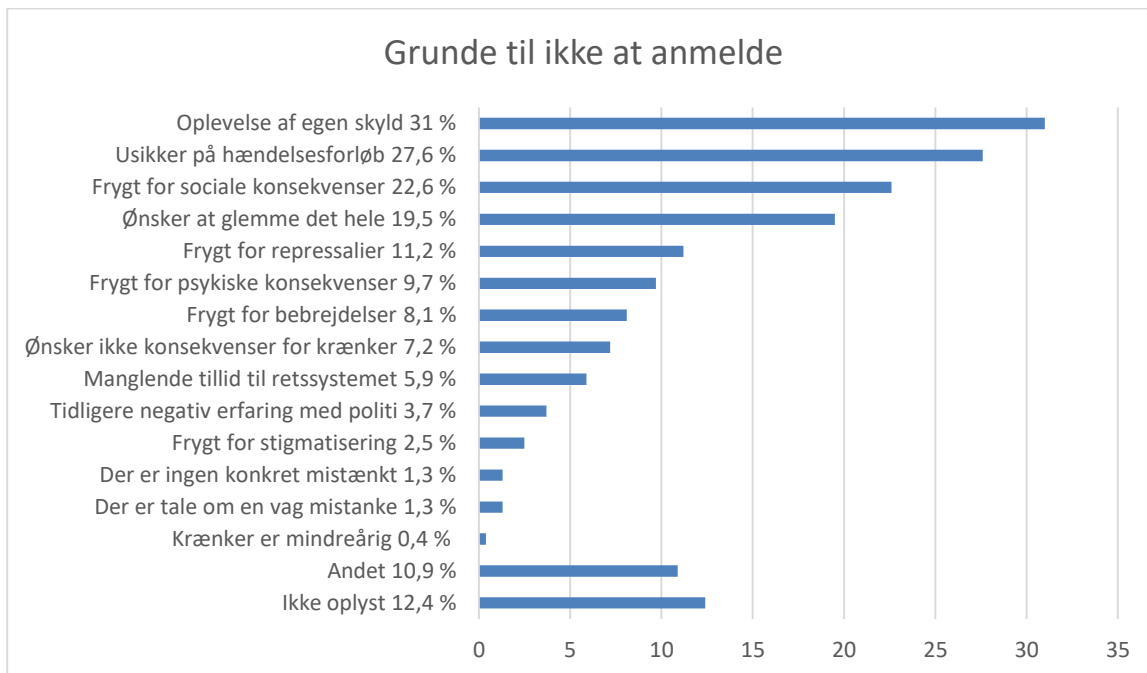
I CSO registrerer vi grunde til ikke at anmelde et overgreb ud fra, hvad ofret fortæller os. Det er ikke en systematisk undersøgelse, da det er medarbejderens vurdering i forhold til forudbestemte kategorier. Men det giver et indtryk af, hvilke temaer der er vigtige, når man ikke ønsker at anmelde et overgreb. Det er her illustreret i grafen på næste side (mulighed for flere svar):

---

¹ Rapport "Center for Seksuelle Overgreb i tal for perioden 2014 til 2018. Aldersgruppe: Fra 16 år og opefter", som er tilgængelig på CSOs hjemmeside under fanen Fagpersoner (Viden, rapporter og publikationer). Udgivet februar 2020.

² "Center for Seksuelle Overgreb i tal for perioden 2014 til 2018. Aldersgruppe: Fra 16 år og opefter".

³ "Center for Seksuelle Overgreb i tal for perioden 2014 til 2018. Aldersgruppe: Fra 16 år og opefter".

Grafen illustrerer, hvor komplekst et område det er, og at der kan være mange grunde til ikke at anmelde. Der er både psykologiske og sociale årsager til dette. Følelsen af egen skyld i forbindelse med overgrebet er et tilbagevendende tema for stort set alle vi ser i CSO, og derfor er det vigtigt, at retsvæsenet ikke forstærker eller bidrager til denne følelse. Det er vigtigt, at fokus kommer væk fra, hvad ofret gjorde i den konkrete situation og forud for, sådan som det også understreges i Straffelovrådets betænkning. Vi ser dette som et meget positivt, og for mange ofre altafgørende, bidrag til en ny voldtægtsbestemmelse.

I et seksuelt møde kan det være enormt komplekst for begge parter at aflæse både sig selv og den anden korrekt. Det er vigtigt, at lovgivningen formår at beskytte de personer, som er sårbare i situationen. Der kan være tale om sårbarhed på grund af indtag af alkohol eller stoffer (frivilligt eller påført), og der kan også være tale om psykisk sårbarhed, som fx psykiske vanskeligheder og/eller tidligere oplevelser med seksuelle overgreb.

Ud af alle henvendelser i CSO fra 2014 til marts 2020 af personer fra 15 år og opefter mistænker 14,2 % at være blevet udsat for såkaldt drugrape. Der er i disse situationer en særlig sårbarhed, da ofret ikke selv har ønsket den tilstand, som narkotika eller alkohol har sat dem i. Frasorteres sagerne med mistænkt drugrape, har 30,8 % indtaget mere end 5 genstande alkohol og/eller har været synligt beruset, mens 10,9 % har indtaget så meget alkohol, at det har medført amnesi. Overgrebssituationen bliver ofte mere kompleks, når betydelige mængder af alkohol og/eller narkotika indgår, og ofret er i en mere sårbar position. Her er det vigtigt, at den, der ønsker at have samleje med en (meget) påvirket person, sikrer sig, at dette er gengældt. Dette gør sig også gældende for personer, der er psykisk sårbare. I CSO spørger vi ind til tidligere oplevelser med seksuelle overgreb, og knap en tredjedel har oplevet overgreb før i deres liv⁴. Overgreb kan medvirke til øget sårbarhed overfor et nyt overgreb. Endvidere er der forskning, der tyder på, at personer med

⁴ "Center for Seksuelle Overgreb i tal for perioden 2014 til 2018. Aldersgruppe: Fra 16 år og opefter" og "Sexual assault: a descriptive study of 2500 female victims over a 10-year period" publiceret i 2015 i British Journal of Obstetrics and Gynaecology.

psykiske vanskeligheder kan være mere udsatte i forhold til at opleve seksuelle overgreb⁵. For mange psykisk sårbare kan det være ekstra svært at modsætte sig et overgreb verbalt og/eller fysisk, og derfor er det vigtigt, at lovgivningen tager højde for, at ikke alle har lige mulighed for at modsætte sig et overgreb, og at mennesker reagerer forskelligt på overgreb.

Samtidig med, at det er vigtig viden, at mennesker reagerer forskelligt på overgreb, så viser tallene fra CSO også, hvordan mange overgrebssituationer ser ud. Indledningsvist blev det beskrevet, at der er færre henvendelser i CSO, hvor der under overgrebet er anvendt grov fysisk vold, og hvor der har været ydet fysisk modstand. Fastholdelse er den mest almindelige voldsform anvendt i forbindelse med overgrebet (43,9 %) og skubbe/trække den næsthyppest (14,9 %). Verbal modstand er den mest almindelige modstandsform (41,7 %) og at skubbe den næsthyppest modstandsform (23,4 %)⁶. Vores kliniske erfaring er, at mange ofre oplever, at deres nej overhøres eller ikke respekteres, hvorefter ofret oplever et såkaldt freeze response. Dette gør sig også gældende ved en eventuel fysisk modstand, som ikke stopper overgrebet.

Det er vigtigt, at en voldtægtslovgivning beskytter den seksuelle selvbestemmelsesret og seksuelle integritet. Vi glæder os i CSO derfor over, at Straffelovrådet meget klart pointerer, at netop dette skal afspejles i en ny voldtægtsbestemmelse. Vi ser frem til at følge arbejdet med at udforme den nye lovgivning.

Med venlig hilsen
Center for Seksuelle Overgreb

⁵ Ph.d.-afhandlingen "Sexual assault in eastern Denmark from 2000–2010. Aspects of women's health before and after a sexual assault" af Mie-Louise J. Ø. Larsen fra 2015.

⁶ Baseret på henvendelser til CSO fra 2014 til marts 2020 af personer fra 15 år og opefter.

Justitsministeriet

Afsnit G0211
Direkte 48296365
Web <https://www.nordsjællandshospital.dk>

Man, tirs, ons, fre kl. 8-9 og 12-13

Dato: 11-03-2020

Hørings svar vedr. ny voldtægtsbestemmelse

Tak for invitationen til at deltage i høringssvar om den nye voldtægtsbestemmelse.

I Klinik for Voldtægtsofre, Nordsjællands Hospital Hillerød, støtter vi en samtykkebaseret voldtægtslovgivning i enighed med Straffelovrådets mindretal (Trine Baumbach) med formuleringen "samtykke skal gives frivilligt og være udtryk for den pågældendes frie vilje, bedømt ud fra omstændighederne ved den konkrete situation". Beskrevet og uddybet i betænkningens dokument side 167-171.

Vi er enige i, at et samtykke til hver en tid skal kunne tilbagekaldes, og at, hvis de seksuelle handlinger ændrer sig undervejs, at den initiativtagende part igen må sikre sig et samtykke til de ændrede seksuelle handlinger.

Vi er enige i Straffelovrådets formulering om "...en udvidelse af gerningsforholdet, så det omfatter alle ufrivillige seksuelle forhold" (se betænkning s. 18).

Vi anbefaler en bestemmelse, som svarer til den islandske straffelov, med formuleringen: "...straffes for voldtægt den, som har samleje eller foretager en anden seksuel handling med en person uden dennes samtykke" (se betænkning s. 79).

Og vi foreslår en formulering svarende til den islandske: "For voldtægt straffes også den, der tilsniger sig samleje, den, der udnytter en andens sindssygdom eller mentale handicap, og den, der udnytter, at den anden ikke er i stand til at modsætte sig handlingen" (se betænkning s. 79).

I KFV (Klinik for Voldtægtsofre) mener vi, at der, i den danske lovgivning, skal indskrives punkter, som svarer til den islandske (og flere andre lande) – om udnyttelse af forurettedes tilstand, groft misbrug af afhængighed, svig og institutionsanbragte (se gode formuleringer i betænkning s. 80).

Et samtykke kan gives verbalt eller nonverbalt. Det nonverbale må komme til udtryk i begge parter aktive deltagelse i de seksuelle handlinger. Herunder med en opmærksomhed på, at den aktive handling, i nogle tilfælde kan ske under trussel, og altså ikke frivilligt. Derfor vil det muligvis være brugbart med en nærmere definition af samtykke, eventuelt i form af eksempler.

Efter mindretallets opfattelse er gerningstidspunktet afgørende. Det er vi, i KFV, helt enige i. Det skal ikke tillægges betydning, hvad der gik forud for gerningstidspunktet af flirtende karakter eller lignende, hvis ikke denne adfærd "bekræftes" i gerningsøjeblikket (nærmere beskrevet i betænkning s. 23).

Vi vil samtidig anbefale, at man i lovteksten inddrager formuleringer, som beskriver, at relationen imellem de to parter på ingen måde kan være en formildende omstændighed. Dvs. to personer som er i parforhold eller har været par, er eller har været gode venner, eller i anden nær relation, vil dømmes og straffes for seksuel handling uden samtykke, på samme niveau, som når en ukendt person foretager samme handling.

I betænkningen s. 29 beskrives at ekspertpanelet anbefaler forskellige tiltag, til at styrke indsatsen mod voldtægt. Herunder et traumepsykologisk katalog, et gennemgribende løft af bistandsadvokatordningen med bedre uddannelse i håndtering af voldtægtssager, samt en opdatering af undervisningsmateriale til seksualundervisning i skolerne, så "samtykke" og "frivillighed" bliver en del af undervisningen. Samtlige af disse tiltag finder vi, i KFV, vil være en vigtig og uundværlig del af det praktiske arbejde, som retter sig imod en forbedring af hele området omkring seksuelle overgreb.

I Klinik for Voldtægtsofre har vi meget arbejde. Antallet af voldtægtsofre, som søger hjælp, har været stærkt stigende over de seneste år. Overgrebshistorierne er meget forskellige, og virkeligheden overstiger fantasien for, hvordan den slags kan foregå. Vi ser med stor forventning frem til den kommende ny lovgivning på dette område, i håb om at de mange ofre for seksuelle overgreb bliver stillet bedre i det retslige system. Historierne er voldsomme og konsekvenserne for ofrene er store. Mange har senfølger i årevis efter det seksuelle overgreb. Vi har talt med mange, som efter anmeldelse af en voldtægt, har oplevet at sagen er blevet henlagt, eller at gerningsmanden er blevet frifundet efter den nuværende lovgivning. De mister troen på og tilliden, at det danske retssystem yder den beskyttelse, som vi alle har brug for. Derfor er den nye voldtægtsbestemmelse en vigtig milepæl.

Med venlig hilsen

Lene Elbrandt og Kirsten Valentin
Klinik for Voldtægtsofre
Nordsjællands Hospital Hillerød

Høringsvar fra Center for Voldtægtsofre OUH, 18.03.2020

Vi anerkender de gode intentioner og det store arbejde der er lagt i dette høringsudkast. I Center for Voldtægtsofre, OUH, er der stor forståelse for den vanskelige juridiske balance imellem hensyn til offeret og retssikkerheden for den, der anklages for voldtægt.

Vi er positive overfor, at der fremadrettet vil være et skærpet fokus på frivillighed, løsrevet fra objektive gerningsforhold og bevistemaet i henhold til, hvorvidt der har været anvendt tvangsmidler mm. Dermed defineres voldtægt ikke alene i forhold til, hvorvidt der har været anvendt vold eller trusler om vold. Imidlertid vil vi gerne bidrage med enkelte perspektiver og feedback som fagfolk (hhv. læge og psykologer), der dagligt arbejder med ofre for seksuelle overgreb, men med det forbehold, at betænkningen er læst som lægmænd indenfor det juridiske felt.

Vi læser, at "flertallet (af straffelovrådet) erkender, en voldtægtsbestemmelse baseret på frivillighed på visse punkter indeholder flere skønsmæssige elementer end efter den gældende lovgivning" (p. 13). Vi har forståelse for de mange udfordringer, som det må give anledning til i praksis. Når en sags mulige udfald i en vis udstrækning beror på skønsmæssige elementer, vil vi gerne yderligere fremhæve det neurobiologiske grundlag som et betydningsfuldt opmærksomhedspunkt.

Jævnligt møder vi i centret ofre for seksuelle overgreb, der giver udtryk for også at have følt sig krænket i et retssystem, der har lagt særlig vægt på ord og handling- eller manglende handling og/ eller manglende udtryk. Det kan være uklart for de ramte i hvilken grad, der er taget højde for tematikker som øget aktivering af frygtkredsløb med muligt tab af præfrontale kognitive funktioner, ændret opmærksomhed og påvirket adfærd til følge. Herunder bl.a. tonisk immobilitet, i dagligdags termer det faktum, at mennesker kan "fryse" af angst og dermed ikke reagere som forventet.

Frygtkredsløbet opleves således ikke at få samme forståelse som det, at samtykke ikke behøver være afgivet frivilligt. Omend en sådan situation også oftest må antages at bero på frygt. Vi finder det neurobiologiske grundlag lige så relevant at medtænke i skønsmæssige situationer som evt. beruselse, søvn mm., der både juridisk og helt konkret kan udgøre en barriere i henhold til at håndhæve sin seksuelle selvbestemmelsesret.

Vi har forståelse for, at feltet imellem frivillighed og passivitet, evt. koblet op på ovenstående aktivering af frygtssystemet, er meget komplekst. Men ifald man følger flertallets anbefalinger om en frivillighedsbaseret fremfor samtykkebaseret ændring af § 216 finder vi det relevant, at loven såvel som rettergangen, skærper og om muligt yderligere konkretiserer et fokus på, hvordan begge parter afklaringspligt i praksis kan forstås, formidles og afdækkes.

I forlængelse heraf har én af centrets to psykologer forbehold i forhold til formuleringen "I atter mildere tilfælde vil der efter rådets opfattelse kunne være grundlag for at udmåle en straf under dette niveau, f.eks. hvor parterne har indledt et frivilligt samleje eller et samleje med samtykke og hvor den ene part undervejs fortryder og siger fra, hvorefter gerningsmanden alligevel forsætter samlejet" (p.21). I det kliniske arbejde med ofre for seksuelle overgreb fremstår en sådan situation ofte som en særdeles traumatiserende situation, hvor den ramte føler sig sin tillid og frivillighed særlig misbrugt og kompromitteret. For nogle vil en sådan oplevelse således opleves som en skærpene fremfor en mildere omstændighed, som ses at kunne kompromittere pågældendes funktionsniveau i betydelig grad fremadrettet. Fra nogle ofre høres, at det er et stort tillidsbrud – at kunne indlede et intimt samvær, men ikke med samme respekt endsige juridiske opbakning, kunne afbryde det, hvis man eksempelvis føler sig utryk i situationen. Med andre ord: hvis man ikke kan have tillid til dem, som man indledningsvis har haft tillid til (i modsætning til en overfaldsvoldtægt) hvem kan man da have tillid til fremadrettet og tør man det? I dette tilfælde kan det at

være offer for gerningspersons eksplicitte fortsæt om at gennemføre samleje trods verbal modstand opleves meget traumatiserende, derved at traumatisering beror sig på oplevelsen af at føle sig helt alene, magtesløs og ude af stand til at finde en løsning med den person, man kort forinden havde en frivillighedsbaseret og tillidsbaseret relation til. Et argument for at bibeholde formuleringen side 21 kan være, at loven jo ikke en lov der skal regulere tillid mellem mennesker, som konstant udfordres og brydes uden at det nødvendigvis er strafbart, og at man igen må lave en skønsmæssig vurdering i konkrete situationer. Her kunne genoprettende samtaler måske have deres berettigelse.

Det skønnes dog, at formuleringen: "I atter mildere tilfælde vil der efter rådets opfattelse kunne være grundlag for at udmåle en straf under dette niveau, f.eks. hvor parterne har indledt et frivilligt samleje eller et samleje med samtykke og hvor den ene part undervejs fortryder og siger fra, hvorefter gerningsmanden alligevel forsætter samlejet" er i overensstemmelse med betragtningen om, at frivillighed skal ses i forhold til selve samlejet og ikke i henhold til optakten. Dette opleves modstridende i forhold til betragtningen om, at den forurettedes integritet og selvbestemmelsesret ikke er mere eller mindre gyldig afhængigt af tid og sted men er universalier, hvor krænkelser heraf til enhver tid bør betragtes som voldelig i sit udgangspunkt (jf. p.18).

Vi har stor forståelse for, at der er og må være forskelle imellem de juridiske og psykologiske felter. Men i henhold til den af betænkningen fremsatte pointe om at affatte loven ligeledes med henblik på at skabe øget overensstemmelse imellem loven og virkeligheden og evt. bidrage til øget fokus og adfærdsændringer i befolkningen, fremhæves ovenstående herfra som særlige opmærksomhedspunkter, baseret på centrale tematikker fra hverdagen i CFV.

Samlet set bakker vi fra CFV, OUH, op om en ny bestemmelse baseret på frivillighed og håber man i det vanskelige farvand, hvor begreber som frivillighed, passivitet, retssikkerhed mm. fortsat beror på et skøn omkring de konkrete omstændigheder, fortsat vil være åben overfor dialog og eventuelle kommende yderligere justeringer, således at straffeloven afspejler et samfund, der synes at være i hastig forandring, hvad køn, seksualitet, grænser, normer og normbrud angår

På vegne af Center for Voldtægts ofre OUH,

Psykolog Lene Kofoed

Psykolog Anne Mette Koch Andersen

Overlæge Inge Olga Ibsen

Justitsministeriet

Hørings svar over Straffelovrådets betænkning nr. 1574/2020 om en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse

Dato: 18. marts 2020

Justitsministeriet har med mail af 19. februar 2020 givet Region Sjællands Centre for Voldtægtsofre mulighed for at komme med en udtalelse vedr. Straffelovrådets betænkning nr. 1574/2020 om en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse.

Brevid: 4300467

Sundhedsstrategisk Planlægning

Alléen 15
4180 Sorø

I Region Sjælland er Centre for Voldtægtsofre placeret på henholdsvis Holbæk Sygehus og Nykøbing F Sygehus. Nedenfor findes centrenes kommentarer til Straffelovrådets betænkning om en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse.

Tlf.: 70 15 50 00
Dir.tlf. 93 56 65 42

Udtalelse

Centre for Voldtægtsofre i Region Sjælland mener overordnet om betænkningen, at der er fundet en god balance mellem hensynet til den forurettede sammenholdt med retssikkerheden for modparten og ønsket om ikke at kriminalisere seksuel adfærd, som af mange anses som naturlig.

Sundhedsstrategisk
@regionsjaelland.dk
tesc@regionsjaelland.dk

www.regionsjaelland.dk

Center for Voldtægtsofre på Holbæk Sygehus bemærker desuden, at det uanset faglig juridisk oprindelse bør genovervejes at anvende begrebet "samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse" fremfor "frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse". Seksuelle handlinger skal være frivillige for de involverede parter, hvilket bedst opnås ved en samtykkebaseret bestemmelse. Samtykke i en voldtægtsbestemmelse henviser til noget gensidigt, mens frivillighed kan være den ene parts efterkommelse af den anden parts ønske/krav. Det kan således være fraværet af modstand, der gør den seksuelle handling frivillig. Der kan være bekymring for, om det dermed vil ende i samme problematik vedr. bevisførelse som med den nuværende lovgivning, således at eventuelt manglende modstand vil kunne tolkes som frivilligt.

En samtykkebaseret lovgivning kan tillige få den medbetydning, at der gøres op med en samfundsmæssig misforståelse om, at seksuelle krænkelse først er en krænkelse, hvis der er anvendt vold, trusler om vold eller tydelig tvang.

Venlig hilsen

Tenna Scheegell Bork
Konsulent

Til jm@jm.dk
cc chn@jm.dk

Danners høringssvar til Straffelovrådets betænkning nr. 1574/2020 om en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse. Sagsnr. 2020-730-0367.

Organisationen Danner, der arbejder for kvinders rettigheder og hjælper ofre for fysisk, psykisk og seksuel vold, fremsender hermed sit høringssvar til Straffelovrådets betænkning nr. 1574/2020 om en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse.

Organisationen Danner har lang erfaring som en aktør, der både driver et krisecenter, en række projekter og indsatser, arbejder nationalt og internationalt med kapacitetsopbygning af NGO'er, krisecentre og fagpersonale, samt arbejder med ligestilling og normer. Vi samarbejder bredt med mange organisationer.

Generelle bemærkninger

Danner takker for Straffelovrådets særdeles grundige og gennemarbejdede betænkning og for den omfattende inddragelse af udenlandsk voldtægtslovgivning og erfaringer. Vi ser det som et stort fremskridt, at et enigt Straffelovråd peger på, at der er behov for en væsentlig ændring af straffelovens voldtægtsbestemmelse, så bestemmelsen kommer til at afspejle og tydeliggøre beskyttelsen af den seksuelle integritet og selvbestemmelsesret.

Danner tilslutter sig fuldt ud høringssvaret fra Det Nationale Voldsobservatorium, hvor vi er medlem, og udover svaret fra Voldsobservatoriet har Danner følgende supplerende bemærkninger, der vedrører de forhold, hvori der tillige med den seksuelle vold og voldtægt også er psykisk vold mellem partner og ekspartner. Her vil en fremtidig bestemmelse baseret på samtykke være afgørende.

Ofre for psykisk vold

Voldtægter og seksuelle overgreb fra nogen, man lever sammen med, eller har levet sammen med, er almindeligt forekommende blandt de kvinder, der søger Danners krisecenter samt Danners ambulante rådgivning 'Sig det til nogen', ligesom det er tilfældet på resten af landets krisecentre.

Blandt gruppen af kvinder, der søger ophold eller ambulante behandling på de danske krisecentre eller ambulante tilbud ses det som et gennemgående træk, at kvinderne ifm. voldtægter og seksuelle overgreb begået af partner/ekspartner forholder sig passivt i situationen. Som fagpersoner ser vi dette som et klart udtryk for, at den forudgående psykiske vold mod kvinden, og det deraf følgende trusselsniveau i relationen, sammenholdt med vanlige traumereaktioner betyder, at hun ikke siger fra.

De seneste omfangsundersøgelser viser, at 72.000 kvinder oplyser at være udsat for psykisk vold hvert år. Det svarer til 4 ud af 100 kvinder¹.

Den psykiske vold er kendetegnet ved, at kvinden fastholdes i volden gennem en lang række af tilsyneladende ikke-voldelige strategier, hvori magten og kontrollen over hende netop finder sted. Forklaringer på, hvorfor hun 'ikke bare går' skal findes i den permanente latente trussel, som bunder i tidligere voldelige episoder. Ofrets viden om at det kan ske igen, gør det muligt at kontrollere hende og

---

¹ <https://www.vive.dk/da/udgivelser/psykisk-partnervold-7024/>

fastholde hende i volden. Man kan sige, at seksuel og fysisk vold, herunder trusler om samme, er den lim, der gør den psykiske vold mulig og endog særdeles effektiv.

Dette er forskningsmæssigt anerkendt, og beskrevet blandt andet med magt- og kontrolhjulet, som er udviklet af det amerikanske 'Domestic Violence Intervention Project'². Magt- og kontrolhjulet forklarer den psykiske volds arenaer, og hvordan den fysiske og seksuelle vold omkapsler et mønster af ikke-voldelige kontroltaktikker. Således vil en kvinde, der er udsat for psykisk vold fra sin partner, på grund af den psykiske volds trusselsniveau, blive nødt til at forholde sig passivt – eller foregive at have lyst til sex, fordi det ikke er risikofrit at sige nej – når partneren ønsker seksuelt samkvem. Med en samtykkebaseret lovgivning er begge parter nødt til at sikre sig, at den anden faktisk positivt tilkendegiver, at han/hun ønsker sex.

Danner anerkender de store bevismæssige problemer, der er i den nuværende lovgivning og at det også i fremtiden vil være svært at løfte bevisbyrden, herunder forsæt til voldtægt. Med hensyn til voldtægter begået af partner eller ekspartner, hvor der også er psykisk vold i relationen er, og vil vedblivende være svære sager at løfte. Ved at bevistemaet ændrer sig til, hvorvidt der forelå et samtykke, er Danner i lighed med Voldsobservatoriet dog af den opfattelse, at det vil være lettere i praksis at bevise et samtykke frem for om der forelå frivillighed. Det kan få afgørende betydning for såvel politi, anklagemyndighed som for domstolenes afgørelser. Med særligt fokus på den målgruppe, som Danner møder, er det vores opfattelse, at en samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse bedst kan styrke det strafferetlige værn mod voldtægt, også begået af partner eller ekspartner.

Der er i lovarbejdet behov for at tage særskilt stilling til ovennævnte, så langvarig psykisk vold forud og sideløbende med voldtægter/seksuelle overgreb, begået i en nær relation og de beskrevne reaktioner på disse traumer særskilt beskrives og nævnes i lovforslaget, og derigennem give vejledning til politi- og anklagemyndighed.

Afslutningsvis stiller vi os gerne til rådighed, både ifm. yderligere viden, I måtte ønske, samt ifm. kompetenceudvikling hos politi- og anklagemyndighed omkring voldens dynamikker. Det anser vi som helt afgørende for at forstå volden og traumereaktionerne, samt for at kunne behandle ofret for en forbrydelse ud fra en traumbaseret tilgang.

Danner den 16. marts 2020

Lisbeth Jessen
direktør

---

² The Duluth Model <https://www.theduluthmodel.org/wheels/understanding-power-control-wheel/>

Dansk Kvindesamfunds høringsvar til Straffelovrådets betænkning nr. 1574/2020 om en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse. Sagsnr. 2020-730-0367.

Generelle bemærkninger

Dansk Kvindesamfund takker for muligheden for at indgive høringsvar og fremsender hermed vores kommentarer til Straffelovrådets betænkning nr. 1574/2020 om en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse.

Dansk Kvindesamfund vil først takke for Straffelovrådets grundige og gennearbejdede betænkning og for den omfattende inddragelse af udenlandsk voldtægtslovgivning og erfaringer. Den meget lange gennemgang efterlader blandt andet det indtryk, at flere lande gennem en årrække har haft en samtykkebaseret lovgivning, uden at det tilsyneladende har voldt større problemer. Vi ser det som et stort fremskridt, at et enigt Straffelovråd peger på, at der er behov for en væsentlig ændring af straffelovens voldtægtsbestemmelse, så bestemmelsen kommer til at afspejle et mere moderne syn på seksualitet og tydeliggøre beskyttelsen af den seksuelle integritet og selvbestemmelsesret. Ændringen af voldtægtsbestemmelsen vil styrke markeringen af samfundets klare afstandtagen fra voldtægt, seksualiseret vold og andre seksuelle overgreb. Det er et væsentligt skridt væk fra et gammeldags kønssyn, der har været præget af, at det er kvindens ansvar at skulle beskytte sin dyd og kæmpe imod, hvilket også afspejlede sig i straffelovgivningen og retspraksis.

Straffelovgivningen er udtryk for samfundets etiske spilleregler, som opstilles for acceptabel og uacceptabel adfærd. Den udtrykker en autoritativ norm for samfundets værdier og standarder for opførsel. En nutidig voldtægtsbestemmelse må derfor afspejle den herskende opfattelse af lighed mellem kønnene, som er en grundlæggende værdi i det danske samfund, så anerkendelsen af ligestilling og ligeværd mellem mænd og kvinder også kommer til udtryk både i lovgivning, politik og i praksis. Derfor er det efter Dansk Kvindesamfunds opfattelse helt afgørende, at spørgsmålet om samtykke bliver det centrale i den kommende voldtægtsbestemmelse. Sex er en aktiv handling og kræver begge parter velvillighed, accept og samtykke, udtrykt enten via ord eller handling.

Et moderne og nutidigt syn på køn og seksualitet

Anerkendelsen af kønnenes ligeværd og ligestilling må indebære, at alle aspekter af menneskers basale behov, evner og vilje til at handle selvstændigt anses som ligeværdige og lige beskyttelsesværdige. Dette gælder også med hensyn til menneskers seksuelle selvbestemmelsesret, seksuelle integritet og personlige frihed og omfatter også beskyttelsen af mænd og kvinder som ligeværdige seksuelle væsener.

Voldtægt er den mest ensidigt kønsbaserede forbrydelse mod kvinders seksuelle integritet og selvbestemmelsesret i straffeloven, idet voldtægt næsten undtagelsesfrit begås af mænd mod kvinder. For at sikre beskyttelsen af kvinders seksuelle autonomi mener Dansk Kvindesamfund, at en voldtægtsbestemmelse baseret på samtykke er nødvendig. Efter almindelig sprogbrug betyder et

samtykke (konkret til sex), at der må foreligge en eller anden form for positiv tilkendegivelse, udtrykt via ord eller handling. Derfor mener Dansk Kvindesamfund, at det må være en forudsætning, at en kvindes ønske om at deltage i samleje ikke blot kommer til udtryk gennem passivitet eller "uengagement" (betænkningen s. 180), men at der må foreligge en eller anden form for fysisk eller verbal positiv tilkendegivelse af ønske om samleje eller andre former for seksuelle aktiviteter.

Af Straffelovrådets flertals bemærkninger fremgår det, at kvinder nogle gange er helt passive i et seksuelt forhold, og at det må bero på en konkret vurdering, om passivitet er udtryk for frivillighed eller ufrivillighed, og at der i nogle tilfælde er en formodning om frivillighed, som gør, at kvinden skal sige fra (betænkningen s. 13, 15, 136, 137, 176, 177, 180 og 181). Dansk Kvindesamfund deler ikke den opfattelse, at der kan være en formodning om, at en kvindes passivitet er udtryk for frivillighed, og at kvinden derfor skal sige fra. Vi mener, at en sådan formodning er ensidig og medfører en risiko for, at den ene part bliver genstand for den anden parts behovstilfredsstillelse. Dette er ikke i overensstemmelse med det nutidige syn på køn og seksualitet, der bygger på lige ret til seksuel frihed og integritet for kønnene. Det vil efter Dansk Kvindesamfunds overbevisning fordre, at begge parter i et samleje ikke blot deltager i et vist omfang, men også sikrer sig, at ønsket om samleje er gensidigt.

På Dansk Kvindesamfunds Krisecentre oplever vi, at kvinder, der udsættes for vold i parforhold, af frygt for represalier i form af grovere vold, ikke modsætter sig mandens krav om samleje. Disse kvinder har således været udsat for gentagne voldtægter i deres parforhold, hvor de ikke har sat sig til modværge før og under voldtægten, men i stedet forholdt sig passivt, fordi det var det sikreste at gøre i situationen. En lov, som ikke ubetinget understreger, at passivitet aldrig er et samtykke, vil således betyde, at den, der udøver langvarig psykisk vold, og som også begår seksuelle overgreb mod sin partner, ikke vil kunne straffes.

Derfor er det vigtigt, at en ny voldtægtslov understreger, at man altid skal sikre sig hinandens samtykke, også i vores tætte og ægteskabelige relationer. Retten til at bestemme over egen krop skal også gælde efter mange års samliv.

Skal dans og en kort kjole kunne opfattes som et samtykke til sex?

Den eneste, der er skyld i voldtægt, det er voldtægtsforbryderen. Dette bør loven og retspraksis også afspejle, fremfor at der er fokus på, hvad ofret har gjort 'forkert' og skulle have gjort anderledes for at have undgået et overgreb. Dog findes der tilfælde i retspraksis (f.eks. U 2016.3880 Ø), hvor en kvindes adfærd forud for gerningstidspunktet er blevet tolket som, at kvinden gennem sin adfærd har kunnet give indtryk af, at hun har indvilliget i et senere samleje. Det samme gælder spørgsmål til ofrets påklædning op til og under gerningstidspunktet. En sådan ensidig tolkning respekterer efter Dansk Kvindesamfunds opfattelse ikke kvindens selvbestemmelsesret. Om end en kvinde indledningsvist i et forløb har måttet udtrykke lyst til sex, har hun til enhver tid ret til at ændre mening. Og desuden er det vigtigt at understrege, at det ikke bør kunne tolkes sådan, at visse beklædningsgenstande kan 'opfordre' til sex, som f.eks. g-strengstrusser eller nedringende bluser. Dansk Kvindesamfund mener derfor, at kun kvindens adfærd i selve gerningsøjeblikket kan tillægges betydning i en vurdering af, om hun har samtykket til samleje.

Hertil kommer, at hvis manden er i tvivl om, hvad kvindens adfærd i gerningsøjeblikket er udtryk for, har han ansvaret for at sikre sig, at hun faktisk ønsker samleje (det som Straffelovrådets mindretal i betænkningen kalder en "afklaringspligt", der skal være gensidig og dermed gælde for begge parter).

Dansk Kvindesamfund mener, at Straffelovrådets flertal lægger op til, at kvindens adfærd også forud for samlejet kan tillægges betydning i vurderingen af, om hun har deltaget frivilligt (betænkningen s. 181).

Dansk Kvindesamfund er meget opmærksom på, at voldtægt af bevismæssige årsager er en forbrydelse, der er meget vanskelig at retsforfølge. Vi deler fuldt ud Straffelovrådets opfattelse af, at almindelige retsprincipper og den tiltaltes retssikkerhed skal varetages i samme grad som hidtil. En voldtægtsbestemmelse baseret på frivillighed vil efter Dansk Kvindesamfunds opfattelse ikke bidrage til at lette bevisførelsen. Straffelovrådets flertals udformning af en bestemmelse baseret på frivillighed og de meget lange bemærkninger til, hvordan manglende frivillighed skal forstås i bestemte situationer, viser efter vores opfattelse, at frivillighed er særdeles vanskeligt at bevise.

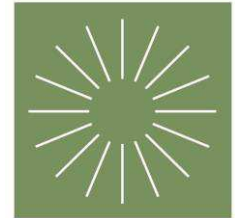
Dansk Kvindesamfund anerkender, at det uanset udformningen af den ny voldtægtsbestemmelse også fremover vil være svært at bevise en gerningspersons forsæt til voldtægt. Beviser for frivillighed angår i højere grad fraværet af tvang (dvs. noget negativt), mens bevistemålet for samtykke handler om, hvorvidt der har foreligget et samtykke (dvs. noget positivt). Alt andet lige antager Dansk Kvindesamfund, at det vil være lettere at bevise et samtykke i praksis, og at det kan få afgørende betydning for såvel politi, anklagemyndighed som for domstolenes afgørelser. Dansk Kvindesamfund mener derfor, at en samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse bedst kan styrke det strafferetlige værn mod voldtægt.

Afsluttende bemærkninger

Dansk Kvindesamfund glæder sig over, at der med Straffelovrådets betænkning foreligger et grundigt forarbejde for en politisk stillingtagen til en ny udformning af voldtægtsbestemmelsen i Danmark. Vi deler Straffelovrådets opfattelse af behovet for en ny voldtægtslovgivning, som i højere grad beskytter mod alle tilfælde af voldtægt, og som vil være med til at forebygge voldtægt.

Vi mener, at en ny samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse kan sikre en forbedring af voldtægtsorfres retsbeskyttelse, da der lige nu er en uacceptabel høj straffrihed forbundet med at begå voldtægt. Vi hilser en ny samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse velkommen, især da den ikke vil slække på retssikkerheden for en tiltalt for voldtægt. Samtidig vil en ny voldtægtsbestemmelse centreret om samtykke signalere, at samfundet vægter både kvinders og mænds seksuelle selvbestemmelsesret, seksuelle integritet og ikke mindst deres personlige frihed højt. En samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse kan bidrage væsentligt til at nedbryde kulturelle stereotyper og fremme anerkendelsen af seksuel selvbestemmelsesret.

Dansk Kvindesamfund mener, at Danmark med en voldtægtsbestemmelse baseret på samtykke på den bedst mulige måde kan retsforfølge voldtægt i overensstemmelse med forpligtelsen efter artikel 36 i Istanbulkonventionen. Vi foreslår derfor, at den ny voldtægtsbestemmelse, både i terminologi og substans, modelleres efter Istanbulkonventionens artikel 36, der tager udgangspunkt i samtykke.

Til jm@jm.dk

cc chn@jm.dk

København d. 17. marts 2020

Det Nationale Voldsobservatoriums høringsvar til Straffelovrådets betænkning nr. 1574/2020 om en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse. Sagsnr. 2020-730-0367.

Det Nationale Voldsobservatorium under Kvinderådet fremsender hermed sit høringsvar til Straffelovrådets betænkning nr. 1574/2020 om en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse. Voldsobservatoriet udgøres af 31 forskere, uafhængige eksperter og repræsentanter for interesseorganisationer med ekspert- og faglig viden om voldtægt og kønsbaseret vold.

Generelle bemærkninger

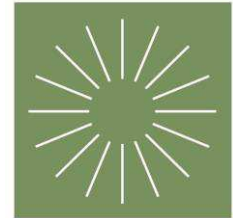
Voldsobservatoriet vil først takke for Straffelovrådets særdeles grundige og gennemarbejdede betænkning og for den omfattende inddragelse af udenlandsk voldtægtslovgivning og erfaringer. Vi ser det som et stort fremskridt, at et enigt Straffelovråd peger på, at der er behov for en væsentlig ændring af straffelovens voldtægtsbestemmelse, så bestemmelsen kommer til at afspejle og tydeliggøre beskyttelsen af den seksuelle integritet og selvbestemmelsesret. Ændringen af voldtægtsbestemmelsen vil styrke markeringen af samfundets klare afstandtagen fra voldtægt og andre seksuelle overgreb. Det er et væsentligt skridt væk fra et kønsyn, der har været indlejret som en del af vores kultur, hvor kvinden var manden underordnet, og som også afspejlede sig i straffelovgivningen og retspraksis.¹

Straffelovgivningen er udtryk for samfundets etiske spilleregler, som opstilles for acceptable og uacceptable handlinger. Den udtrykker en autoritativ norm for samfundets værdier og standarder for opførsel.² En nutidig voldtægtsbestemmelse må derfor afspejle den herskende opfattelse af lighed mellem kønnene, som er en grundlæggende værdi i det danske samfund, så anerkendelsen af ligestilling mellem mænd og kvinder også kommer til udtryk både i lovgivning, politik og i praksis. Derfor er det efter Voldsobservatoriets opfattelse afgørende, at spørgsmålet om samtykke bliver det centrale i den kommende voldtægtsbestemmelse.

---

¹ F.eks. kvinden som en ejendomsret for familien/manden, strafabat ved partnerdrab, straffrihed ved ægteskab mellem voldtægtsforbryder og offer. For nærmere se f.eks Carstensen G., Kongstad A., Larsen S., og Rasmussen N., Voldtægt – på vej mod en helhedsforståelse, 1981.

² Larcombe W., Limits of the Criminal Law for Preventing Sexual Violence. I: Preventing Sexual Violence. Interdisciplinary approaches to overcoming rape culture. Gavey N. og Powel A. (red.), s. 64-83, 2015.

Et nutidigt syn på køn og seksualitet

Anerkendelsen af kønnenes ligeværd og ligestilling må indebære, at alle aspekter af menneskers basale behov, evner og vilje til at handle selvstændigt anses som ligeværdige og lige beskyttelsesværdige. Dette gælder også med hensyn til menneskers seksuelle selvbestemmelsesret, seksuelle integritet og personlige frihed og omfatter også beskyttelsen af mænd og kvinder som ligeværdige seksuelle væsener.

Voldtægt er den mest ensidigt kønsbaserede forbrydelse mod kvinders seksuelle integritet og selvbestemmelsesret i straffeloven, idet voldtægt næsten undtagelsesfrit begås af mænd mod kvinder. I både voldtægts- og seksualforbrydelsessager udgør kvinderne henholdsvis 97,4 procent og 89 procent af ofrene.³

For at sikre beskyttelsen af kvinders seksuelle autonomi, mener Voldsobservatoriet, at en voldtægtsbestemmelse baseret på samtykke er nødvendig. Efter almindelig sprogbrug betyder samtykke (konkret til sex), at der må foreligge en eller anden form for positiv tilkendegivelse. Derfor mener Voldsobservatoriet, at det må være en forudsætning, at en kvindes ønske om at deltage i samleje ikke blot kommer til udtryk gennem passivitet eller ”uengagement” (betænkningen s. 180), men at der må foreligge en eller anden form for fysisk eller verbal positiv tilkendegivelse af at ville have sex, og at denne positive tilkendegivelse er kontinuerlig undervejs i den seksuelle aktivitet.

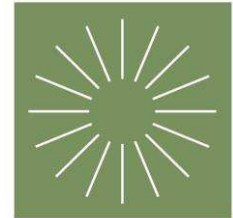
Af Straffelovrådets flertals bemærkninger fremgår det, at kvinder nogle gange er helt passive i et seksuelt forhold, og at det må bero på en konkret vurdering om passivitet er udtryk for frivillighed eller ufrivillighed, og at der i nogle tilfælde er en formodning for frivillighed, som gør at kvinden skal sige fra (betænkningen s. 13, 15, 136, 137, 176, 177, 180 og 181). Voldsobservatoriet deler ikke den opfattelse, at der kan være en formodning for, at en kvindes passivitet er udtryk for frivillighed, og at kvinden derfor må sige fra. Vi mener, at en sådan formodning er ensidig og medfører en risiko for, at den ene part bliver genstand for den anden parts behovstilfredsstillelse.

---

³ Danmarks Statistik 2016:24.

Se også Justitsministeriets seneste offerundersøgelse, hvor der kun er nævnt kvinder under opsummeringen om voldtægt: https://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Arbejdsomraader/pdf/offerundersogelsen_2005-2019_hovedtal.pdf

Yderligere referencer: Deen, Laura, Katrine Bindesbøl Holm Johansen, Sanne Pagh Møller, og Bjarne Laursen. 2018. Vold og seksuelle krænkelse: En afdækning af omfang og udvikling af fysisk vold og seksuelle overgreb og omfang af seksuelle krænkelse samt en analyse af erfaringer med digitale seksuelle krænkelse. København: Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet; Helweg-Larsen, Karin. 2012. Vold i Nære Relationer: Omfanget, karakteren og udviklingen samt indsatsen mod partnervold blandt kvinder og mænd. København: Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet; Oldrup, Helene, Mogens N. Christoffersen, Ida Lykke Kristiansen, and Stine Ø. Vernstøm. 2016. Vold og seksuelle overgreb mod børn og unge i Danmark 2016. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd; WHO. 2013. Global and regional estimates of violence against women: prevalence and health effects of intimate partner violence and non-partner sexual violence. Geneva: World Health Organization.

Dette er ikke i overensstemmelse med det nutidige syn på køn og seksualitet, der bygger på lige ret til seksuel frihed og integritet for kønnene. Det vil efter Voldsobservatoriets mening forde, at begge parter i et seksuelt forhold ikke blot deltager i et vist omfang, men også sikrer sig, at ønsket om sex er gensidig og kontinuerlig. Hvis det grundlæggende kriterium for sex er lyst, og lyst kommunikerer gennem vedvarende engagement, så er det umiddelbart svært at forestille sig, at passivitet er udtryk for frivillighed⁴.

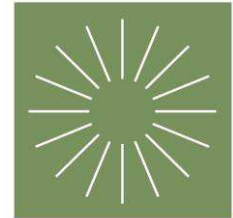
I forlængelse heraf vil Voldsobservatoriet pege på, at der findes tilfælde i retspraksis (f.eks. U 2016.3880 Ø), hvor en kvindes handlinger forud for gerningstidspunktet er blevet tolket som, at kvinden gennem sine handlinger har kunnet give indtryk af, at hun på forhånd har indgået en aftale om et senere samleje. En sådan ensidig tolkning respekterer efter Voldsobservatoriets opfattelse ikke kvindens selvbestemmelsesret. Om end en kvinde indledningsvist i et forløb har givet udtryk for lyst til sex, kan denne lyst til hver en tid ændre sig, da omstændigheder, som forandrer sig, kan have indflydelse på, om lysten til sex vedbliver. Voldsobservatoriet mener derfor, at kun kvindens handlinger i selve gerningsøjeblikket – det vil sige under den seksuelle aktivitet – kan tillægges betydning i en vurdering af, om den seksuelle aktivitet har været samtykkende fra begge parter side. Hertil kommer, at hvis manden er i tvivl om, hvad kvindens handlinger i gerningsøjeblikket er udtryk for, har han ansvaret for at sikre sig, at hun faktisk ønsker sex (det som Straffelovrådets mindretal i betænkningen kalder en "afklaringspligt"); Det skal være gensidigt.

Voldsobservatoriet mener, at det er problematisk, at Straffelovrådets flertal lægger op til, at kvindens handlinger også forud for den seksuelle aktivitet kan tillægges betydning i vurderingen af, om hun har deltaget frivilligt (betænkningen s. 181).

Voldsobservatoriet er opmærksom på, at voldtægt af bevismæssige årsager er en forbrydelse, der er meget vanskelig at retsforfølge. Vi deler fuldt ud Straffelovrådets opfattelse af, at almindelige retsprincipper og den tiltaltes retssikkerhed skal varetages i samme grad som hidtil. En voldtægtsbestemmelse baseret på frivillighed vil efter Voldsobservatoriets opfattelse ikke bidrage til at lette bevisførelsen. Straffelovrådets flertals udformning af en bestemmelse baseret på frivillighed og de meget lange bemærkninger til, hvordan manglende frivillighed skal forstås i bestemte situationer, viser efter vores opfattelse, at frivillighed er særdeles vanskeligt at bevise. Voldsobservatoriet anerkender, at det uanset udformningen af den ny voldtægtsbestemmelse også fremover vil være svært at bevise en gerningspersons forsæt til voldtægt. Beviser for frivillighed angår i højere grad fraværet af tvang (dvs. noget negativt), mens bevistemaet for samtykke angår, om det har været samtykkende for begge parter side (dvs. noget positivt).

---

⁴ Bindsbøl Holm Johansen, K. (2019), Gender, power and sexual violence – An anthropological exploration of young people's perceptions and unwanted sexual experiences, Statens Institut for Folkesundhed, SDU

Alt andet lige antager Voldsobservatoriet, at det vil være lettere at bevise samtykke i praksis, og at det kan få afgørende betydning for såvel politi, anklagemyndighed som for domstolenes afgørelser. Voldsobservatoriet mener derfor, at en samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse bedst kan styrke det strafferetlige værn mod voldtægt.

Afsluttende bemærkninger

Voldsobservatoriet glæder sig over, at der med Straffelovrådets betænkning foreligger et særdeles grundigt forarbejde for en politisk stillingtagen til en ny udformning af voldtægtsbestemmelsen i Danmark. Vi deler Straffelovrådets opfattelse af behovet for en ny voldtægtslovgivning, som i højere grad beskytter mod alle tilfælde af voldtægt.

Vi mener, at en ny samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse kan sikre en forbedring for voldtægtsorfres retsbeskyttelse uden at slække på retssikkerheden for en tiltalt for voldtægt. Samtidig vil en ny voldtægtsbestemmelse centreret om samtykke signalere, at samfundet vægter både kvinders og mænds seksuelle selvbestemmelsesret, seksuelle integritet og ikke mindst personlige frihed højt. En samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse kan bidrage væsentligt til at nedbryde kulturelle stereotyper og fremme anerkendelsen af seksual selvbestemmelsesret.

Voldsobservatoriet mener, at Danmark med en voldtægtsbestemmelse baseret på samtykke, på den bedst mulige måde kan retsforfølge voldtægt i overensstemmelse med forpligtelsen efter artikel 36 i Istanbulkonventionen. Vi foreslår derfor, at den ny voldtægtsbestemmelse, både i terminologi og substans, modelleres efter Istanbulkonventionens artikel 36, der tager udgangspunkt i samtykke.

Med venlig hilsen

Det Nationale Voldsobservatorium

Læs mere om det Nationale Voldsobservatorium og dets medlemmer her

<https://kvinderaadet.dk/projekter/voldsobservatoriet/>

Everyday Sexism Project Danmark
Kronborggade 2, 3. th., 2200 Kbh N.
espdanmark@gmail.com
www.danmark.everydaysexism.com

Tlf. 50550219
CVR. 36312238

18.marts 2020

Høringsvar til Straffelovrådets betænkning nr. 1574/2020 om en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse fra Everyday Sexism Project Danmark (ESPD)

Indledningsvist vil vi gøre opmærksom på, at ESPD er en forening, der siden 2013 har haft til formål at indsamle oplevelser om, oplyse om og bekæmpe sexisme. Når vi i det følgende henviser til oplevelser, vi har fået ind, så er det derfor muligt på forespørgsel, at vi kan udlevere de pågældende oplevelser, hvis det ønskes.

OVERORDNET OM FRIVILLIGHED KONTRA SAMTYKKE

ESPD mener, at bestemmelsen om straf for voldtægt skal være baseret på, om der har foreligget samtykke og ikke manglende frivillighed. Af de årsager, der angives af Straffelovrådets mindretal (herefter mindretallet) herunder særligt, at der ikke skal være tvivl om at såkaldt passivitet aldrig må kunne opfattes som frivillighed, er det vores holdning, at det vil være lettere for borgerne at forstå en bestemmelse, hvor der ikke er tvivl om pligten til at afklare samtykke i øjeblikket, hvor samleje indledes/fortsættes. Når pligten er klar, styrkes borgernes retssikkerhed også. Et samtykke skal gælde på tidspunktet for (påbegyndelse eller fortsættelse af) samleje, og dermed understreges, at begivenheder, handlinger, mv der leder op til dette, har mindre betydning, end det angives ifht flertallets forståelse af frivillighed. Dette er i overensstemmelse med de menneskeretlige principper om retten til egen krop og kropslig/sexuel selvbestemmelsesret og integritet. Det vil fx også blive tydeligere med en samtykkebestemmelse, at et samtykke til én type sex ikke er ensbetydende med samtykke til andre typer sex. ESPD har modtaget mange oplevelser, der handler om overgreb, hvor det netop har været tilfældet at én type sex med samtykke senere er blevet til et overgreb, fx fordi samlejet har udviklet sig voldeligt.

ESPD finder det derfor afgørende, at det understreges i lovbemærkningerne som foreslået i mindretallets bemærkninger side 190:

”Endelig er det vigtigt, at den part, der frivilligt indlader sig i en seksuel aktivitet med en anden person, ikke derved har samtykket i alle former for seksuel aktivitet.”

Det problematiseres flere gange af Straffelovrådets flertal (herefter flertallet), at en samtykkebestemmelse vil kriminalisere noget der er almindeligt seksuelt samvær, herunder fx her:

side 136: "Passivitet vil således kunne være udtryk for et manglende samtykke, mens det er mere åbent, om passivitet er udtryk for ufrivillighed eller frivillighed. Som anført ovenfor kan en samtykkebaseret bestemmelse derfor efter flertallets opfattelse medføre en risiko for at kriminalisere en seksuel adfærd, som af mange vil blive anset som naturlig og sædvanlig i forbindelse med seksuelt samvær."

side 130: "Det er i den forbindelse flertallets opfattelse, at der nok er påvist et klart behov for at udvide den gældende kriminalisering og for i mange situationer at pålægge den, der tager initiativ til samleje eller andet seksuelt forhold, en forpligtelse til at sikre sig, at den anden part er indforstået hermed, men at der på den anden side må tages højde for, at der er situationer, hvor der efter de konkrete omstændigheder er en formodning for frivillighed, og hvor det derfor er rimeligt at forvente, at den anden part siger fra, hvis vedkommende ikke er indforstået med det. Hvis reglerne ikke udformes med forståelse herfor, vil der være risiko for at kriminalisere en seksuel adfærd, som af mange vil blive anset som naturlig og sædvanlig i forbindelse med seksuelt samvær. Dette er en af grundene til, at flertallet foreslår, at en ny bestemmelse skal baseres på frivillighed og ikke på samtykke."

Disse bemærkninger viser efter vores opfattelse netop behovet for en samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse. Mange har fx opfattet det som naturligt og sædvanligt, at der i parforhold var et krav på/ret til sex. At noget er blevet opfattet som naturligt og sædvanligt er imidlertid ikke ensbetydende med, at det fortsat skal være sådan. Her kan man fx henvise til den tidligere ret til at slå sine børn. Efter vores opfattelse skal individets ret til seksuel selvbestemmelse være det centrale, hvilket også betyder, at der ikke skal være en pligt til at sige fra, men i stedet en pligt for begge parter til at afklare om den anden person samtykker.

Som i eksemplet her:

Side 136: "to parter efter en bytur går sammen hjem til den ene og frivilligt tager tøjet af og lægger sig i samme seng, hvorefter den ene part indleder samleje, uden at der på noget tidspunkt er foregået noget ubehageligt i relationen mellem parterne. Må optakten til samlejet ud fra en konkret bedømmelse af parternes kommunikation, berøringer mv. karakteriseres som seksuelt betonet, og må begge parter anses for at have deltaget frivilligt heri, må samlejet som udgangspunkt også anses for frivilligt, selv om den part, som ikke er den initiativtagende, har forholdt sig helt passiv under selve samlejet."

Her kan man – som det også bemærkes tidligere i betænkningen af flertallet - sige, at der ikke er tale om en forskel på frivillighed og samtykke i optakten til samleje, for i det beskrevne eksempel er der givet nonverbalt samtykke ved optakten. Men hvis den ikke- initiativtagende part er "helt passiv" under samlejet, så er det ikke udtryk for samtykke til selve samlejet. Her er det, at pligten til at afklare, om der er samtykke er nødvendig for at undgå overgreb. Det behøver for så vidt ikke være sværere end, at man spørger eller stopper op for at få den anden med. Det problematiseres dermed unødigt, at man sikrer sig et (fortsat) samtykke.

Formålet med en ny lovgivning skal netop være at ændre på opfattelsen af voldtægt, som noget der nødvendigvis indebærer vold og tvang og i stedet fokusere på retten til seksuel selvbestemmelse – at seksuelt samvær skal være ud fra et gensidigt ønske. Det er ESPDs opfattelse

at denne unødige problematisering baserer sig på tænkte eksempler, der ikke vil udgøre problemer i virkeligheden, hvor man naturligvis ikke anklager en anden person, medmindre man har oplevet et overgreb. Der er fx ingen, der problematiserer risikoen for at gøre helt almindeligt lån af sin ægtefælles bil til en sag om anmeldelse af tyveri, uden sammenligning af tyveri og voldtægt i øvrigt.

Ønsket med lovgivningen er naturligvis at undgå at dømme uskyldige, og det formål må og skal være grundlæggende i ethvert retssamfund. Hvis man baserer voldtægtslovgivningen på samtykke, der kan afgives verbalt eller non-verbalt, ved ord eller handling, vil det stadig være svært at dømme for voldtægt – også ifht forsættet som det beskrives i flertallets forslag til frivillighedsbestemmelse på side 181 om tonisk immobilitet. I en sag som det ovenstående eksempel vil der også fortsat lægges vægt på parternes forklaringer, og hvis disse er modstridende og lige troværdige ifht om der er givet samtykke til samleje, skal der ske frikendelse. Der skal også ske frikendelse, hvor der ikke kan bevises/sandsynliggøres forsæt, selvom gerningsindholdet findes bevist. Formålet med ny lovgivning skal netop være at gøre det klokkeklart, at passivitet ikke kan være samtykke. Hvis man mener, at det er normalt, at den ene part under samleje forholder sig "helt passivt" - og ikke har udtrykt et ønske om at have samleje, mens vedkommende er helt passiv - som det beskrives i eksemplet, så er det denne normal vi skal gøre op med, fordi det ellers lægger et ansvar for at sige fra over på den part, der ikke taget initiativ.

"Det er flertallets opfattelse, at vurderingen af, hvilken betydning passivitet skal have, må afhænge af sagens omstændigheder, herunder om samlejet er foregået under sædvanlige omstændigheder eller under særlige omstændigheder, forløbet op til samlejet og relationen mellem parterne mv. Dette favner frivillighedsbegrebet bedre end samtykkebegrebet."

Det er ESPDs opfattelse, at der desværre i flertallets bemærkninger om det problematiske ved samtykkebaseret voldtægtslovgivning netop er afspejlet, at der ikke sigtes på at ændre i større grad på den nuværende lovgivning. De fleste voldtægter sker således netop mellem parter, der kender hinanden og ofte i kendte omgivelser, herunder men ikke udelukkende, mellem partnere/ægtefæller. Dette forhold skal efter vores opfattelse ikke have betydning for den seksuelle selvbestemmelsesret, som skal være absolut og gælde i alle relationer og omstændigheder.

Sammenfattende er ESPD således enig med mindretallet i, at en samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse vil være klarere og mere forståelig end en, der er frivilligbaseret. Samtidig vil dette sikre den nødvendige ændring af retspraksis til, at bevistemået fokuserer tydeligt på selve øjeblikket omkring samlejet samt gøre ansvaret for afklaring af, om der foreligger samtykke til et delt ansvar og ikke et ansvar for at sige fra. En samtykkebestemmelse vil også i højere grad end en frivillighedsbestemmelse beskytte de ofre (ifølge en svensk undersøgelse op til 70 %), der oplever tonisk immobilitet under overgrebet, hvilket i øvrigt er en prædikator for PTSD og depression¹.

---

¹ <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/28589545>

ANDET

Under flertallets bemærkninger på side 179 fremgår følgende:

”Det vil således være strafbart at indlede et samleje med en person, som ved bl.a. ord eller handlinger tilkendegiver, at vedkommende ikke vil have samleje, ligesom det vil være strafbart at fortsætte et samleje, som blev frivilligt indledt, i det øjeblik den anden person ved f.eks. ord eller handlinger tilkendegiver, at vedkommende ikke længere vil have samleje.

Omvendt vil en part på ethvert tidspunkt frivilligt kunne ændre mening og i stedet gå med til det igangværende samleje, hvilket i så fald vil betyde, at der fra det tidspunkt ikke vil være tale om voldtægt. Der vil dog ikke være tale om en sådan frivillig meningsændring, hvis parten opgiver at gøre yderligere modstand eller opgiver fortsat at give udtryk for, at personen ikke vil have samleje. Der henvises i den forbindelse til det nedenfor anførte om situationer, hvor passivitet skyldes frygt eller lignende og derfor ikke er udtryk for frivillighed.”

Ovenstående andet afsnit mener ESPD er dybt bekymrende, og symptomatisk for hele forslaget om en frivillighedsbestemmelse. Det handler om, at man kan ændre mening og ”gå med til det igangværende samleje”, hvilket må anses for 1) et ganske usandsynligt scenarie og 2) irrelevant at nævne, medmindre formålet er, at det kan fremføres som en straffriheds- eller -nedsættelsesgrund. Det kan sammenlignes med, at en person bliver voldtaget og på et senere tidspunkt beslutter at have sex med samtykke med samme overgrebsperson. Det gør ikke voldtægten mindre strafbar. Dette afsnit og lignende bør derfor ikke gentages i lovbemærkningerne.

BESTEMMELSEN OM SAMTYKKE

”Straffelovrådets mindretal foreslår derfor at ændre voldtægtsbestemmelsen fra at være konstitueret omkring nærmere opregnede tvangsmidler til at være konstitueret omkring samtykke. De konkret anvendte tvangsmidler vil herefter alene have betydning ved strafudmålingen.”

Mindretallets forslag lyder:

”§ 216. For voldtægt straffes med fængsel indtil 8 år den, der gennemfører et samleje med en person, der ikke har samtykket heri. Samtykke skal gives frivilligt og være udtryk for den pågældendes frie vilje, bedømt ud fra omstændighederne ved den konkrete situation. Er forholdet begået ved vold, trussel om vold, psykisk vold, anden ulovlig tvang, jf. § 260, eller med en person, der befinder sig i en tilstand eller situation, i hvilken den pågældende 168 er ude af stand til at modsætte sig handlingen, anses dette som en særligt skærpende omstændighed.”

ESPD er enig i det først angivne om at tvangsmidler alene vil have betydning ved strafudmålingen. Derfor foreslås det at sidste del af den af mindretallet foreslåede samtykkebestemmelse udelades. Dvs at bestemmelsen kommer til at lyde:

”§ 216. For voldtægt straffes med fængsel indtil 8 år den, der gennemfører et samleje med en person, der ikke har samtykket heri. Samtykke skal gives frivilligt og være udtryk for den pågældendes frie vilje, bedømt ud fra omstændighederne ved den konkrete situation.”

Om forholdet er begået ved vold, trussel om vold, psykisk vold, anden ulovlig tvang, jf. § 260, eller med en person, der befinder sig i en tilstand eller situation, i hvilken den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen, vil dermed blot være angivet i lovbemærkningerne som et udtryk for 1) at der ikke kan anses at være samtykke og 2) som forhold retten skal anse for at være særligt skærpende med strafudmålingen, ligesom der vil være andre forhold, der er strafskærpende (jf. længere nede).

Årsagen til at ESPD ikke mener, at den sidste del skal være med i lovbestemmelsen er, at der dermed vil være risiko for, at man i offentligheden vil opleve en hierarkisering af voldtægter. Vi anser det for problematisk, hvis man med lovgivningens ord i sig selv fortsat skaber fokus på forhold, hvor der har været udøvet vold og tvang mv. Det kan risikere at underminere et af de vigtige formål med lovændringen, som også Straffelovrådet selv i flere sammenhænge nævner, nemlig at den også skal kunne bidrage til en adfærdsændring.

Der bør i lovbemærkningerne nævnes tilfælde, der udelukker samtykke (som det fx er gjort i England, New Zealand og Irland), herunder de tilfælde der er nævnt i den nugældende § 216 stk. 1 nr. 1 og 2, herunder bør det nævnes, at man anses som ude af stand til at modsætte sig, hvis man er i en tilstand af tonisk immobilitet. Det bør desuden fremgå af lovbemærkningerne:

- at samtykke i praksis kan meddeles verbalt eller non-verbalt.
- at samtykke skal foreligge på tidspunktet for den seksuelle aktivitet, og det skal kunne tilbagekaldes verbalt eller non-verbalt på et hvilket som helst tidspunkt under den seksuelle handling.
- at alle relevante omstændigheder skal indgå i vurderingen af, om der foreligger et gyldigt samtykke eller ej, herunder beviser i form af skader, ødelagt tøj, trusler eller undskyldninger fra tiltalte (også på sms, mail og lign.), forurettedes posttraumatiske adfærd, vidneforklaringer fra personer der har set/hørt fra offeret bagefter, retsmedicinske spor, usammenhængende forklaringer fra tiltalte mv.

STRAFUDMÅLINGSNIVEAUET

Det er ESPDs opfattelse, at der ikke skal gøres forskel i niveauet for strafudmåling ifht om parterne kender hinanden godt eller det er en såkaldt overfaldsvoldtægt. Det er ESPDs opfattelse, at denne praksis er i strid med Istanbulkonventionen jf. dennes artikel 46 a) om, at det er en skærpende omstændighed for straf at handlingen blev begået mod en person der i henhold til national lovgivning anerkendes som tidligere eller nuværende ægtefælle eller partner, familiemedlem, ofrets sambo eller en person der har misbrugt sin myndighed.

Det er endvidere ESPDs opfattelse, at den nugældende praksis om skærpet straf for overfaldsvoldtægt er en slags videreførsel af den tidligere gældende såkaldte "konerabat" bare i omvendt form. Det må således være en (lige så) skærpende omstændighed, at personen, der begår voldtægt er en person, man normalt må opfattes at være i et tillidsforhold til. ESPD mener således, at lovbemærkningerne bør nævne de i Istanbulkonventionen nævnte tilfælde som skærpende omstændigheder, udover hvad der allerede er anført (som man fx har gjort i Belgien).

Desuden mener ESPD ikke, at der er grundlag for mildere straf i tilfælde som nævnt i betænkningen:

side 159: "I atter andre mildere tilfælde vil der kunne være grundlag for at udmåle en straf under dette niveau, f.eks. hvor parterne har indledt et frivilligt samleje eller et samleje med samtykke, og hvor den ene part undervejs fortryder og siger fra, hvorefter gerningsmanden alligevel fortsætter samlejet."

ESPD får desværre en del oplevelser tilsendt, som omhandler to parter, der indleder seksuelt samvær med samtykke, men hvor dette samtykke stopper, fx ved at den ene part uden at afklare samtykke tager kvælertag på eller slår den anden part eller fx vil have analsex og fortsætter, selvom den anden part sagde tydeligt fra eller blev pludseligt passiv. Det er vigtigt at fastslå, at der ikke skal gives mildere straf, fordi den ene part undervejs i det seksuelle samvær stopper sit samtykke, blot fordi det er startet med samtykke.

OM FALSKE ANMELDELSER

Det ses i denne betænkning som i tidligere med samme emne, at spørgsmålet om falske anmeldelser sammenkædes med overvejelserne ifht kriminalisering af seksualiserede overgreb. Fx fra 2012 betænkningens overvejelser om uagtsom voldtægt:

"Det kan næppe udelukkes, at en kriminalisering af uagtsom voldtægt vil kunne forøge risikoen for fejlagtige domfældelser i sager, hvor den forurettede – bevidst eller ubevidst – "pynter" på sin forklaring ved f.eks. at forklare om større modstand end den faktisk udøvede, hvis der ikke udvises betydelig forsigtighed fra rettens side ved bevisvurderingen".

Det ses fx også ved sidste stramning af strafudmåling for voldtægt, at denne kædes sammen med straffen for falske anmeldelser. Dette sker efter al sandsynlighed som en afspejling af en i befolkningen værende unødigt bekymring for, at der i stort omfang vil ske anmeldelser, der ikke er begrundet i oplevelsen af et overgreb. Risikoen for dette er med den nuværende lovgivning også eksisterende, men reelt sker det ikke oftere end ved andre forbrydelser. I denne sammenhæng er det bemærkelsesværdigt og årsag til en stereotypisering af særligt kvinder som løgnagtige, at man (i tidligere betænkning og gentaget i denne) fastholder et syn på, at voldtægt er anderledes end andre typer kriminalitet, fordi man fx ved tyveri eller vold ikke har en "normal" situation (som ved samleje/sex), der ikke er kriminaliseret. Der mindes her om, at lån af genstande er en dagligdags foreteelse ligesom fx forskellige typer af kampsport eller bare sport, hvor modstandere påføres en vis form for skade (fodbold og håndbold) - uden at det anses for strafbart.

Derfor opfordrer ESPD til, at man klart i lovbemærkningerne adresserer det faktum, at falske anmeldelser ikke kan anses at være på et højere niveau i de lande, der har indført samtykkelovgivning fx i England. Desuden kan det overvejes at bemærke, at en konkret mands risiko for at blive anmeldt falsk er ganske lille. Ifølge undersøgelsen fra 2009 anklages der i over halvdelen af falske anmeldelser ikke en bestemt person². Ifølge undersøgelsen er det mellem 10 og 15 mænd årligt, der anklages falsk for voldtægt, og det sker både for mænd, der har haft samleje med og mænd der ikke har kendt den, der anklager. Set ifht at der i Danmark er over 2,3 mio. mænd over 15 år, er risikoen for falsk anmeldelse således minimal. Som kvinde er risikoen for at blive udsat for tvangssamleje eller forsøg noget større, da det anslås at ske én eller flere gange for omkring 24.000 kvinder om året³. Det kan derfor synes unødigt overhovedet at gøre falske anmeldelser til et særligt emne i forbindelse med, at man behandler spørgsmålet om straf for seksualiserede overgreb.

OM ANDRE TYPER AF OVERGREB

Efter straffelovens § 221 straffes den, der tilsniger sig samleje med en person, der forveksler gerningsmanden med en anden, med fængsel indtil 4 år. Som Straffelovrådet bemærker, er det ikke nødvendigvis udtryk for, at samlejet var ufrivilligt eller gennemført uden samtykke. Det strafværdige ligger således udelukkende i, at det kan betragtes som et overgreb, fordi den forurettede ikke kan antages at ville have sagt ja, hvis vedkommende ikke havde troet at samlejet foregik med en bestemt person. Efter ESPDs opfattelse er det mindst lige så strafværdigt at fortælle en person, at man bruger kondom og derefter ikke bruge det eller fjerne det under samlejet – såkaldt stealthing. Stealthing indebærer en påførelse af risiko for seksuelt overførte sygdomme uanset køn samt risiko for graviditet for dem, der kan blive gravide. Det strafværdige i denne handling kan sammenlignes med strafværdigheden i straffelovens § 252 om på hensynsløs måde at volde nærliggende fare for nogens liv eller førlighed også ved smitte med sygdom, selvom det ikke er på samme niveau. ESPD har modtaget flere oplevelser, hvor kvinder rent faktisk er blevet påført en seksuelt overført sygdom og/eller selv har måttet bekoste fortrydelsespille eller få foretaget en abort. Straffelovrådets flertal bemærker at dette ikke skal henføres under § 216 og ESPD er enig, men mener, at der bør laves en særskilt bestemmelse, der gør stealthing strafbart på niveau med § 221.

ESPD støtter også en udvidelse af straffelovens § 225 til at omfatte situationer, hvor en person tvinger en anden til at udføre seksuelle handlinger med sig selv, f.eks. til at indføre genstande i eller stimulere egne nøgne kønsdele. Som de nylige sager om såkaldt "hurtcore" og andre eksempler viser, er det med digitale mediers fremkomst desværre en forbrydelse, der må antages at blive et større problem i de kommende år.

² <https://www.dkr.dk/media/8187/voldtaegt-der-anmeldes-ii-falsk.pdf>

³ https://www.sdu.dk/da/sif/rapporter/2018/vold_og_seksuelle_kraenkelser her er det i modsætning til Offerundersøgelserne fra Justitsministeriet som er dem der refereres til fra Det Kriminalpræventive Råd, DKR, spurgt om man har været udsat for tvang til samleje men uden som i offerundersøgelserne at tilføje "ved brug af vold eller trusler om vold". Dette kan forklare forskellen i tallet der ifølge DKR er 6700 årligt.

OM KØN

I betænkningen er flere eksempler angivet med en kvinde som offer og en mand som gerningsperson. Dette risikerer at understøtte en kønsstereotyp tankegang ifht seksualitet og overgreb. Der er ingen tvivl om den kønsmæssige skævhed, når man ser på antallet af udsatte for seksualiserede overgreb og dette bør naturligvis også adresseres. Problemet ved ikke at give mere kønsneutrale eksempler er, at man risikerer at skabe bestemte forventninger om, hvordan et overgreb ser ud og derfor kan blive blind for 1) den type overgreb, der begås mellem personer af samme køn og 2) at mænd også kan være ofre. Det foreslås, at man i lovbemærkningerne også inkluderer mere kønsneutrale eksempler, og at man dropper kønnede betegnelser som fx gerningsmand og i stedet bruger fx gerningsperson.

AFSLUTTENDE

ESPDs støtter forslaget om en samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse i straffeloven. Det er efter vores mening afgørende, at udgangspunktet for seksuelt samvær er, at alle parter verbalt eller non-verbalt, direkte eller indirekte giver et "ja", modsat lovgivningen i dag, hvor udgangspunktet er at alle er klar til sex, medmindre de giver udtryk for noget andet. Det skal gælde i alle relationer og ved alle omstændigheder. Det er vores forventning at en ny affattelse af voldtægtsbestemmelsen vil få stor betydning. Mange har udtrykt, at der vil være tale om symbollovgivning, hvilket vi er enige i, forstået på den måde, at det ikke kan underkendes hvor stor betydning, det vil få for vores samfund, at lovgivere angiver at seksuelt samvær uden samtykke er voldtægt.

Med venlig hilsen

Bestyrelsen for **Everyday Sexism Project Danmark**

Justitsministeriet
Slotsholmsgade 10
1216 København K
E-mail: jm@jm.dk og chn@jm.dk

WILDERS PLADS 8K
1403 KØBENHAVN K
TELEFON 3269 8888
MOBIL 91325719
MIKL@HUMANRIGHTS.DK
MENNESKERET.DK

DOK. NR. 20/00647-2

18. MARTS 2020

HØRING OVER STRAFFELOVRÅDETS BETÆNKNING NR. 1574/2020 OM EN FRIVILLIGHEDSBASERET VOLDTÆGTSBESTEMMELSE

Justitsministeriet har ved e-mail af 19. februar 2020 anmodet om Institut for Menneskerettigheders eventuelle bemærkninger til Straffelovrådets betænkning nr. 1574/2020 om en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse.

Instituttet finder det positivt, at Straffelovrådet på anmodning fra Justitsministeriet har foretaget en nærmere gennemgang af straffelovens § 216 om voldtægt med fokus på, om bestemmelsen i tilstrækkelig grad afspejler, at seksuelle handlinger skal være frivillige.

Instituttet imødeser at modtage Justitsministeriets lovudkast i høring således, at instituttet får lejlighed til at forholde sig til udkastet til lovforslag, inden det fremsættes for Folketinget.

Instituttet har derudover følgende bemærkninger.

1. SAMMENFATNING

I betænkningen fremlægger Straffelovrådet to forskellige bud på en nyaffattelse af straffelovens § 216. Et flertal på 10 medlemmer foreslår en ny voldtægtsbestemmelse baseres på frivillighed, mens et mindretal på ét medlem går ind for, at en ny voldtægtsbestemmelse konstitueres omkring samtykke.

Instituttet vurderer, at både flertallets og mindretallets forslag til udformning af en ny voldtægtsbestemmelse vil være et positivt menneskeretligt skridt. Dette skal bl.a. ses i lyset af anbefalinger fra GREVIO og FN's Komité for Økonomiske, Sociale og Kulturelle Rettigheder.

Instituttet kan sammenfatte sine væsentligste anbefalinger som følger:

Den ene parts passivitet

I flertallets og mindretallets forslag til en ny bestemmelse om voldtægt i straffeloven er der i nogen tilfælde forskel på, hvilken betydning en parts passivitet har, og om der i sådanne tilfælde påhviler den passive part en forpligtelse til at sige fra, eller om den anden part i sådanne tilfælde må gøre noget for at sikre sig, at den passive part samtykker.

Spørgsmålet om passivitet har vist sig at være centralt i bedømmelsen i af voldtægtssager, og det er efter instituttets opfattelse af afgørende betydning, at bemærkningerne i det senere lovudkast indeholder præcise retningslinjer for, hvordan passivitet skal fortolkes.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at bemærkningerne til det senere lovudkast indeholder præcise retningslinjer for, hvordan passivitet fortolkes.

Fokus på tidspunktet for samlejet

I flertallets og mindretallets forslag til en ny bestemmelse om voldtægt i straffeloven er der forskellige beskrivelser af, hvilken betydning forhold forud for gerningstidspunktet skal tillægges i vurderingen af, om der var tale om henholdsvis frivillighed eller et gyldigt samtykke.

Der har været sager ved de danske domstole efter den gældende voldtægtsbestemmelse, hvor forhold forud for et samleje er blevet tillagt en betydning, som efter instituttets opfattelse ikke stemmer overens med retten til seksuel selvbestemmelse, seksuel integritet og personlig frihed.

En person, der i et forløb har måttet udtrykke lyst til samleje, har til enhver tid ret til at ændre mening, hvorfor det således kun er personens adfærd i tidspunktet for samlejet, som bør tillægges betydning i forhold til, om der er tale om voldtægt.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at det i det senere lovudkast præciseres, at det er parternes adfærd i forbindelse med tidspunktet for samlejet, som er afgørende for vurderingen af, om der er tale om voldtægt.

Forholdet til straffelovens § 218

Det fremgår af betænkningen, at et enigt Straffelovråd er af den opfattelse, at kriminaliseringen i straffelovens § 218 bør opretholdes.

Det er imidlertid ikke nærmere uddybet i betænkningen, hvad der skal til, for at en person med psykisk eller kognitivt handicap har deltaget frivilligt – eller omvendt, hvor meget der skal til, før man kan sige, at

personen ikke deltog frivilligt. En fastholdelse af kriminaliseringen i straffelovens § 218, uden at man forholder sig nærmere til afgrænsningen af den nye voldtægtsbestemmelse i § 216, vil medføre en risiko for, at voldtægter, hvor der i realiteten ikke forelå et samtykke eller frivillighed, alene bliver dømt efter § 218, fordi det ville være lettere at bevise.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at der i det senere lovudkast foretages en vurdering af fastholdelsen af kriminaliseringen i straffelovens § 218 og en nærmere afgrænsning overfor nyaffattelsen af straffelovens § 216, herunder en præcisering af om der overhovedet kan foreligge et gyldigt samtykke eller frivillighed i situationer, hvor en persons psykiske eller kognitive handicap udnyttes til at skaffe sig samleje med den pågældende.

2. BETÆNKNINGENS INDHOLD

Straffelovrådet består af 11 personer. Straffelovrådet har på anmodning fra Justitsministeriet foretaget en nærmere gennemgang af straffelovens § 216 om voldtægt. Straffelovrådet har i den forbindelse også inddraget erfaringer fra en række andre lande, herunder Sverige.

Straffelovrådet har på baggrund af en gennemgang af alle afsagte domme om voldtægt i perioden 1. juli 2016 til 1. juli 2019 fundet, at den gældende bestemmelse i straffelovens § 216, stk. 1, og den retspraksis, der knytter sig hertil, ikke i tilstrækkelig grad afspejler det forhold, at seksuelle handlinger altid skal være frivillige for de involverede parter.

Et enigt Straffelovråd foreslår, at straffelovens § 216 om voldtægt ændres således, at bestemmelsen dækker enhver form for ufrivillighed. En sådan udvidelse af det strafbare område vil gøre det klart, at seksuelle handlinger altid skal være frivillige for de involverede parter. Det kan samtidig bidrage til en generel forståelse af, hvor grænserne går mellem acceptabel seksuel adfærd og strafbar seksuel adfærd, og vil medvirke til at tydeliggøre det strafferetlige værn, som består i beskyttelsen af den seksuelle selvbestemmelsesret og den seksuelle integritet. Endvidere vil det kunne medvirke til at markere samfundets afstandtagen fra seksuelle handlinger, som ikke er baseret på frivillighed (betænkningens kapitel 6, afsnit 2.3).

Foruden at være enige om, at straffelovens § 216 skal nyaffattes, er Straffelovrådets medlemmer enige om følgende:

- At betegnelsen "voldtægt" fortsat bør anvendes (betænkningens kapitel 6, afsnit 4)
- At kriminaliseringen af en række bestemmelser i straffeloven om meget forskelligartede seksuelle overgreb bør opretholdes (betænkningens kapitel 6, afsnit 5)
- At der ikke er fornødent grundlag for at kriminalisere uagtsom voldtægt (betænkningens kapitel 6, afsnit 6.3)
- At der ikke længere bør straffes for uagtsomhed i forhold til, om den anden person var i en tilstand, hvor den pågældende var ude af stand til at modsætte sig handlingerne (straffelovens § 216, stk. 1, nr. 2, jf. § 228). Det skyldes, at både flertallet og mindretallets forslag til en ny bestemmelse vil dække de situationer, hvor der i dag vil kunne straffes for sådan uagtsomhed (betænkningens kapitel 6, afsnit 6.3.1).

Straffelovrådet er imidlertid også uenige på en række punkter og har delt sig i et flertal på 10 medlemmer og et mindretal på ét medlem. Flertallet går ind for, at en ny voldtægtsbestemmelse baseres på frivillighed, mens mindretallet går ind for, at en ny voldtægtsbestemmelse konstitueres omkring samtykke.

Flertallet og mindretallet er kommet med hver sit bud på en nyaffattelse af straffelovens § 216 om voldtægt med tilhørende bemærkninger (betænkningens kapitel 7).

3. MENNESKERETTEN

3.1. BESKYTTELSE AF VOLDTÆGTSOFRE

Voldtægt udgør tortur, og anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling efter en række menneskerettighedskonventioner.¹ Herudover følger det af FN's Konvention om Afskaffelse af Alle Former for Diskrimination Imod

---

¹ Se eksempelvis Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 3, jf. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, Aydin mod Tyrkiet, sagsnummer 57/1996/676/866, dom af 25. september 1997, præmis 86) og FN's Konvention mod Tortur og Anden Grusom, Umenneskelig eller Nedværdigende Behandling eller Straf, FN's Konvention om Borgerlige og Politiske rettigheder og FN's Konvention om Afskaffelse af Alle Former for Diskrimination imod Kvinder defineres seksuelle voldtægt i visse tilfælde som tortur, se pkt. 16 og fodnote 22 i FN's Komité for Afskaffelse af Alle Former for Diskrimination Imod Kvinder, General Recommendation no. 35 on gender-based violence against women.

Kvinder, at staten har en positiv forpligtelse til at forebygge, efterforske og retsforfølge kønsbaseret vold, herunder seksuelle overgreb.²

Særligt følger det af Europarådets Konvention til Forebyggelse og Bekæmpelse af Vold mod Kvinder og Vold i Hjemmet (Istanbulkonventionen), artikel 36, at parternes straffelovgivning skal kriminalisere de i artikel 36, stk. 1, litra a-c, nævnte handlinger, når der ikke er givet frit samtykke.

Det fremgår af den forklarende rapport til Istanbulkonventionen, at det er op til de kontraherende stater at bestemme lovens specifikke ordlyd og hvilke faktorer, der anses for at udelukke et frit samtykke.³ Deltagerstaterne har derfor en vis skønsmargin i efterlevelsen af Istanbulkonventionens forpligtelse.

Det fremgår endvidere af den forklarende rapport, at staterne "when assessing the constituent element of offences" skal være opmærksom på Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols praksis. Der henvises i rapporten til *M.C. mod Bulgarien*, der gennemgås nedenfor.⁴

Ekspertgruppen under Istanbulkonventionen, GREVIO,⁵ kortlagde i november 2017 Danmarks implementering af konventionen.⁶ GREVIO anbefaler ("*strongly encourages*"), at Danmark ændrer reglerne om seksualforbrydelser, så reglerne bliver baseret på et krav om et frit givet samtykke. GREVIOs anbefalinger er ikke juridisk bindende.

Ifølge GREVIO vil samtykkebaseret voldtægtslovgivning medføre en kriminalisering af ufrivilligt samleje, hvor gerningsmanden ikke har måtte ty til vold eller trusler. Samtidig vil en lovændring give

---

² FN's Komité for Afskaffelse af Alle Former for Diskrimination Imod Kvinder, General Recommendation no. 35 on gender-based violence against women, pkt. 23.

³ Europarådet, Explanatory Report – CETS 210 – Violence against women and domestic violence, pkt. 193.

⁴ Europarådet, Explanatory Report – CETS 210 – Violence against women and domestic violence, pkt. 191.

⁵ GREVIO står for Group of Experts on Action against Violence against Women and Domestic Violence. GREVIO er et uafhængigt ekspertorgan, som monitorerer medlemsstaternes implementering af Istanbulkonventionen.

⁶ GREVIOs Baseline Evaluation Report – Denmark, 2017. Tilgængelig på: <https://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/denmark>

domstolene mulighed for at fokusere på, om forurettede gav samtykke, og om gerningsmanden forstod, at der ikke forelå samtykke.⁷

Ofre for seksualforbrydelser har ret til en effektiv efterforskning og retsforfølgning. Dette fremgår af dommen *M.C. mod Bulgarien*⁸ fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, hvor Domstolen slog fast, at statens forpligtelser efter artikel 3 om forbud mod tortur og artikel 8 om ret til bl.a. respekt for fysisk integritet i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention kræver kriminalisering samt effektiv efterforskning og retsforfølgning af enhver seksuel handling uden samtykke – også selvom offeret ikke har gjort fysisk modstand.⁹

Domstolen konkluderede i *M.C. mod Bulgarien*, at staten ikke havde levet op til sine positive forpligtelser efter artikel 3 og 8 på grund af en mangelfuld efterforskning i en voldtægtssag. De bulgarske myndigheder havde opgivet påtale i sagen med den begrundelse, at handlingerne ikke kunne anses for omfattet af den bulgarske straffelov, medmindre ofret var blevet tvunget til samleje ved fysisk vold eller trusler. I sagen var der ingen beviser på, at ofret havde gjort modstand.¹⁰

Domstolen undersøgte efterforskningen i den konkrete sag og fandt, at anklageren havde afskrevet muligheden for at bevise et manglende samtykke med den begrundelse, at der ikke var bevis for, at ofret havde modsat sig voldtægten. Domstolen udtalte:

” The Court considers that, while in practice it may sometimes be difficult to prove lack of consent in the absence of “direct” proof of rape, such as traces of violence or direct witnesses, the authorities must nevertheless explore all the facts and decide on the basis of an assessment of all the surrounding circumstances. The investigation and its conclusions must be centred on the issue of non-consent.”¹¹

---

⁷ GREVIOs Baseline Evaluation Report – Denmark, 2017, pkt. 177.

⁸ Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, *M.C. mod Bulgarien*, sagsnummer 39272/98, dom af 4. december 2003.

⁹ Jon Fridrik Kjølbro, *Den Europæiske Menneskerettighedskonvention for praktikere*, 4. udgave, 2016, s. 317 og 800 med henvisning til *M.C. mod Bulgarien*.

¹⁰ Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, *M.C. mod Bulgarien*, sagsnummer 39272/98, dom af 4. december 2003, præmis 64.

¹¹ *M.C. mod Bulgarien*, præmis 181.

Domstolen fandt en krænkelse, da myndighederne havde haft et for stort fokus på, om der var et "direkte" bevis på voldtægt ("direct" proof of rape) i form af beviser på fysisk modstand.¹²

FN's Komite for Økonomiske, Sociale og Kulturelle Rettigheder anbefalede i november 2019 i sine sammenfattende bemærkninger bl.a., at Danmark indarbejder et samtykke-element i den juridiske definition af voldtægt.¹³ Komitéens anbefalinger er ikke juridisk bindende.

3.2. BESKYTTELSE AF TILTALTE

I en straffesag antages den tiltalte at være uskyldig, indtil anklageren har løftet bevisbyrden. Dette grundlæggende princip inden for straffeprocessen kaldes uskyldsformodningen. Princippet fremgår af Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 6, stk. 2. Det følger af uskyldsformodningen, at anklagemyndigheden har bevisbyrden i straffesager, og at enhver rimelig tvivl skal komme tiltalte til gode (*in dubio pro reo*). Det vil dermed udgøre en krænkelse af artikel 6, stk. 2, hvis den tiltalte pålægges bevisbyrden for sin uskyld.¹⁴

Et andet grundlæggende princip, der beskytter den tiltalte, er, at det kun er loven, der kan definere en forbrydelse og foreskrive straf (*nullum crimen, nulla poena sine lege*). Dette legalitetskrav kommer til udtryk i EMRK artikel 7.¹⁵

Det følger af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols praksis, at det efter straffebestemmelsens ordlyd, formål, forarbejder og anvendelse i praksis på gerningstidspunktet skal være forudsigeligt, at

---

¹² M.C. mod Bulgarien, præmis 185; Se også *Den Europæiske Menneskerettighedskonvention for praktikere*, Kjølbro, 4. udgave, 2016, s. 317.

¹³ Concluding Observations fra FN's Komité for Økonomiske, Sociale og Kulturelle Rettigheder i forbindelse med den sjette periodiske rapportering af Danmark, pkt. 43-44, tilgængelig på: <https://um.dk/~media/UM/Danish-site/Documents/Udenrigspolitik/ICECR%20COBs%20Denmark%20E%20C12%20DNK%20CO%206%20%20ENG%20%20AUV.pdf?la=da>.

¹⁴ Jon Fridrik Kjølbro, *Den Europæiske Menneskerettighedskonvention for praktikere*, 4. udgave, 2016, s. 650 f. med henvisning til Allen mod Storbritannien (præmis 93-94) og Barberà, Messegué og Jabardo mod Spanien (præmis 77).

¹⁵ Jon Fridrik Kjølbro, *Den Europæiske Menneskerettighedskonvention for praktikere*, 4. udgave, 2016, s. 742 ff.

gerningsmanden risikerer domfældelse og straf.¹⁶ Det betyder dog ikke, at straffebestemmelser med vage formuleringer nødvendigvis vil være i strid med artikel 7, hvis personen på baggrund af de førnævnte kilder – og eventuel efter juridisk rådgivning – kan forudsige sin retsstilling.¹⁷

Kravet om klar og præcis hjemmel bestyrkes, når der er tale om nykriminalisering og overgreb, som er svære at bevise.¹⁸

4. INSTITUTTETS BEMÆRKNINGER TIL BETÆNKNINGEN

Instituttet vurderer, at både flertallets og mindretallets forslag til udformning af en ny voldtægtsbestemmelse vil være et positivt menneskeretligt skridt. Dette skal bl.a. ses i lyset af anbefalingen fra GREVIO og FN's Komité for Økonomiske, Sociale og Kulturelle Rettigheder.

Det skyldes bl.a., at retten til selvbestemmelse og den seksuelle og personlige integritet kommer i fokus, som både flertallet og mindretallet henviser til, og at fokus for efterforskningen i højere grad bliver, om den seksuelle handling var frivillig, end om offeret gjorde modstand.¹⁹

Instituttet vil i det følgende på baggrund af de to forslag til en ny bestemmelse komme med anbefalinger til, hvordan en ny bestemmelse kan sikre den fornødne klarhed, og for at sikre, at en ny bestemmelse fører til de tilsigtede ændringer i samfundet.

4.1. FORSKEL PÅ SAMTYKKE OG FRIVILLIGHED

---

¹⁶ Jon Fridrik Kjølbro, *Den Europæiske Menneskerettighedskonvention for praktikere*, 4. udgave, 2016, s. 744 med henvisning til Sud Fondi Srl m.fl. mod Italien (præmis 111-118).

¹⁷ Jon Fridrik Kjølbro, *Den Europæiske Menneskerettighedskonvention for praktikere*, 4. udgave, 2016, s. 744 med henvisning til Cantoni mod Frankrig (præmis 32), Khodorkovskiy og Lebedev mod Rusland (præmis 791) og Ashlarba mod Georgien (præmis 35-41).

¹⁸ Jon Fridrik Kjølbro, *Den Europæiske Menneskerettighedskonvention for praktikere*, 4. udgave, 2016, s. 744 med henvisning til retspraksis.

¹⁹ Institut for Menneskerettigheder, Notat om vurderingen af samtykkebaseret voldtægtslovgivning i lyset af Danmarks menneskeretlige forpligtelser, 2. maj 2019, afsnit 2, tilgængelig her, https://menneskeret.dk/sites/menneskeret.dk/files/media/dokumenter/udgivelser/policy_briefs/notat_om_vurderingen_af_samtykkebaseret_voldtaegtslovgivning.pdf.

Rent sprogligt kan man tale om, at et samtykke handler om at erklære sig enig i noget eller om at give sin tilslutning til noget. Frivillighed er at gøre noget af egen fri vilje; noget som ikke er tvunget.

Det fremgår således også af bemærkningerne til flertallets lovudkast, at begrebet frivillighed er udtryk for, at en person deltager af sin egen frie vilje. Det fremgår endvidere, at frivilligheden skal være kommet til udtryk gennem ord eller handling (betænkningens kapitel 7, afsnit 2, side 177). Herudover fremgår det, at hvis frivilligheden ikke er kommet til udtryk gennem ord eller handling, vil de konkrete omstændigheder have betydning for vurderingen af, om et samleje kan anses for frivilligt eller ufrivilligt (betænkningens kapitel 7, afsnit 2, side 180).

Det fremgår endvidere, at der i nogle tilfælde vil være en "formodning for frivillighed, og det påhviler derfor i stedet normalt den passive at sige fra, for at samlejet skal anses for ufrivilligt", jf. betænkningens kapitel 7, afsnit 2, side 180.

Af bemærkningerne til mindretallets lovudkast fremgår det, at det må afhænge af en konkret og samlet vurdering, om deltagelse i samleje kan anses for at være sket med samtykke, men at der ikke stilles krav om, at samtykket skal være udtrykt direkte eller i øvrigt på en bestemt måde (betænkningens kapitel 7, afsnit 4, side 188).

Det fremgår endvidere af betænkningen, at det er mindretallets opfattelse, at der er forskel på de to udtryk (frivillighed og samtykke), når de skal anvendes i praksis i relation til samleje. "Samtykke henviser til en form for enighed og dermed noget gensidigt, mens frivillighed peger i retning af den enes efterkommelse af den andens ønske. Det kan være fraværet af modstand, der gør samlejet frivilligt, ikke nødvendigvis det fælles ønske om at have samleje", jf. betænkningens kapitel 6, afsnit 3.4, side 139.

Det er instituttets opfattelse, at der med en formodning for frivillighed, hvor det påhviler den passive part at sige fra, kan være risiko for, at det er fraværet af modstand, der gør samlejet frivilligt. Frivilligheden kan i sådanne tilfælde siges at bygge på den opfattelse, at samleje sker som efterkommelse af den andens ønske og dermed ikke et gensidigt ønske fra parterne.

En voldtægtsbestemmelse baseret på samtykke vil således sende et stærkt signal om, at alle mennesker uanset køn og seksualitet har en lige ret til seksuel selvbestemmelse, seksuel integritet og personlig

frihed. Og at begge parter i et samleje har pligt til at sikre sig, at den anden part ønsker samlejet.

4.2. DEN ENE PARTS PASSIVITET

Det fremgår af bemærkningerne til flertallets lovudkast, at den ene parts passivitet under et samleje i nogle tilfælde kan være udtryk for frivillighed eller et udtryk for ufrivillighed (betænkningens kapitel 7, afsnit 2, side 179 f.).

Endvidere fremgår det, at i nogle tilfælde "vil der være en formodning for frivillighed, og det påhviler derfor i stedet normalt den passive at sige fra, for at samlejet skal anses for ufrivilligt", jf. betænkningens kapitel 7, afsnit 2, side 180.

Det fremgår af bemærkningerne til mindretallets lovudkast, at hvis den ene part er total passiv under et samleje, så er der en formodning for, at den passive part ikke samtykker, hvorved den anden part må gøre noget for at sikre sig, at den passive part samtykker, jf. betænkningens kapitel 7, afsnit 4, side 189.

I præmis 15 i den svenske Højesterets dom af 11. juli 2019, forholdt den svenske Højesteret sig bl.a. til spørgsmålet om passivitet fra forurettedes side²⁰:

" Frivillighetsrekvisitet tar sikte på det faktiska handlandet och inte på personens inre inställning, samtidigt som det i förarbetena anges att passivitet kan ge uttryck för samtycke. Det sagda innebär att passivitet kan utgöra ett uttryck för att deltagandet inte är frivilligt men också ett uttryck för ett frivilligt deltagande. Vid bedömningen av om ett deltagande är frivilligt ska det särskilt beaktas om frivillighet har kommit till uttryck genom ord eller handling eller på annat sätt. Den sistnämnda regeln måste anses innebära att utrymmet för att bedöma en ren passivitet som uttryck för ett val att delta i en sexuell handling är begränsat. Bedömningen av om deltagandet har varit frivilligt eller inte ska grundas på situationen i dess helhet."

Det tyder på, at vurderingen af, om der foreligger frivillighed i passivitetstilfælde efter svensk ret, må bero på en konkret vurdering i de enkelte tilfælde. Idet spørgsmålet om passivitet har vist sig at være centralt i bedømmelsen af voldtægter, er det af afgørende betydning,

---

²⁰ Högsta Domstolens dom af 11. juli 2019, B 1200-19, side 7-8, tilgængelig på,

<https://www.domstol.se/globalassets/filer/domstol/hogstodomstolen/avgoranden/2019/b-1200-19.pdf>.

at bemærkningerne i det senere lovudkast indeholder præcise retningslinjer for, hvordan passivitet skal fortolkes.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at bemærkningerne til det senere lovudkast indeholder præcise retningslinjer for, hvordan passivitet fortolkes.

4.3. FOKUS PÅ TIDSPUNKTET FOR SAMLEJET

Det fremgår af bemærkningerne til flertallets lovudkast, at forløbet op til et samleje vil kunne indgå i den samlede konkrete vurdering, der skal foretages af, om der var tale om frivillighed.

Endvidere fremgår det, at det bl.a. gælder "parternes eventuelle forudgående kontakt og handlinger. Det kan f.eks. være relevant for bedømmelsen, om parterne inden samlejet har lagt op til, at der skulle finde samleje sted. Flirtende adfærd på et tidspunkt forud for samlejet eller det forhold, at den ene part går med den anden part hjem, kan ikke i sig selv karakteriseres som en seksuelt betonet optakt til samleje, ligesom det heller ikke i sig selv kan anses som udtryk for, at den pågældende er indforstået med samleje, eller føre til, at et samleje skal anses for frivilligt. Hvis den ene part har lagt et stort pres på den anden part, eller hvis parterne inden samlejet har været i et skænderi eller slagsmål, påhviler der den initiativtagende part en forpligtelse til at sikre, at den anden part er indforstået", jf. betænkningens kapitel 7, afsnit 2, side 181.

Det fremgår af bemærkningerne til mindretallets lovudkast, at det er gerningstidspunktet, som er afgørende for, om der foreligger et gyldigt samtykke. Det bemærkes endvidere af mindretallets lovudkast, at det ikke skal tillægges betydning, hvad der gik forud for tidspunktet for samlejet, hvis adfærden ikke bekræftes i tidspunktet for samlejet, jf. betænkningens kapitel 7, afsnit 4, side 188.

I Østre Landsret dom af 15. august 2016 (U.2016.3880 Ø)²¹ blev en persons adfærd forud for gerningstidspunktet tillagt vægt, idet personen gennem sin tidligere adfærd ("danset frækt i forsamlingshuset") havde kunnet give indtryk af, at personen havde indvilliget i et senere samleje.

Instituttet bemærker, at en person, der i et forløb har måttet udtrykke lyst til samleje, til enhver tid må have ret til at ændre mening, hvorfor

---

²¹ Ø.L.D. 15. august 2016 i anke 11. afd. S-1169-16.

det således kun er personens adfærd i tidspunktet for samlejet, som bør tillægges betydning i forhold til, om der er tale om voldtægt.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at det i det senere lovudkast præciseres, at det er tidspunktet for samlejet, som er afgørende for vurderingen af, om der er tale om voldtægt.

4.4. FORHOLDET TIL STRAFFELOVENS § 218

Efter den nugældende straffelovs § 218 straffes den, der ved udnyttelse af en anden persons sindssygdom eller mentale retardering skaffer sig samleje med den pågældende, med fængsel indtil 4 år. Bestemmelsen finder tilsvarende anvendelse med hensyn til andet seksuelt forhold end samleje, jf. straffelovens § 225.

Efter gældende ret anses udnyttelse af nogens psykiske eller kognitive handicap for at skaffe sig samleje med vedkommende således ikke som voldtægt i modsætning til de forskellige former for ulovlig tvang, jf. straffelovens § 260. Det anses desuden som mindre strafværdigt, jf. strafferammerne på 4 henholdsvis 8 år.

Det fremgår af betænkningen, at der kan forekomme situationer, hvor den sindssyge eller mentalt retarderede frivilligt har samleje med en person og tilkendegiver dette, men hvor der alligevel foreligger en udnyttelse eller et misbrug fra gerningsmandens side. En sådan overtrædelse bør ifølge et enigt Straffelovråd fortsat kunne straffes, og rådet er derfor af den opfattelse, at kriminaliseringen i straffelovens § 218 bør opretholdes, jf. betænkningens kapitel 6, afsnit 5.2, side 143.

Det bemærkes, at det ikke er nærmere uddybet i betænkningen, hvad der skal til, for at en person med psykisk eller kognitivt handicap har deltaget frivilligt – eller omvendt, hvor meget der skal til, før man kan sige, at personen ikke deltog frivilligt. En fastholdelse af kriminaliseringen i straffelovens § 218, uden at man forholder sig nærmere til afgrænsningen af den nye voldtægtsbestemmelse i § 216, vil medføre en risiko for nedsubsumering i retspraksis. Altså en risiko for, at voldtægter, hvor der i realiteten ikke forelå et samtykke eller frivillighed, alene bliver dømt efter § 218, fordi det ville være lettere at bevise.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at der i det senere lovudkast foretages en vurdering af fastholdelsen af kriminaliseringen i straffelovens § 218 og en nærmere afgrænsning overfor nyaffattelsen af straffelovens § 216, herunder en præcisering af om der overhovedet kan foreligge et gyldigt samtykke eller frivillighed i situationer, hvor en persons

psykiske eller kognitive handicap udnyttes til at skaffe sig samleje med den pågældende.

4.5. EFTERFØLGENDE FRIVILLIGHED

Det fremgår af bemærkningerne til flertallets lovudkast, at det vil være strafbart at indlede et samleje med en person, som ved bl.a. ord eller handling tilkendegiver, at vedkommende ikke vil have samleje. En part vil imidlertid på ethvert tidspunkt kunne ændre mening og i stedet gå med til det igangværende samleje, hvilket i så fald vil betyde, at der fra det tidspunkt ikke vil være tale om voldtægt (betænkningens kapitel 7, afsnit 2, side 179).

Det fremgår imidlertid ikke af betænkningen, hvordan forløbet forud for, at samlejet bliver frivilligt, skal vurderes. Det fremgår således ikke, om det er flertallets opfattelse, at der i sådanne tilfælde vil være tale om voldtægt, eller om der ikke vil være tale om voldtægt.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at det i det senere lovudkast tydeliggøres, om der vil være tale om voldtægt frem til det tidspunkt, hvor en part går med til et igangværende samleje.

4.6. FOREBYGGENDE TILTAG

Et enigt Straffelovråd nævner i betænkningen, at rådet ikke har mulighed for at komme med nærmere forudsigelser, om og i hvilket omfang en ny voldtægtsbestemmelse vil have en generalpræventiv effekt, jf. betænkningens kapitel 6, afsnit 9, side 173.

Instituttet vil gerne fremhæve vigtigheden af, at der i forlængelse af en ny lovgivning om voldtægt tages initiativ til en række forskellige forebyggende tiltag, der har til formål at forebygge seksuelle overgreb og modvirke uhensigtsmæssige normer for køn, sex og grænser blandt især unge. Det vil være vigtigt at sikre oplysningsindsatser og undervisning til børn og unge, samt til undervisere og fagpersoner, der har ansvar for børn og unge.

Der henvises til ministeriets sagsnummer 2020-730-0367.

Med venlig hilsen

Louise Holck
VICEDIREKTØR

Justitsministeriet
Slotsholmsgade 10
Strafferetskontoret

Fremsendt pr. e-mail til jm@jm.dk og chn@jm.dk

17. marts 2020

Vedrørende høring over Straffelovrådets betænkning nr. 1574/2020 om en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse, deres sagsnr. 2020-730-0367

Joan-Søstrene, som siden 1976 har rådgivet kvinder udsat for seksualiserede overgreb, herunder voldtægt, har med stor interesse læst ovenstående betænkning og har følgende bemærkninger til denne:

Vi er helt enige i Straffelovrådets konklusion om, at den nuværende straffelovs § 216 om voldtægt ikke udgør en tilstrækkelig strafferetlig beskyttelse af den seksuelle selvbestemmelsesret og bør ændres (afsnit 3.1.1).

Samtykke er det internationalt anerkendte og vedtagne begreb som grundlag for kriminalisering af voldtægt i regi af CEDAW- og Istanbulkonventionen samt af den Europæiske Menneskerettighedsdomstol. Det er også begrebet samtykke, der indgår i regeringens forståelsespapir og lovprogram for folketingsåret 2019-2020.

Det forekommer derfor besynderligt, at Straffelovrådets flertal har foreslået, at Danmark ikke bør lade samtykke danne grundlag for en ny voldtægtsbestemmelse, men i stedet har foreslået begrebet frivillighed.

Joan-Søstrene er enige i Straffelovrådets opfattelse af, at frivillighed og samtykke ikke er det samme. Joan-Søstrene forstår samtykke som en gensidig proces, ikke en forudgående aftale. Det vil efter Joan-Søstrenes opfattelse være bedst i overensstemmelse med Istanbulkonventionen og Europarådets ekspertgruppe GREVIOs anbefaling i forbindelse med evaluering af Danmarks efterlevelse af Istanbulkonventionen at konstituere en ny voldtægtsbestemmelse baseret på samtykke.

Joan-Søstrene må ud fra vores langvarige rådgivningserfaring med kvinder, der har været udsat for voldtægt, anfægte flertallets synspunkter i afsnit 3.1.2 omkring situationer med en formodning om frivillighed og forestillinger om ”*naturligt og sædvanligt seksuelt samvær*”. Da hele den strafferetlige behandling i voldtægtsager har til formål at afgøre, hvorvidt der er tale om voldtægt, er det urimeligt at lade normative forestillinger om ”*sædvanligt og naturligt seksuelt samvær*” være udgangspunktet. Vi bemærker i den forbindelse, at flere af de unge dømt i den såkaldte Umbrella-sag offentligt har givet udtryk for, at deling af pornografisk materiale uden samtykke fra de berørte var sædvanligt i deres kreds, og ikke noget

de havde tænkt nærmere over. Strafbare handlinger kan altså i visse sammenhænge tilsyneladende være ”sædvanlige og naturlige”.

Straffelovrådets flertal anfører, at der med formuleringen af flertallets forslag til en ny voldtægtsbestemmelse baseret på frivillighed har taget hensyn til, ”at kriminaliseringen ikke udstrækkes så vidt, at den kommer til at omfatte seksuelle handlinger, som der ikke er et klart behov for at kriminalisere”. Vi hæfter os ved, at det ikke beskrives nærmere, hvilke ”seksuelle handlinger” Straffelovrådets flertal frygter vil blive kriminaliseret, uden at der er et klart behov med en samtykkebaseret bestemmelse, ligesom kriterierne for vurderingen af adfærden som ”naturlig og sædvanlig” ikke fremgår. Det fremgår ikke, hvilken videnskabelig viden, eller anden form for viden, der ligger til grund for bekymringen om, at en samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse indebærer en risiko for at kriminalisere handlinger unødigt.

Joan-Søstrene kan videre på baggrund af mange års rådgivningserfaring oplyse, at kvinder, der lever i voldelige parforhold, ofte også er udsat for seksuelle overgreb fra partneren. Dette gælder ikke blot i forbindelse med fysisk voldsudøvelse, men f.eks. også i form af ”tvangssamlejer” som en del af den psykiske vold, der typisk karakteriserer voldelige parforhold. Her er der klart ikke samtykke, hverken når overgreb sker i forbindelse med den fysiske voldudøvelse eller den psykiske, fordi offerets modstand kun sjældent opfattes og anerkendes af partneren. Offerets modstand vil typisk komme til udtryk i manglende aktiv deltagelse, i gråd, i at offeret vender ansigtet bort, afværger med hænderne eller lignende. Det betyder naturligvis ikke, at der er tale om frivillighed eller samtykke, men voldtægt under sådanne omstændigheder vil bevismæssigt ud fra et strafferetligt synspunkt nok være lettere for anklagemyndigheden at bevise ved manglende samtykke frem for manglende frivillighed. Vi bemærker i den forbindelse, at psykisk vold først blev kriminaliseret sidste år, og at der er begrænset praksis på området. Imidlertid er det svært at se, at en samtykkebaseret voldtægtslovgivning i kombination med reglerne om psykisk vold vil være andet end et positivt tiltag for de mange kvinder, der hvert år udsættes for vold af en partner.

Joan-Søstrene tilslutter sig Straffelovrådets overvejelser om begrebet voldtægt i afsnit 3.1.3, og er enige i at fastholde begrebet ”voldtægt”, uanset hvordan volden er kommet til udtryk. Vi vil også opfordre til at overveje begrebet ”samleje” i forbindelse med voldtægt, hvis man ønsker en mere tidssvarende lovgivning (se eksempelvis betænkningen s. 141).

Da straffelovens begreber skal anvendes af alle inden for politi, anklagemyndighed og domstole, bør straffelovens begreber være så præcise og neutrale som muligt. Det er ordet ”samleje” ikke i sammenhæng med voldtægt. Et barn under 12 år, som er blevet voldtægt, har ikke deltaget i et samleje. Og det samme gælder faktisk for voksne voldtægts ofre. Samleje er noget, man gør sammen, mens voldtægt er en ensidig handling. Brugen af ordet ”samleje” i forbindelse med voldtægt er muligvis i overensstemmelse med gerningspersonernes perspektiv, men er ikke i overensstemmelse med ofrenes perspektiv.

Joan-Søstrene vil derfor foreslå betegnelsen ”penetration” eller ”anal eller vaginal penetration ved hjælp af en kropsdel eller en genstand” i en ny bestemmelse om voldtægt. Det er mere præcist og mere neutralt, og er den betegnelse, som er anvendt i Istanbulkonventionen.

Vedrørende afsnit 3.1.4 vil vi gøre opmærksom på at Europarådets ekspertgruppe GREVIO i forbindelse med evaluering af Danmarks efterlevelse af Istanbulkonventionen har anbefalet at indføre samme strafferamme i § 218, som i § 216, stk. 1, nr. 2. For nuværende er der forskellig strafferamme afhængig af om forbrydelsen sker ved udnyttelse af en anden persons sindssygdom eller mentale retardering (4 år) eller imod en person i en tilstand eller situation, i hvilken den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen (8 år).

Vedrørende Straffelovrådets overvejelser om tilregnelser i afsnit 3.1.5 fremstår det ikke klart for os, om den utilstrækkelige strafferetlige beskyttelse af den seksuelle selvbestemmelsesret i Danmark (afsnit 3.1.1) alene skyldes ordlyden i den nuværende straffelov § 216. Domstolenes praksis for så vidt angår bedømmelsen af forsæt i voldtægtssager spiller muligvis også en rolle. Der findes retspraksis, hvor gerningspersonens forsæt til voldtægt er bedømt meget mildt, f.eks. frifindelser, selv om et offer græd under akten. Joan-Søstrene vil derfor opfordre til, at det afklares, om dette stadig er tilfældet, og om nødvendigt forholde sig politisk til spørgsmålet ved at tydeliggøre i forarbejderne til en ny voldtægtsbestemmelse, at bedømmelser om forsæt skal ske ud fra samme målestok som ved andre forbrydelser, herunder også ned til laveste forsætsgrad – dolus eventualis

Joan-Søstrene har til brug for dette høringssvar indhentet svar på spørgsmål fra Dansk Sprognavn om begreberne samleje og samtykke, som er vedlagt som bilag.

Vi vil i øvrigt henvise til høringssvar afgivet af Det Nationale Voldsobservatorium, som Joan-Søstrene også fuldt ud har tilsluttet sig.

Vi står naturligvis til rådighed med yderligere oplysninger eller bemærkninger, såfremt det ønskes.

Med venlig hilsen

Joan-Søstrene

Bilag. Svar på spørgsmål stillet til Dansk Sprognævn

VS: spørgsmål vedr. samleje og samtykke

From Anna Sofie Hartling <ash@dsn.dk> on 2020-03-04 09:55

Kære Dorte

Mange tak for dine spørgsmål. Nedenfor svarer jeg samlet på dem.

I Ordbog over det Danske Sprog (ODS), som er en historisk ordbog der dækker dansk fra 1700 til 1950, kan man se at *samleje* har været anvendt med tre betydninger som ikke længere er gængse i dag:

- 1) Det har i fællesskøn – *en samleje* – omkring 1700 betydet 'det at have lejet noget i fællesskab, sammen med en anden (andre)' (tilsvarende var en *samlejer* en 'person, der har lejet noget i fællesskab med en anden (andre)')
- 2) Det har i intetkøn – *et samleje* – i begyndelsen af 1800-tallet betydet 'vielse', 'bryllup'
- 3) Det har ligeledes i intetkøn – *et samleje* – omkring 1800 betydet 'det at ligge (i seng) sammen'. Ordbogen nævner følgende eksempel på denne betydning: "Samleje i een Seng er ubekvemt og tilmed i Selskab med en sygelig eller syg Person, usundt." (fra *Kosmetisk Lommebog for Damer* af Rasmus Frankenau, oversat 1813).

Etymologisk set kommer ordet af det oldnordiske ord *samlag* som betød 'sammenlægning'. Førsteleddet *sam-* har til alle tider betydet 'sammen', mens sidsteleddet *lag* 'lægning' har udviklet sig til *leje*. Den betydning der ligger i at 'ligge sammen på et leje', har så formentlig givet anledning til den nutidige betydning: 'den fysiske erotiske (kønslige) forbindelse ml. mand og kvinde (egl. paa et leje, i seng)' (jf. ODS)'seksuelt samvær mellem to personer der indebærer indtrængen af penis i skeden (eller anus) og typisk med orgasme og sædudtømmelse som kulmination' (jf. Den Danske Ordbog (DDO), som er en ordbog over moderne dansk fra 1950 til i dag).

Sprogligt/etymologisk set er *samleje* altså noget man gør sammen. Ordet *sammen* refererer imidlertid ikke nødvendigvis til en gensidig handling. Gensidighed udtrykker vi på dansk normalt med ordet *hinanden* eller med visse udsagnsord på -s, fx *enes*, *forliges* og *skændes*. Ordet *sammen* kan dog – sammen med udsagnsord der beskriver handlinger – udtrykke gensidighed: Forbindelsen *tale sammen* er synonymt med *tale med hinanden*. Men *at ligge sammen i en seng* er en tilstandsbeskrivelse som man godt *ville* kunne bruge som en neutral skildring af to personer der ligger i en seng, selv om den ene ikke har lyst til at ligge der og ikke har givet samtykke til at den anden måtte ligge der.

Imidlertid har *sammen* i moderne dansk en lang række betydninger (jf. <https://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=sammen>), og i mange af de betydninger det kan

bruges i, får man associationer til noget med *fællesskab, indbyrdes forbindelse, overensstemmelse, samarbejde* o.l.

Slår man *sam-* op i ODS og DDO (dvs. ordet *sammen* i forkortet form som førsteled), finder man netop følgende: "1. led angiver især dels identitet, ensartethed olgn., dels fællesskab, indbyrdes forbindelse olgn." (*olgn.* står for 'og lignende') (jf. ODS) og 'bruges for at udtrykke overensstemmelse, fælles tilstedeværelse eller indbyrdes forbindelse' (jf. DDO).

Konklusionen må derfor være at *samleje* etymologisk set ikke udtrykker en gensidig handling (jf. 'nogle ligger sammen på et leje'), men at ordet *samleje* med den nuværende betydning henviser til en handling, og at ordet *sammen* giver associationer til noget der sker i fællesskab, og dermed til noget, der kræver samtykke.

På den baggrund giver jeg jer helt ret i at det forekommer problematisk at anvende ordet *samleje* om en voldtægt. Eneste synonym til *samleje* som man kunne forestille sig anvendt til beskrivelse af en voldtægt, er den faglige term *coitus*. Fordelen ved at bruge denne term er at den formentlig ikke vækker nogen u hensigtsmæssige associationer i konteksten seksuel vold. Ordet *coitus* kommer af det latinske udsagnsord *coire* som ordret betyder 'gå sammen/med', men denne etymologiske forbindelse fornemmes nok af de færreste. En anden mulighed ville være at bruge ordet *penetration* som meget konkret beskriver det som ville skulle beskrives i denne sammenhæng, nemlig 'indtrængen med penis ved samleje' (jf. betydningsangivelsen ved opslagsordet *penetrere* i DDO med henvisning til orddannelsen *penetration* som har denne betydning: '(uønsket) indtrængen af et legeme, stof el.lign.').

Jeg vil til sidst tilføje at det er min opfattelse at ordet *samleje* faktisk for de fleste lyder som en meget teknisk-klinisk beskrivelse af netop 'indtrængen af penis i skeden' (jf. DDO's betydningsangivelse). Det er dog samtidig mit gæt at det for mange netop ikke er et ord de vil forbinde med et overgreb – eller i hvert fald ikke et ord man forestiller sig offeret vil bruge.

At ordet *samleje* indgår i gældende lovtekster der angår seksuel vold hvor den ene part gør noget mod den anden, er formentlig et levn fra ældre tider. I opslaget *samleje* i ODS står der direkte at ordet også (kan) anvendes "om omgængelse mod naturen", dvs. "om legemlig omgang ml. mennesker og dyr ell. legemlig omgang af unaturlig art ml. mennesker".

Venlige hilsener
Anna Sofie Hartling
Forsker
Direkte +45 33 74 74 13
ash@dsn.dk

Dansk Sprognævn
Adelgade 119 B
DK-5400 Bogense
Telefon +45 33 74 74 00

-----Oprindelig meddelelse-----

Fra: Joan-Søstrene <mail@joan-soestrene.dk>

Sendt: 26. februar 2020 11:28

Til: Anna Sofie Hartling <ash@dsn.dk>

Emne: spørgsmål vedr. samleje og samtykke

Kære Anna Sofie

tak for snakken over telefon.

Her følger spørgsmålene vedr. ordene samleje og samtykke. Spørgsmålene er inspireret af en canadiske forsker Allan Wade, der har arbejdet med vold og sprog om vold. Se evt. vedhæftet, hvor jeg har henvist til et oplæg som kilde.

Er samleje i sproglig forstand en gensidig eller en ensidig handling?

Kan man i sproglig forstand (logisk, etymologisk) tale om samleje uden samtykke? Eller forudsætter samleje samtykke i en eller anden grad?

Kunne en anden betegnelse end samleje være et mere præcist og neutralt udgangspunkt for at definere voldtægt? (den nuværende brug af samleje i straffeloven kan virke stødende og ikke-neutral, f.eks. formuleringen i den nuværende straffelov § 216, stk. 2: "For voldtægt straffes med fængsel indtil 12 år den, der har samleje med et barn under 12 år.") Betegnelsen samleje er muligvis præcis og korrekt set fra gerningspersonens perspektiv. Fra offerets perspektiv er der tale om traume, vold, overgreb eller lignende. Det samme gælder i forbindelse med voldtægt imod voksne mennesker. Der er kun tale om samleje set fra gerningspersonens perspektiv. Fra offerets perspektiv er der tale om traume, vold, overgreb eller lignende.

Jeg er glad for, at du vil se nærmere på spørgsmålene. Vi ser frem til at høre fra dig/jer.

Mange hilsner

Dorte / Joan-Søstrene

--

JOAN-SØSTRENE

RÅDGIVNING & OPLYSNING OM OVERGREB PÅ KVINDER

C/O DANNER

NANSENSGADE 1

1366 KØBENHAVN V

TELEFON: +45 3314 7484

WWW.JOAN-SOESTRENE.DK

ÅBNINGSTIDER: Mandag og torsdag kl. 18.00 - 20.30.

Gratis og anonym rådgivning og samtale til kvinder udsat for vold, voldtægt, incest og sexuel chikane. Rådgivningen har åbent for personlige og telefoniske henvendelser.

Justitsministeriet
Strafferetskontoret
Slotsholmsgade 10
1216 København K

Sendt pr. e-mail til jm@jm.dk og chn@jm.dk
Sagsnummer 2020-730-0367.

Den 18. marts 2020

Høringsvar over Straffelovrådets betænkning nr. 1574/2020 om en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse.

KFUK's Sociale Arbejde takker for muligheden til at afgive høringsvar vedrørende Straffelovrådets betænkning om en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse.

KFUKs Sociale Arbejde kan tilslutte sig Straffelovrådets anbefaling af, at voldtægtsbestemmelsen udvides og ændres, så den fremover vil dække enhver form for ufrivillighed. Vi mener, at en sådan ændring kan bidrage til en generel forståelse af, hvor grænserne bør gå mellem acceptabel seksuel adfærd og strafbar seksuel adfærd samt medvirke til at markere samfundets afstandstagen fra seksuelle handlinger, som ikke er baseret på frivillighed.

KFUKs Sociale Arbejde støtter forslaget fra mindretallet i Straffelovrådet om, at bestemmelsen baseres på et kriterium om samtykke frem for frivillighed.

Vi mener, at en samtykkebestemmelse i højere grad vil udtrykke gensidighed, og at den seksuelle handling er et ønske fra begge parter. Ved frivillighedsbestemmelsen kan der opstå tvivl om, hvorvidt et fravær af modstand kan gøre samlejet frivilligt. Samtykke tager udgangspunkt i, at både mænd og kvinder er seksuelle ligeværdige væsener, og at begge parter skal deltage i et eller andet omfang end ved total passivitet. Den ene part må gøre noget for at sikre sig, at den anden part er med på den seksuelle handling, dvs. at den, der tager initiativ til samleje, skal have del i "afklaringspligten".

Vi mener, at det fremover ikke bør tillægges betydning, hvad der er gået forud for gerningstidspunktet, dvs. om der har været tale om en flirt til en fest, hvis der ikke har været udtrykt samtykke i selve voldtægtsøjeblikket. Enhver skal naturligvis have ret til at ændre mening, også når det drejer sig om seksuelle handlinger.

Den nugældende lovgivning bygger allerede på en forudsætning om frivillighed, og en ændring af bestemmelsen udelukkende ud fra frivillighedskriteriet kan risikere kun at blive en formel ændring, der ikke vil få betydning i praksis.

KFUKs Sociale Arbejde

Niels Hemmingsens Gade 10,2
1153 København K

Tel +45 35 26 30 33
post@kfukssocialearbejde.dk

www.kfukssocialearbejde.dk
Konto 4440 - 817 0037
CVR nr. 27093612

KFUKs Sociale Arbejde er:

Kontaktcentret Vesterbro
Herberget Lindevangen
Herberget Lærkehøj
Reden Aalborg
Reden Aarhus
Reden International
Reden København
Reden Odense
Redernes Krisecenter, Odense
KFUKs Sociale Arbejdes
Krisecenter, København
Lærkereden i Aalborg
Reden Ung
Reden Genbrug Istedgade
Reden Genbrug Odense
Reden Genbrug Aalborg
Vestergades Genbrug, Struer

KFUKs Sociale Arbejde mener således, at en samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse bedst vil kunne sikre det enkelte menneskes seksuelle integritet.

KFUKs Sociale Arbejde noterer sig mindretallets vurdering, at det med en samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse stadig vil være anklagemyndigheden, der har bevisbyrden, og en samtykkebaseret bestemmelse heller ikke vil ændre på de retsgarantier, der beskytter den tiltalte.

Det er KFUKs Sociale Arbejdes håb, at en ændring af voldtægtsbestemmelsen vil kunne få en adfærdsregulerende effekt i samfundet. Forhåbentlig vil det også komme udsatte kvinder i hjemløshed, misbrug og prostitution til gode. Mange af de kvinder, der benytter Rederne, udsættes for overgreb og voldtægt. Politi og Center for voldtægts ofre skal derfor klædes bedre på til at håndtere de mere kaotiske, psykisk sårbare og stof- eller alkoholpåvirkede kvinder, der er udsat for voldtægt.

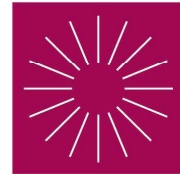
Et særlig udsat gruppe er de udenlandske kvinder i prostitution, der opholder sig hemmeligt eller ulovligt i Danmark. Vi oplever desværre alt for ofte, at disse kvinder bliver udsat for vold eller voldtægt, men at de ikke tør anmelde kunden eller overfaldsmanden til politiet eller tage på skadestuen med eventuelle skader. Vi mener, at alle mennesker i Danmark skal have adgang til hjælp og beskyttelse fra politiet ved overgreb. Vi foreslår derfor, at man i forbindelse med en ændring af voldtægtsbestemmelsen også i praksis sikrer sig, at udenlandske kvinder uden lovligt ophold i Danmark kan anmelde en voldtægt uden at skulle frygte for selv at blive anholdt eller udvist af landet.

Dette høringssvar har af tidsmæssige årsager ikke været behandlet i KFUKs Sociale Arbejdes Landsbestyrelse og fremsendes derfor med forbehold for Landsbestyrelsens godkendelse sidst i marts 2020. udgør derfor kun en foreløbig stillingtagen til de overordnede principper omkring frivillighed eller samtykke.

Med venlig hilsen

Annette Blynél
Landsformand

Helle Jarlmoose
Generalsekretær

Til jm@jm.dk
cc chn@jm.dk

d. 18. marts 2020

Kvinderådets hørings svar til Straffelovrådets betænkning nr. 1574/2020 om en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse. Sagsnr. 2020-730-0367.

Kvinderådet takker for den fremsendte betænkning og muligheden for at indgive hørings svar til den.

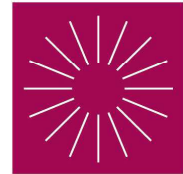
Vi henviser til hørings svar fremsendt af Det Nationale Voldsobservatorium, som vi fuldt ud tilslutter os. Vi anbefaler – ligesom Voldsobservatoriet - at spørgsmålet om samtykke bliver det centrale i den kommende voldtægtsbestemmelse, fremfor en frivillighedsbaseret bestemmelse.

Ud over de betragtninger, som Voldsobservatoriet anlægger for en samtykke-bestemmelse, vil Kvinderådet – ud fra et kvinderettigheds perspektiv – fremhæve det vigtige i, at vi får en voldtægtslov, der:

- 1) tydeligt fastslår kvindens ret til kropslig selvbestemmelse og seksuel integritet. Det må ikke forholde sig sådan, at kvindens krop som udgangspunkt anses for at være tilgængelig; hvorfor hun forventes at sige fra for overgreb. Sex er gensidigt og det bør forventes, at begge parter – i ord eller handling – viser deres "ja" til sex.
- 2) *ikke* tillægger kvindens *tidligere* seksuelle erfaringer, udtrykte lyster, opførsel, påklædning mv. betydning for, om hun kunne tænkes at gå frivilligt med til sex i en given situation. Det er alene hendes samtykkende/ eller manglende samtykkende under den seksuelle aktivitet, der har betydning.

Hvis ikke dette bliver tydeligt, vil vi blive ved med at opdrage vores piger og drenge væsensforskelligt. Piger skal være dydige, ikke vise deres seksualitet mv. (ellers kan det anses for at være en invitation til overgreb). Modsat drengene, der ikke vil være samme forventninger til.

Endelig mener Kvinderådet, at en samtykke-bestemmelse – i højere grad end en frivillighedsbaseret bestemmelse – har potentiale til at kunne *forebygge* voldtægter. I hvert fald, hvis der med lovændringer følger grundig og tidssvarende seksualundervisning, både i grundskolen og på ungdomsuddannelserne og gennem undervisningstilbud til både fagfolk og forældre.

Samtykke er pædagogisk både lettere at formidle og forstå, end en frivillighedsbestemmelse, som den flertallet foreslår (s. 160 i betænkningen).

I flertallets bud på en frivillighedsbestemmelse lægges der op til, at frivillighed kan "fremgå af den konkrete situation og sammenhæng". *Men hvis fortolkning af situationen og sammenhængen gælder?* En sådan uklarhed efterlader både undervisere og unge i tvivl, og kan føre til uforsætlige overgreb.

En samtykke-bestemmelse, derimod, hvis den udformes som mindretallet foreslår (s. 167 i betænkningen) indbefatter, at begge parter får del i afklaringspligten: Dvs. Er du i tvivl om din partner vil have sex? Så spørg!

Denne delte afklaringspligt – hvis den bliver en del af vores seksualkultur - vil efter vores overbevisning kunne forebygge overgreb, ikke mindst blandt unge; her kan det være en del af spillet for drengene at presse på for sex og for pigerne ikke at være udtalte, hverken i sit nej eller ja¹

Vi ser frem til den videre behandling af en ny voldtægtsbestemmelse.

Med venlig hilsen

Lise Johansen

Direktør

---

¹ Bindsbøl Holm Johansen, K. (2019), Gender, power and sexual violence – An anthropological exploration of young people's perceptions and unwanted sexual experiences, Statens Institut for Folkesundhed, SDU

Justitsministeriet
Straffelovskontoret
Slotholmsgade 10
1216 København K
jm@jm.dk og chn@jm.dk

Høring over Straffelovrådets betænkning nr. 1574/2020 om en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse. Sagsnummer 2020-730-0367

Justitsministeriet har ved mail den 19. februar anmodet om en udtalelse om Straffelovrådets betænkning nr. 1574/2020 om en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse.

KVINFO deler Straffelovrådets opfattelse af behovet for væsentlige ændringer i Straffelovens voldtægtsbestemmelse, så den i højere grad beskytter mod alle tilfælde af voldtægt og KVINFO har derfor også med stor interesse læst Straffelovrådets gennemarbejdede og grundige betænkning.

KVINFO anbefaler

KVINFO anbefaler, at en ny bestemmelse om voldtægt baseres på samtykke, dvs. at det gøres strafbart at have samleje med en person, der ikke gennem ord eller handling giver udtryk for at samtykke i samlejet. Hvis den ene part er helt passiv, bør der være formodning *imod*, at parten samtykker. Det er endvidere KVINFOs anbefaling, at tidspunktet for forsætsvurderingen bør være gerningstidspunktet og ikke det, der er gået forud.

KVINFO har følgende bemærkninger

Det er KVINFOs vurdering, at en bestemmelse baseret på samtykke er bedst i overensstemmelse med en nutidig opfattelse af den personlige frihed, seksuelle selvbestemmelsesret og et moderne syn på køn. Voldtægt er en kønsbaseret forbrydelse, idet voldtægt næsten udelukkende bliver begået af mænd mod kvinder. I voldtægts- og seksualforbrydelsessager udgør kvinderne henholdsvis 97,4 procent og 89 procent af ofrene¹. En bestemmelse om samtykke tager således udgangspunkt i, at alle uanset køn har ret til og mulighed for at udfolde deres seksualitet, og at der derfor er formodning for, at en part, der ønsker samleje, ikke forholder sig helt passivt, men deltager i et eller andet omfang. Hvis en af parterne forholder sig helt passivt, bør der efter KVINFOs opfattelse være en formodning *imod* samtykke og den aktive part må sikre sig, at den anden er med på at have samleje.

---

¹ Danmarks Statistik 2016:24. Se også Justitsministeriets seneste offerundersøgelse, hvor der kun er nævnt kvinder under opsummeringen om voldtægt:

https://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Arbejdsomraader/pdf/offerundersogelsen_2005-2019_hovedtal.pdf

Yderligere referencer: Deen, Laura, Katrine Bindesbøl Holm Johansen, Sanne Pagh Møller, og Bjarne Laursen. 2018. Vold og seksuelle krænkelser: En afdækning af omfang og udvikling af fysisk vold og seksuelle overgreb og omfang af seksuelle krænkelser samt en analyse af erfaringer med digitale seksuelle krænkelser. København: Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet; Helweg-Larsen, Karin. 2012. Vold i Nære Relationer: Omfanget, karakteren og udviklingen samt indsatsen mod partnervold blandt kvinder og mænd. København: Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet; Oldrup, Helene, Mogens N. Christoffersen, Ida Lykke Kristiansen, and Stine Ø. Vernstøm. 2016. Vold og seksuelle overgreb mod børn og unge i Danmark 2016. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd; WHO. 2013. Global and regional estimates of violence against women: prevalence and health effects of intimate partner violence and non-partner sexual violence. Geneva: World Health Organization.

Straffelovrådets flertals forslag, om en voldtægtsbestemmelse baseret på frivillighed, forudsætter derimod f.eks., at man i nogle situationer straffrit kan have sex med en person, der forholder sig helt passiv uden at efterprøve, om vedkommende, man ønsker samlejemed er med på det. I sådanne situationer må den passive part ifølge flertallet, give udtryk for *ikke* at ville være med. Flertallet anfører, at der ellers vil være en risiko for at kriminalisere en seksuel adfærd, som af mange vil blive anset for ***naturlig og sædvanlig*** i forbindelse med seksuelt samvær (betænkningen bl.a. s. 13 f., s. 136 og s. 176).

KVINFO bemærker, at det er mere i overensstemmelse med en nutidig og moderne opfattelse af den personlige frihed og den seksuelle selvbestemmelsesret, at man i alle situationer, hvor man tager initiativ til sex, har et ansvar for at sikre sig, at den anden part er med på det. (Det bemærkes for god ordens skyld, at der for, at samtykke foreligger, ikke stilles krav om overholdelse af formalia ift. samtykket, men blot, at der i ord eller handling tilkendegives, at man er med). Det bemærkes, at flertallet ikke anfører kilder eller anden dokumentation for med hvilket belæg, de bygger deres vurdering af, hvad der er 'en seksuel adfærd, som af mange vil blive anset for naturlig og sædvanlig i forbindelse med seksuelt samvær'. Selv hvis der findes dokumentation for flertallets opfattelse af, hvad der af mange opfattes som naturligt og sædvanligt, bør det efter KVINFOs opfattelse også indgå i overvejelserne om en ny voldtægtslovgivning, hvilken normativ adfærd, der fremadrettet er ønskværdig.

Som både flertal og mindretal er opmærksomme på, er det ved vurdering af passivitet desuden vigtigt at være opmærksom på den forskning, der peger på hyppige tilfælde af tonisk immobilitet (ufrivillig lammelse eller mere populært beskrevet, at voldtægts ofre reagerer ved at 'fryse'). Det har bl.a. at gøre med, at hjernens forsvarssystem med det samme reagerer på høj stress og en 'angrebssituation', og finder gamle underkastelsesvaner frem². Et svensk studie viser, at 7 ud af 10 personer erfarede forskellige typer af ufrivillig lammelse under en voldtægt, og 8 ud af 10 oplevede signifikant frygt under det seksuelle overgreb³.

Vurderingen af, hvilken betydning passivitet skal have, afhænger efter flertallets opfattelse bl.a. af, om samlejet er foregået **under sædvanlige omstændigheder eller under særlige omstændigheder, forløbet op til samlejet, relationen mellem parterne mv.** (betænkningen bl.a. s. 15 og s. 137). Som sædvanlige omstændigheder angiver flertallet f.eks. to personer i et ligeværdigt samlivsforhold eller ægteskab, hvorimod samleje i en baggård, på et offentligt toilet, eller hvis der er flere personer til stede, er eksempler på usædvanlige omstændigheder, hvor formodningsreglen vendes (betænkningen s. 180).

KVINFO anbefaler, at der *ikke* anvendes en formodningsregel om frivillighed, når den ene part udviser passivitet i (selv formelt ligeværdige) samlivsforhold og ægteskaber. Baggrunden er, at offer og gerningsperson i størstedelen af overgrebene kender hinanden, enten som nuværende eller tidligere partnere, ven/bekendt eller familiemedlem, se tabellen nedenfor. I blot 16 procent af de tilfælde, som offeret betragter som det mest alvorlige seksuelle overgreb i et livsperspektiv, begås dette af en fremmed⁴. Det bemærkes, at da mange overgreb bliver begået af en person, som offeret kender i forvejen, især en

---

² Hopper, Jim (2017) "In Most Sexual Assaults, "Defense Circuitry" Runs the Show. Key to understanding and supporting survivors, and doing great investigations". Psychology Today, Dec 19, 2017.

³ Møller A, Søndergaard H P, Helstrøm, L. (2017) "Tonic immobility during sexual assault—a common reaction predicting post-traumatic stress disorder and severe depression". Acta Obstet Gynecol. Scand; 96:932–938. <https://obgyn.onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/aogs.13174>

⁴ Heinskou, Marie Bruvik mfl. (2017) "Seksuelle krænkelse. Omfang og karakter" (2017) Det Kriminalpræventive Råd, https://dkr.dk/media/12694/seksuelle_kraenkelse.pdf

partner eller ven, sker de fleste overgreb også enten i offerets eller gerningspersonens hjem⁵. 67 % af tvangssamlejerne eller forsøg på det er sket i et privat hjem (Ibid.).

RELATION MELLEM OFFER OG GERNINGSPERSON	
Nuværende eller tidligere partner	39%
Ukendt	29%
Ven/kammerat	11%
Bekendt i mere end 24 timer	10%
Andet familiemedlem	1%
Lige mødt fx på nettet eller værtshus	2%
Anden	8%

Kilde: Det Kriminalpræventive Råd

Det bemærkes desuden, at Straffelovrådets flertal heller ikke anfører kilder eller anden dokumentation for, med hvilket belæg et samleje vurderes som foregået 'under sædvanlige omstændigheder eller under særlige omstændigheder'. Dette åbner for en moralisering ift. forskellige former for seksuelle relationer og lægger op til en bedre beskyttelse af voldtægtsofre uden for hjemmet og en ringede beskyttelse inden for ægteskab og parforhold (som ellers er hyppigst forekommende jf. ovenfor).

Det er endelig KVINFOs vurdering, at det er mere i overensstemmelse med moderne værdier og idealer, at vurderingen af, om der er tale om et strafbart forhold, foregår på gerningstidspunktet frem for på en samlet vurdering af, hvad der er gået forud eller sket efterfølgende. Flertallets forslag om, at vurderingen skal ske ud fra en samlet vurdering, risikerer at medvirke til at fastholde nuværende retspraksis, hvorefter det, der går forud for gerningstidspunktet i form af f.eks. påklædning, flirt eller dans tillægges betydning. Det er derimod afgørende at fastslå, at samtykket skal foreligge på gerningstidspunktet og kan trækkes tilbage på ethvert tidspunkt. Dette er afgørende for reelt at sikre beskyttelse af den seksuelle selvbestemmelsesret, personlige frihed og sikre reelt ligeværd og ligestilling mellem kønnene.

Det er endelig KVINFOs vurdering, at en bestemmelse udformet iht. ovennævnte anbefalinger bedst er i overensstemmelse med aftalen 'Politisk forståelse mellem Socialdemokratiet, Radikale Venstre, SF og Enhedslisten: Retfærdig retning for Danmark' og i øvrigt hensigten bag ønsket om at ændre voldtægtsbestemmelsen. Det er KVINFOs vurdering, at forskellene mellem en bestemmelse baseret på hhv. frivillighed og samtykke er væsentlige og betydningsfulde. En lovgivning baseret på samtykke kan reelt sikre beskyttelse af den personlige frihed, den enkeltes seksuelle selvbestemmelsesret og sikre reelt ligeværd og ligestilling mellem kønnene. Det er fundamentale rettigheder og værdier, som bør sikres for fremtiden.

Med venlig hilsen

KVINFO

Henriette Laursen

Direktør

⁵ Det Kriminalpræventive Råds hjemmeside: <https://dkr.dk/vold-og-voldtaegt/fakta-om-voldtaegt/>

København, 18. marts 2020

Høringssvar vedr. høring over Straffelovrådets betænkning nr. 1574/2020, sagsnr. 2020-730-0367.

Overordnede bemærkninger

Vi hilser Straffelovrådets anbefaling om en ændring af den nugældende voldtægtsbestemmelse velkommen, og glæder os over, at et enigt Straffelovråd finder, at straffelovens § 216 bør ændres, så den dækker enhver form for ufrivillighed. Med andre ord: Ønsket om sex skal være gensidigt, og denne gensidighed skal foreligge under hele den seksuelle aktivitet.

Spørgsmålet bliver så, hvordan man bedst opnår en retstilstand, hvor den seksuelle selvbestemmelsesret ydes tilstrækkelig beskyttelse, samtidig med at det sikres, at ingen uretmæssigt dømmes for voldtægt.

Det er Lev Uden Volds vurdering, at en samtykkebaseret bestemmelse vil skabe det optimale strafferetlige værn mod voldtægt, og at en sådan bestemmelse kan tjene to overordnede formål:

- At skabe et solidt grundlag for retsforfølgning.
- At være normskabende for særligt de yngre generationer.

En normregulerende voldtægtsbestemmelse

Lev Uden Vold mener, at den forestående lovændrings normskabende værdi vil være af meget stor betydning for vores samfund. Der ligger en stor opgave i opdragelsen og dannelsen af vores ungdom, og det er en opgave, som kalder på en klar definition af legitime seksuelle handlinger. Vi skal som samfund give unge mennesker de rette forudsætninger for at kunne forstå og respektere grænsedragningen mellem sex og seksuelle overgreb. Derfor er der behov for, at straffeloven sætter klare skillelinjer op. Det er Lev Uden Volds vurdering, at begrebet ” samtykke” fremfor ” frivillighed” giver det stærkeste udgangspunkt for faglig formidling, da dette begreb tydeligt indikerer, at sex skal hvile på en kontinuerlig og gensidig lyst, som udtrykkes gennem vedvarende engagement under den seksuelle aktivitet.

Klarhed omkring normative betragtninger

Formidlingen af grænsedragningen mellem sex og voldtægt er selvsagt en vanskelig opgave, som nødvendiggør, at lovgiver forholder sig eksplicit til de normative betragtninger, som ligger bag valget mellem samtykke og frivillighed som begreber i den kommende bestemmelse. Det er derfor vores appel, at de normative betragtninger, som helt uundgåeligt indgår i det lovforberedende arbejde, gøres så eksplicitte og virkelighedsnære som muligt. Til eksempel kan nævnes følgende passus fra Straffelovrådets betænkning: ” Vurderingen af, hvilken betydning passivitet skal have, må efter *flertallets* opfattelse afhænge af sagens konkrete omstændigheder, herunder om samlejet er foregået

under sædvanlige omstændigheder eller under særlige omstændigheder..." ¹ (vores fremhævning), samt " ...det kan ved en sådan regulering være særdeles vanskeligt at afgrænse [...] hvilke seksuelle handlinger det er normalt at samtykke til." ² (vores fremhævning).

Sådanne almene betragtninger om " det sædvanlige" versus " det særlige" samt vurderinger af, hvad der er " normalt" , bør i lovforarbejderne knyttes an til en række konkrete eksemplificeringer, hvis resultatet med reguleringen skal være en gennemskuelig retstilstand.

Retssikkerhed på voldtægtsområdet fordrer i høj grad, at der er transparens omkring grundlaget for de normative betragtninger, som reguleringen hviler på uanset bestemmelsens ordlyd. Det er i den forbindelse Lev Uden Volds opfattelse, at lovgivningens normative grundlag bør være baseret på en vurdering af, hvorvidt handlingerne er til skade for andre, og ikke om handlinger opfattes som " naturlige og sædvanlige" ³ Vi har i samfundet set flere eksempler på handlinger, som på et tidligere tidspunkt har været vurderet " naturlige" , men som i dag er strafbare – fx det at slå sit barn, da det skader barnet.

Samtykke understreger individets seksuelle selvbestemmelse

Borgernes krav på retssikkerhed taler for, at voldtægtsbestemmelsen formuleres på en sådan måde, at borgerne kan indrette sig efter den. Straffelovrådets flertal argumenterer for, at man ved valg af begrebet " frivillighed" opnår en større grad af retssikkerhed for den sigtede, end man gør ved begrebet " samtykke" . Vi er ikke enige i den betragtning.

Vi hæfter os ved den argumentation, der fremsættes af Straffelovrådets flertal: " Der skal således i begge tilfælde føres bevis for fraværet af noget, henholdsvis fraværet af frivillighed og fraværet af samtykke. Efter flertallets opfattelse vil der således heller ikke i forhold til bevisførelsen i voldtægtssager være nogen forskel på, om der vælges en frivilligheds- eller samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse. [...] Bevistemaet vil – uanset terminologi – blive koncentreret om, hvorvidt parterne var indforstået med samlejet." ⁴

Vi er enige i, at bevistemaet i høj grad vil være centreret omkring det samme, nemlig om begge parter var indforståede med sex. Men det er vores opfattelse, at der netop derfor mangler grundlag for antagelsen af, at en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse højner retssikkerheden for den sigtede, sådan som Straffelovrådets flertal anfører.⁵

¹ Betænkning nr. 1574/2020, side 15

² Betænkning nr. 1574/2020, side 121

³ Betænkning nr. 1574/2020, side 13-14.

⁴ Betænkning nr. 1574/2020, side 14.

⁵ Betænkning nr. 1574/2020, side 13.

Spørgsmålet er med andre ord, hvilket grundlag der er for antagelsen af, at en frivillighedsbaseret bestemmelse indebærer en mere klar og forudsigelig retstilstand, end en samtykkebaseret bestemmelse gør. Grundlaget for frivillighed må antages at være knyttet til en vurdering af frivillighed, før den seksuelle aktivitet påbegyndes – det vil sige en vurdering af omstændighederne op til den seksuelle aktivitet. Samtykke må derimod antages bero på en vedvarende vurdering af engagement og dermed udtryk for lyst under den seksuelle aktivitet.

Det er således centralt at understrege, at frivillighed og samtykke er to forskellige begreber, som giver anledning til to forskellige perspektiver på den seksuelle aktivitet, som har fundet sted. Samtykke er en gensidig proces – ikke en forudgående aftale.⁶ Det følger heraf, at dét, der adskiller sex fra et overgreb, primært er lysten, og at vurderingen af denne lyst må bero på en gensidig og kontinuerlig aflæsning heraf – altså om der ” er samtykke” .

Hvis det grundlæggende kriterium for sex er lyst, og lyst kommunikerer gennem kontinuerlig positiv tilkendegivelse under den seksuelle aktivitet, så er det umiddelbart svært at forestille sig, at passivitet kan ses som et udtryk for frivillighed, som det fremføres af flertallet i betænkningen.⁷

Lovgiver skal som beskrevet oven for være påpasselig med at anlægge almengyldige betragtninger om det ” normale eller det ” sædvanlige” i forhold til sex mellem to mennesker over den seksuelle lavalder.⁸

Det vil derimod være relevant at have blik for, om den seksuelle aktivitet har været lystdrevet, hvorfor et relevant spørgsmål til den tiltalte kan være, hvordan han eller hun vidste, at den anden part havde lyst. Fraværet af signaler om lyst, som fx vedvarende aktivt engagement fra den anden parts side, bør være en indikator for, at der ikke har været samtykke til den seksuelle aktivitet undervejs. Vi skal som samfund turde stille spørgsmålet om, hvorvidt vi vil acceptere en retstilstand, hvor fraværet af aktivt engagement – det vil sige passivitet – med overvejende sandsynlighed kan tolkes som at samtykke til sex.

Sammenhængen mellem psykisk og seksuel vold

Det er væsentligt at være opmærksom på, at seksuel vold ofte vil indgå som led i udøvelsen af psykisk vold i en nær relation. Når en parrelation præges af skævhed i magtforholdet, og den ene part er udsat for psykisk vold i form af fx kontrol og tvang fra den anden part, vil parternes seksuelle samvær ofte også være præget af magtforholdet.

Det er væsentligt, at voldtægtsbestemmelsen tager højde for, at den forurettede i sådanne tilfælde kan udvise et handlemønster, som i ligeværdige parforhold kan opfattes som frivillig deltagelse, men ikke er det.

---

⁶ Johansen, 2019.

⁷ Betænkning nr. 1574/2020, side 166.

⁸ Betænkning nr. 1574/2020, side 15.

Det er helt afgørende for mennesker, der er udsat for vold i en nær relation, at voldtægts-lovgivningen muliggør retsforfølgelse af den seksuelle vold. Det skal derfor sikres, at den manglende tilkendegivelse af ikke at ville have sex, ikke medfører, at den seksuelle vold er straffri – eller ikke i øvrigt kan tilregnes gerningsmanden som forsætlig. Hvor der er vold og kontrol, vil der ofte også være underkastelse, hvorfor den person, som udsættes for voldtægt af sin partner, helt fra begyndelsen kan have underkastet sig gerningsmanden af frygt for repressalierne ved en afvisning.

I den forbindelse er det vores klare opfattelse, at det i sager om voldtægt i nære relationer vil være særdeles relevant at belyse omstændighederne omkring parternes indbyrdes magtforhold. Der vil med andre ord i mange sager kunne ses et mønster af psykisk vold i form af kontrol og tvang, som det vil være relevante at lade indgå i vurderingen af, hvorvidt der forelå et gyldigt samtykke.

Det er derfor vigtigt at fastholde, at vurderingen af, om den seksuelle aktivitet har fundet sted med samtykke fra begge parter side, skal bero på de konkrete omstændigheder, og ikke på hvorvidt øvrige bestemmelser i straffeloven er overtrådt. Lev Uden Vold tilslutter sig derfor også Straffelovrådets anbefaling af, at straffelovens § 243 ikke citeres i § 216, stk. 2, idet vi mener, at det er meget sandsynligt, at psykisk vold kan medvirke til at øge risikoen for voldtægt i et parforhold, selvom den psykiske vold ikke opfylder samtlige betingelser i straffelovens § 243.

Straffelovrådets flertal anfører, at ” Samleje vil endvidere efter omstændighederne kunne anses for ufrivilligt, hvis en parts deltagelse er udslag af psykisk vold”⁹. Det vil være hensigtsmæssigt, at det i lovforarbejderne tydeliggøres hvorledes den forurettedes samtykke under den seksuelle aktivitet er et udslag af den psykiske vold.

Om psykisk vold som skærpende omstændighed

Lev Uden Vold tilslutter sig i forlængelse af ovenstående Straffelovrådets mindretals betragtninger¹⁰ i forhold til at lade udøvelse af psykisk vold indgå som en særligt skærpende omstændighed i forbindelse med strafudmåling for overtrædelse af § 216. Dette fordi sammenfaldet af udøvelsen af strafbar psykisk vold og seksuel vold udgør en helt uacceptabel krænkelse af individets rettigheder, da sådan voldsudøvelse indebærer, at gerningsmanden over en periode har udsat en nærtstående for en flerhed af overgreb. Et sådant sammenfald af overtrædelser vil derfor have en særlig grov karakter, som bør tillægges strafskærpende virkning.

Lev Uden Vold foreslår på den baggrund, at udøvelse af psykisk vold tillægges strafskærpende virkning i den forestående revision af voldtægtsbestemmelsen.

Vi står naturligvis til rådighed for en uddybning af ovenstående.

⁹ Betænkning 1574/202, side 161.

¹⁰ Betænkning 1574/2020, afsnit 8.2.

Med venlig hilsen

Anne-Sofie Theilgaard
Juridisk konsulent

Lev Uden Vold

Høring over Straffelovrådets betænkning nr. 1574/2020 om en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse

Justitsministeriet sendte den 19. februar 2020 Straffelovrådets betænkning nr. 1574/2020 om en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse i offentlig høring.

Undertegnede medlemmer af det Justitsminister Søren Pape Poulsen nedsatte ekspertpanel har fundet anledning til at fremkomme med et særskilt høringssvar vedr. betænkningen og anbefalingerne fra straffelovrådet.

Indledningsvis vil vi takke både den forrige og den siddende Justitsminister for det store fokus, der endelig er på sager om voldtægt og for den lydhørhed, både ministeren og hans dygtige ministerium har vist ekspertpanelet og derigennem hele området.

I relation til Straffelovrådets betænkning og flertallets anbefaling om en fremtidig voldtægtsbestemmelse, baseret på frivillighed fremfor en samtykkebaseret bestemmelse, vil vi anbefale, at det i den fremtidige bestemmelse er en klar samtykkebaseret lovgivning. Nedenfor er vores argumenter for vigtigheden af dette samt hvorfor vi ikke støtter straffelovrådets flertals forslag om en frivillighedsbestemmelse.

I 2014 var Danmark blandt de første lande til at ratificere Europarådets konvention om forebyggelse og bekæmpelse af vold mod kvinder og vold i hjemmet (Istanbulkonventionen), som er den mest omfattende internationale traktat omhandlende vold mod kvinder.

Istanbulkonventionen fastsætter, at parterne er forpligtede til at »træffe de lovgivningsmæssige og andre foranstaltninger der er nødvendige for at udvise rettidig omhu i forbindelse med forebyggelse, efterforskning, idømmelse af straf og ydelse af erstatning for voldshandlinger omfattet af denne konvention og begået af ikke-statslige aktører«.¹

I henhold til konventionens artikel 49(2) er Danmark også forpligtet til at sikre en effektiv efterforskning og retsforfølgelse af voldshandlinger mod kvinder, herunder seksuel vold.² Ifølge international menneskerettighedslovgivning og -standarder bør en definition af voldtægt indeholde vaginal, anal og oral penetrering af seksuel karakter af en anden persons krop ved hjælp af en kropsdel eller en genstand uden den pågældendes samtykke.³ Ifølge Istanbulkonventionen skal voldtægt og alle andre handlinger af seksuel karakter uden samtykke defineres som strafbare.⁴ De skal defineres som forbrydelser mod

---

¹ Istanbulkonventionen, artikel 5(2)

² Istanbulkonventionen, artikel 49(2).

³ Istanbulkonventionen, artikel 36(1)(a). Se også Den Internationale Straffedomstol: »Elements of Crimes« (2011), element 1 og 2, der omhandler voldtægt som en forbrydelse mod menneskeheden under artikel 7(1)(g)-1, p. 8, og voldtægt som krigsforbrydelse i internationale og ikke-internationale væbnede konflikter under artikel 8(2)(b)(xxii)-1, p. 28, og artikel 8(2)(e)(vi)-1, pp. 36-37

⁴ 5 Se Istanbulkonventionen, artikel 36(1). Se endvidere Europarådets Ministerudvalgs anbefaling (2002)5 og dets begrundelse H/Inf (2004), paragraf 35, som indtrængende opfordrer stater til at straffe alle handlinger uden samtykke, herunder hvor offeret ikke gør modstand. Se også Europarådets Parlamentariske Forsamlings (PACE) resolution 1691 (2009), paragraf 5.2.1, som opfordrer stater til at »gøre voldtægt (herunder voldtægt i ægteskabet) til en ex officio forbrydelse«

et andet menneskes kropslige integritet og seksuelle selvbestemmelse⁵ frem for som forbrydelser mod moralen, den offentlige anstændighed, æren eller familien og samfundet.

Selvom Danmark var et af de første lande til at ratificere Istanbulkonventionen i 2014⁶, har Danmark ikke revideret sin juridiske definition af voldtægt, så den er i overensstemmelse med konventionen. Som GREVIO (Europarådets ekspert komité for vold mod kvinder) påpegede i sin evaluering af Danmark i 2017, er en kriminalisering af voldtægt som manglende samtykke et »centralt element i Istanbulkonventionens rammesætning af seksuel vold«⁷. I sine anbefalinger opfordrer ekspertgruppen kraftigt de danske myndigheder til at ændre den juridiske definition på voldtægt, så den er baseret på frivilligt samtykke, præcis som straffelovrådets mindretal foreslår.

Der findes ikke noget internationalt eller regionalt menneskerettighedsinstrument, der giver en præcis definition af samtykke. I Istanbulkonventionens forklarende bemærkninger står der, at det er »op til parterne at fastsætte den specifikke ordlyd i lovgivningen og de faktorer, som de anser for at forhindre frivilligt samtykke«. I konventionens artikel 36, paragraf 2, uddybes det dog, at: »Samtykke skal gives frivilligt og være udtryk for den pågældendes fri vilje, bedømt ud fra omstændighederne ved den konkrete situation«⁸.

Istanbulkonventionens forklarende bemærkninger præciserer yderligere, at retsforfølgelse »vil kræve en kontekstfølsom vurdering af bevismaterialet for at fastslå fra sag til sag, hvorvidt offeret frivilligt har givet sit samtykke til den seksuelle handling. En sådan vurdering skal anerkende den brede vifte af adfærdsmæssige og traume reaktioner på seksuel vold og voldtægt, som ofrene udviser, og ikke være baseret på antagelser om typisk adfærd i sådanne situationer, som vi eksempelvis ser i flertallets forslag til en frivillighedsbestemmelse⁹. Lige så vigtigt er det at sikre, at fortolkninger af voldtægtslovgivning og retsforfølgelsen i voldtægtssager ikke påvirkes af kønsstereotyper og myter om mandlig og kvindelig seksualitet«. Samtykke er en frivillig og løbende aftale om at indgå i en bestemt seksuel aktivitet, og det kan tilbagekaldes når som helst.¹⁰ Derfor skal en ny dansk lovgivning understrege dette og altså ikke indeholde situationer som flertallet anbefaler hvor det bliver ofrets ansvar at sige fra.

Udviklingen inden for international strafferet har ført til anerkendelsen af, at samtykke udelukkende kan gives frit og oprigtigt, når den ene samtykkende parts frie vilje ikke tilsidesættes ved tvang, og når vedkommende er i stand til at give sit samtykke.¹¹ Derfor bør

---

⁵ 6 Se CEDAW, generel anbefaling 35, paragraf 33, *Vertido vs. The Philippines*, CEDAW kommuniké 18/2008, FN-dokument CEDAW/C/46/D/18/2008 (2010), paragraf 8.9(b)(ii). Se endelig *Handbook for Legislation on Violence against Women*, FN's enhed for ligestilling mellem kønnene og styrkelse af kvinders indflydelse, 2012, p. 24.

⁶ 7 Liste over underskrifter og ratificeringer af traktat 210, Istanbulkonventionen, www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/210/signatures

⁷ GREVIO-rapport, p. 45.

⁸ Istanbulkonventionen, artikel 36(2)

⁹ Forklarende bemærkninger, paragraf 192.

¹⁰ 1 Dette er blevet bekræftet i nationale retsafgørelser, for eksempel af højesteretten i England og Wales i *R v. DPP and "A"* [2013] EWHC 945 (Admin) og i USA, højesteretten i Californien, 29 Cal. 4. 756, 60 P.3d 183, 128 Cal. Rptr. 2d 783, 2003 Cal.

¹¹ Den Internationale Straffedomstol: »Elements of Crimes« (2011), element 1 og 2, der omhandler voldtægt som en forbrydelse mod menneskeheden under artikel 7(1)(g)-1, p. 8, og voldtægt som

definitionen på voldtægt inkludere en bred vifte af omstændigheder, hvori tvang indgår, og hvor samtykke ikke kan gives frit hellere end situationer hvor der er formodning for frivillighed. Det er vigtigt at en ny samtykkelovgivning understreger, at den anklagede bør – skønt bevisbyrden fortsat påhviler anklagemyndigheden – afhøres om de foranstaltninger, vedkommende har truffet med henblik på at afgøre, om den forurettede gav sit samtykke.¹² Der bør ikke være nogen antagelse i lovgivning eller praksis om, at et offer giver sit samtykke, fordi hun ikke fysisk har modsat sig de uønskede seksuelle handlinger, uanset om gerningsmanden truede med at bruge eller brugte fysisk vold eller ej.¹³ Dette understreges blandt andet af den Europæiske menneskerettighedsdomstol i 2003, jf. fodnote 13. Derfor er det problematisk når flertallet skriver, at der kan være situationer hvor ansvaret for at sige fra ligger hos ofret. FN's håndbog om lovgivning om vold mod kvinder fastslår, at lovgivning også skal inddrage skærpende omstændigheder, herunder for eksempel overleverens alder, relationen mellem overlever og gerningsmand, eller brug af trusler, om brug af fysisk vold, tilstedeværelsen af flere gerningsmænd og alvorlige fysiske eller psykiske konsekvenser af overfaldet.¹⁴

Ydermere skal stater: »specifikt kriminalisere seksuelle overgreb i et parforhold (dvs. 'voldtægt i ægteskabet eller andre former for parforhold'), enten ved at: • anerkende, at bestemmelserne vedrørende seksuelle overgreb gælder 'uanset relationens karakter' mellem gerningsmanden og den forurettede eller • fastslå, at 'hverken ægteskab eller andre relationer kan udgøre et forsvar mod en tiltale for seksuelt overgreb i henhold til loven'«. ¹⁵ Dette er igen ikke noget som er nævnt i flertallets forslag.

Voldtægter begået af partner eller ekspartner er almindeligt forekommende blandt de kvinder, der hvert år søger hjælp på de danske krisecentre. Seneste omfangsundersøgelse¹⁶ fra Socialstyrelsen viser, at 28 procent af kvinderne angiver at have været udsat for 'seksuel vold'. Fagpersoner anslår, at tallet er langt højere¹⁷. For stort set alle kvinder på krisecentre gælder det, at kvinderne har levet med langvarig psykisk vold. De seneste omfangsundersøgelser viser, at 72.000 kvinder oplyser at være udsat for psykisk vold hvert år. Det svarer til 4 ud af 100 kvinder¹⁸.

Blandt antallet af kvinder, der søger hjælp de danske krisecentre eller i de ambulante tilbud, ses det som et gennemgående træk, at kvinderne ifm. voldtægter og seksuelle overgreb begået af partner/ekspartner forholder sig passivt i situationen. Det anses af fagpersoner som et klart udtryk for, at den forudgående psykiske vold mod kvinden, og det deraf følgende trusselsniveau i relationen, sammenholdt med vanlige traumereaktioner betyder, at hun ikke siger fra.

Den psykiske vold er kendetegnet ved, at kvinden fastholdes i volden gennem en lang række af tilsyneladende ikke-voldelige strategier, hvori magten og kontrollen over hende netop finder sted.

---

krigsforbrydelse i internationale og ikke-internationale væbnede konflikter under artikel 8(2)(b)(xxii)-1 (p. 28) og artikel 8(2)(e)(vi)-1, pp. 36-37. Se også Den Internationale Straffedomstol: »Rules of Procedure and Evidence«, FN-dokument Doc ICC-ASP/1/3 (2002), regel 70(a), (b) og (c).

¹² 53 Vertido vs. The Philippines, CEDAW-kommuniké 18/2008, FN-dokument CEDAW/C/46/D/18/2008 (2010), paragraf 8.9(b)(ii).

¹³ 4 M.C. v. Bulgaria (2003), Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (ECHR) 651.

¹⁴ 5 FN's Handbook for Legislation on Violence against Women, 2012, p. 24

¹⁵ FN's Handbook for Legislation on Violence against Women, 2012, p. 24.

¹⁶ <https://socialstyrelsen.dk/udgivelser/arsstatistik-2018-kvinder-og-born-pa-krisecenter>

¹⁸ <https://www.vive.dk/da/udgivelser/psykisk-partnervold-7024/>

Forklaringer på, hvorfor hun 'ikke bare går' skal findes i den permanente latente trussel, som bunder i tidligere voldelige episoder. Ofrets viden om at det kan ske igen gør det muligt at kontrollere hende og fastholde hende i volden. Man kan sige, at seksuel og fysisk vold, herunder trusler om samme, er den lim, der gør den psykiske vold mulig og endog særdeles effektiv.

Dette er forskningsmæssigt anerkendt, og beskrevet blandt andet med magt- og kontrolhjulet, som er udviklet af det amerikanske 'Domestic Violence Intervention Project'¹⁹. Magt- og kontrolhjulet forklarer den psykiske volds arenaer, og hvordan den fysiske og seksuelle vold omkapsler et mønster af ikke-voldelige kontroltaktikker. Således vil en kvinde, der er udsat for psykisk vold fra sin partner, på grund af den psykiske volds trusselsniveau, blive nødt til at forholde sig passivt – eller foregive at have lyst til sex, fordi det ikke er risikofrit at sige nej – når partneren ønsker seksuelt samkvem. Med en samtykkebaseret lovgivning er begge parter nødt til at sikre sig, at den anden faktisk positivt tilkendegiver, at han/hun ønsker sex.

Straffelovsrådets flertal skriver, *"at der er situationer, hvor der efter de konkrete omstændigheder er en formodning for frivillighed, og hvor det derfor er rimeligt at forvente, at den anden part siger fra, hvis vedkommende ikke er indforstået med det. Flertallet peger i den forbindelse på, at der, hvis reglerne ikke udformes med forståelse herfor, vil der være risiko for at kriminalisere en seksuel adfærd, som af mange vil blive anset som naturlig og sædvanlig i forbindelse med seksuelt samvær."*

Det er så flertallets hovedbegrundelse for *"at en ny bestemmelse foreslås baseret på frivillighed og ikke på samtykke."*

Det er præcis her vi skal kigge nærmere: Hvis noget af mange anses som *naturligt og sædvanligt*, så kan det ikke være kriminelt, skriver straffelovrådets flertal. Prøv at sætte overskridelse af hastighedsgrænser, at slå børn eller antisemitisme ind i stedet. Om det skal være forbudt eller ej, skal det afgøres af, om det af mange anses for *naturligt og sædvanligt*. Sådan synes vi bestemt ikke love skal laves.

Dernæst, hvilke faglige kompetencer har denne forsamling – Straffelovsrådets – til at vurdere hvad der kan opfattes som *naturligt og sædvanligt* på det seksuelle område, og hvad bygger de vurderingen på. Det står ikke klar i betænkningen ligesom der ikke er referencer til hverken dansk eller international forskning for at underbygge disse påstande.

Og endelig og vigtigste: Hvis noget anses som *naturligt og sædvanligt*, kan det vel godt være forkert. Her er det som om rådet er landet i den grøft, at sådan som mænd og kvinders rolle og seksualitet har været, det må vi hellere lade være med at lave om på.

For i rådets udsagn ligger der ikke alene en opfattelse af kvinder, der siger, at hvis du ligger stille og ikke siger noget, så er du med på det, for sådan plejer det at være,

---

¹⁹ The Duluth Model <https://www.theduluthmodel.org/wheels/understanding-power-control-wheel/>

ja det er ligefrem 'naturligt'! Det er en grov opfattelse af kvinder og kvinders seksualitet, som er baseret for skadelige kønsstereotyper.

Men dertil kommer, at det også er en nedgørelse af mænd og mænds seksualitet. Som om mænd ikke skulle kunne eller kan gå op i, hvordan deres partner har det, når de har sex sammen. Som om mænd ikke kan have indlevelse i andre og kun er styret af deres eget behov for udløsning.

Der er derfor i rådets udtalelse en virkelig bekymrende, gammeldags og fastholdende måde at se på både mænd og kvinder og på deres seksualitet. Men også en manglende forståelse af, hvad det er for opfattelser og manglende gensidighed, der kan føre til voldtægt. Med den tilgang er vi faktisk ikke kommet ret meget længere end det udgangspunkt, vi havde, da ekspertpanelet startede sit arbejde.

I straffelovsrådets betænkning er der 70 siders referat af de seneste års retspraksis på området. Justitsministrenes ønske om en fornyet gennemgang af strfl § 216 må ses i lyset af de mange frifindende domme ikke i mindst i landsretterne. Straffelovsrådet henviser til tidligere udtalelser bl.a side 133 om, at der ikke findes en fast afgrænsning eller definition af samtykkebegrebet. I dag udtaler Straffelovsrådet, at flertallet er af den opfattelse at begreberne frivillighed og samtykke i vidt omfang er to sider af samme sag og mere eller mindre sammenfaldende.

Det er vigtigt at der er retssikkerheds garantier for den tiltalte, men det er ligeså vigtigt, at der er retsgarantier for de forurettede. Det bør derfor vurderes, hvordan de citerede retsafgørelser ville være faldet ud med den bestemmelse som flertallet foreslår.

Betænkningen s.197ff ØL 8. Marts 2027 ” F har desuden forklaret, at hun ikke gjorde modstand, men stivnede og derfor ikke overvejede at prøve at komme ud af sengen, Hun har samtidigt forklaret at hun flere gange sagde nej.”

T blev frifundet i både byret og landsret.

Ud fra bemærkninger i betænkningen vil flertallets forslag formentlig fortsat bevirke frifindelse af T , mens mindretallets formentlig føre til straf for T.

Der har været en lang række sager, hvor ikke mindst landsretterne ” ikke har fundet at der er ført det til domfældelse fornødne bevisfor ,at F befandt sig i en tilstand i hvilken, hun var ude af stand til at modsætte sig de handlinger ,som tiltalte efterfølgende foretog”, bet.s, 215, VL 15. Maj 2018, Landsretten frifandt T , byretten havde dømt 9 mdrs fængsel ,hvor af de 6 mdr var ubetingede.

Udtalelser som følgende :”Landsretten finder at det under disse omstændigheder ikke er bevist ,at F sagde fra over for eventuelle seksuelle handlinger på en sådan måde, at T havde grund til at antage , at F ikke var indstillet på sådanne handlinger.” ses ofte i domsbegrundelserne

Betænkningen s. 211 ØL 7.marts 2018

”F har forklaret bl.a. at hun ikke gjorde modstand, idet hun var” frosset ” , og at hun ikke husker ,om hun på noget tidspunkt skubbede til tiltalte. Herefter, og da det fremstår usikkert, om F har sagt fra på en sådan måde, at tiltalte har indset ,at hun ikke ønskede at have samleje med ham, finder landsretten, at er ikke er bevist at T havde det til domfældelse fornødne forsæt.”

T frifindes i ØL i byretten havde dømt 2 år og 6 mdr fængsel .

Flertallets bestemmelse vil formentlig fortsat have ført till frifindelse, hvorimod mindretallets bestemmelse vil føre til domfældelse.

Mens Straffelovsrådet lagde sidst hånd på betænkningen , afsagde Østre Landsret den 17.jan 2020 dom . Landsretten udtalte at ”ikke sagde fra over for T under episoden i sengen, at hun havde oplyst, at hun gerne ville sige fra , men at hun ikke kunne ,fordi hun ”frøs” situationen, og at hun ved at ligge helt stille -samtidigt med at hun i følge sin forklaring lavede knibeøvelser -håbede at opnå, at T ophørte med sit forehavende”. Også i landsretten forklarede F ,at hun følte sig fuld og at hun var til kvinder, hvad T vidste.

Også med denne afgørelse må det formodes at flertallets bestemmelse kunne føre til frifindelse, hvorimod en bestemmelse om samtykke baseret sex , ville føre til at T ville blive dømt.

Vi mener , at en største retssikkerhedsgaranti for såvel tiltalte som forurettede opnås bedst ved, en bestemmelse om at seksuelle handlinger skal basers på samtykke .

København 18. Marts 2020 **Alle 4 medlemmer af Ekspertpanelet**

Helle Jacobsen, Senior rådgiver og researcher, køn, Amnesty International

Lisbeth Jessen, Direktør for Danner

Jytte Lindgård, Advokat

Svend Aage Madsen, ph.d., Forskningsleder på Rigshospitalet og Formand for Forum for Mænds Sundhed

Justitsministeriet
Slotsholmsgade 10
1216 København K

Pr. e-mail til jm@jm.dk, chn@jm.dk

Fredericia, den 18. marts 2020

Deres Sagsnr. 2020-730-0367 - høring over Straffelovrådets betænkning nr. 1574/2020 om en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse

Offerrådgivningen i Danmark (OID) har den 19. februar 2020 modtaget høring vedr. Straffelovrådets betænkning om en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse med svarfrist den 18. marts 2020.

Straffelovrådets flertal på 10 medlemmer anbefaler, at det bærende princip skal være, om deltagelsen i et samleje er frivillig. Et medlem anbefaler, at princippet skal være, om der forligger et samtykke.

Statsministeren meddelte få dage efter betænkningens offentliggørelse, at regeringen gik ind for en samtykkebaseret bestemmelse. Og efter det oplyste, er der flertal herfor.

OID har uanset dette besluttet at besvare høringen.

OID hilser velkomment, at voldtægtsbestemmelsen i straffeloven udvides, således at også situationer, hvor der ikke foreligger en eller anden form for vold eller trusler herom, kan straffes.

OID finder det også positivt, at der har været en livlig debat om udformningen af en ny, udvidet bestemmelse. En sådan debat kan medvirke til at sætte fokus på problemet og oplyse borgerne. Det er imidlertid afgørende, at der følges massivt op med oplysning og undervisning på området især over for yngre mennesker. Det er meget væsentligt at forebygge en krænkende adfærd. Der er desværre flere undersøgelser, der viser, at der er et udbredt behov for oplysning på området og om, hvor grænsen går, mellem hvad der er i orden, og hvad der er krænkende.

Voldtægt er strafferetligt en helt speciel delikt, derved at det, der er lovlig adfærd, hvis begge parter er enige, kan være strafbart, hvis de ikke er det. Også derfor er der et hensyn at tage til, at man ikke kriminaliserer en adfærd, som af mange vil blive anset som naturlig og sædvanlig i forbindelse med seksuel adfærd.

OID er enig med Straffelovrådets flertal i, at frivillighed og samtykke i vidt omfang er to sider af samme sag, og at der derfor som udgangspunkt ikke vil være nogen væsentlig forskel på, om det ene eller det andet begreb anvendes i loven.

1/2

fferRådgivningen

OFFER
VIDNE
PÅRØRENDE

offerraadgivning.dk

Begge begreber vil skulle fortolkes i praksis. Ingen af dem er objektive. OID er imidlertid enig med Straffelovrådets flertal i, at deres frivillighedsprincip vil være mindre tvivlsomt end mindretallets samtykkebegreb. Det tilføjes, at nogle af de eksempler mindretallet peger på, som efter hendes opfattelse skal være strafbare, efter vores opfattelse i hvert fald ligger tæt på en adfærd, som af mange vil blive anset som naturlig og sædvanlig i forbindelse med seksuel adfærd.

Det er for os ikke afgørende, om man vælger frivillighed eller samtykke eller måske en tredje formulering, men, såfremt man vælger samtykke, bør det være med en anden formulering end mindretallets og med nogle andre bemærkninger.

Med venlig hilsen

Knut A. Gulbrandsen
Landsformand
Offerrådgivningen i Danmark

**Justitsministeriet
Slotsholmsgade 10**

Mail: jm@jm.dk & chn@jm.dk.

18. marts 2020

Sagsnummer 2020-730-0367

Red Barnets høringssvar på Straffelovrådets betænkning nr. 1574/2020 om en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse

Red Barnet takker for den fremsendte betænkning om ændring af straffelovens § 216 om voldtægt, og de relaterede §§ 218-220 om samleje ved forskellige former for udnyttelse mv., § 221 om samleje ved tilsnigelse og § 222 om samleje med en person under 15 år.

Red Barnet har følgende overvejelser:

1. En samtykkebaseret bestemmelse vil bedst kunne beskytte begge parter og sikre retssikkerheden.

Straffelovens kapitel 24 om seksualforbrydelser indeholder en række forskellige forbrydelser og har til formål dels at beskytte den enkeltes ret til seksuel selvbestemmelse og seksuel integritet, dels at beskytte børn og unge og visse særligt udsatte personer mod seksuelle overgreb.

Det er Red Barnets vurdering, at en **samtykkebaseret bestemmelse** i § 216 bedst vil kunne indfri ønsket om at beskytte begge parters personlige frihed og samtidig sikre retssikkerheden.

2. Betænkningen forholder sig ikke i tilstrækkelig grad til at beskytte unge mellem 15-17 år i de tilfælde, hvor samlejet er opnået ved groft misbrug af en på alder og erfaring beroende overlegenhed.

Særlige hensyn til 15 – 17-årige

Jævnfør Socialstyrelsens definition af seksuelle overgreb på børn er der *"tale om seksuelt overgreb, når et barn inddrages i seksuelle aktiviteter, som det ikke kan forstå rækkevidden af, udviklingsmæssigt ikke er parat til og derfor ikke kan give tilladelse til"*. Det fremhæves i denne formulering, at evnen eller muligheden for at give et kvalificeret samtykke eller tilladelse skal forstås på baggrund af personens, herunder især børn og unge, udvikling.

Den seksuelle lavalder i Danmark er 15 år, som (med henvisning til Straffelovrådets betænkning nr. 1534 fra 2015 om seksualforbrydelser) betyder, at:

"Den seksuelle lavalder er udtryk for, at personer over denne alder – i dag børn fra og med det fyldte 15. år – som et klart udgangspunkt gyldigt kan give samtykke til enhver form for seksuelt forhold. Det gælder ikke med hensyn til seksuelle forhold til forældre, biologiske søskende, undervisere mv., og det gælder heller ikke med hensyn til seksuelle forhold mod betaling mv. I disse henseender er aldersgrænsen 18 år (bortset fra seksuelle forhold til biologiske forældre og søskende, hvor der ikke gælder nogen øvre aldersgrænse).

Med disse undtagelser er der imidlertid principielt ikke nogen grænser for, hvor avancerede seksuelle forhold en 15-årig gyldigt kan give samtykke til. Det gælder med hensyn til aldersforskellen mellem parterne, antallet af personer, som deltager i det seksuelle forhold, om de pågældende kender hinanden i forvejen, og hvordan de i givet fald har lært hinanden at kende, og med hensyn til de midler og fremgangsmåder, som i øvrigt anvendes. Hvad der er lovligt at foretage sig i seksuel henseende med en voksen over 18 år, er det principielt også lovligt at foretage sig med en 15-årig. Den eneste yderligere undtagelse (ud over de allerede nævnte) er tilfælde, der betegnes som "groft misbrug af en på alder og erfaring beroende overlegenhed", som er og bør være en snæver undtagelsesbestemmelse".

Straffelovrådet overvejede i 2015, om de særlige bestemmelser om beskyttelse af de 15 – 17 årige skulle ophæves på grund af den dengang ringe praktiske betydning, men fremhævede, at især nyere retspraksis viste, at:

"Der kan forekomme forhold begået over for 15-17-årige børn af væsentligt ældre gerningsmænd, der er udtryk for et så groft misbrug af gerningsmandens overlegenhed i alder og erfaring, at de bør imødegås ved straf, selv om forholdet ikke kan henføres under straffelovens bestemmelser om voldtægt og udnyttelse i øvrigt."

"Herudover fremgår det af lovforslagets specielle bemærkninger, at der ved vurderingen af, om gerningsmanden har udnyttet en fysisk eller psykisk overlegenhed, bør lægges vægt på aldersforskellen mellem gerningsmanden og forurettede og på, om gerningsmanden har opsøgt forurettede og taget initiativ til overgrebet".

Grooming - at forføre ved groft misbrug af en på alder og erfaring beroende overlegenhed

Den danske straffelov anvender ikke det internationale begreb grooming, som dog kan ligestilles med formuleringen om, at en person "under groft misbrug af en på alder og erfaring beroende overlegenhed forfører en person under 18 år til samleje". Der har især gennem de senere år været et stigende antal sager, hvor voksne kontakter børn og unge, især online, med henblik på gennem en grooming-proces at manipulere og forføre barnet eller den unge til samleje eller andet seksuelt forhold.

Denne særlige beskyttelse – også af de 15-17-årige – er derfor fastholdt i § 223 stk. 2:

"Med samme straf anses den, som under groft misbrug af en på alder og erfaring beroende overlegenhed forfører en person under 18 år til samleje".

Ligeledes er der i § 220 fremhævet, at:

"Den, som ved groft misbrug af en persons arbejdsmæssige, økonomiske eller behandlings- eller plejemæssige afhængighed skaffer sig samleje med den pågældende, straffes med fængsel indtil 1 år eller, såfremt forholdet er begået over for en person under 18 år, med fængsel indtil 4 år".

Samtidig fremgår det af straffelovens § 221 ” .... straffes den, der tilsniger sig samleje med en person, der forveksler gerningsmanden med en anden, med fængsel indtil 4 år.

Bestemmelsen omfatter tilfælde, hvor forurettede forveksler gerningsmanden med en anden, hvilket f.eks. kan ske, hvis forurettede tager fejl af, hvilken person forurettede er sammen med. Anvendelse af anden form for svig er derimod ikke omfattet af § 221. Det forhold, at gerningsmanden f.eks. opnår samleje ved at lyve om sin identitet eller ved at foregive at være velhavende eller kendt, er dermed ikke strafbart efter bestemmelsen.

Subjektivt kræves det, at gerningsmanden har handlet med forsæt til at udnytte den bestemmende vildfarelse hos forurettede”.

Derfor anbefaler Red Barnet

Med de kommende ændringer i § 216 i forhold til at definere voldtægt med udgangspunkt i samtykke finder Red Barnet det vigtigt, at det fremhæves, at unge i alderen 15-17 år har behov for en særlig beskyttelse. Og hvis samlejet eller et andet seksuelt forhold med en person under 18 år er opnået ved *groft misbrug af en på alder og erfaring beroende overlegenhed*, skal det kunne sidestilles med manglende samtykke. Strafferammen bør derfor afspejle dette i §§ 220, 221 og 223, når det vedrører ofre under 18 år. Alternativt skal den særlige beskyttelse for 15-17-årige ift. samtykke, der er opnået ved *groft misbrug af en på alder og erfaring beroende overlegenhed*, indsættes i §216.

Red Barnet stiller sig gerne til rådighed i forhold til at uddybe kommentarerne til høringen.

Faglig kontaktperson: Psykolog Kuno Sørensen, ks@redbarnet.dk, tlf. 25140069

Med venlig hilsen

Johanne Schmidt-Nielsen
Generalsekretær

RETSPOLITISK FORENING

HØRINGSSVAR

Til Justitsministeriet.

Høring over Straffelovrådets betænkning nr. 1574/2020 om en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse - sagsnr. 2020-730-0367.

Høringsbrev af 19. februar 2020 - med svarfrist 18. marts 2020

Svar fremsendt til: jm@jm.dk og chn@jm.dk

Retspolitisk Forening anbefaler, i lighed med Straffelovrådets flertal, at straffelovens §216, stk. 1 ændres, så bestemmelsen baseres på et kriterium om frivillighed. Foreningen tilslutter sig endvidere Straffelovrådets anbefaling om at afstå fra at lovgive om uagtsom voldtægt.

Det understreges imidlertid, at voldtægtsbestemmelsens effektivitet – uanset hvilket kriterium, der benyttes – forudsætter en bredere indsats med henblik på at øge sandsynligheden for at krænkelse af den seksuelle integritet anmeldes hurtigt og følges op med behørig efterforskning og bevissikring.

1. Den politiske position

Retspolitisk Forening har noteret sig, at statsministeren tilsyneladende har truffet beslutning om at tilslutte sig Straffelovrådets mindretals indstilling om en ny *samtykke*-baseret affattelse af straffelovens § 216, stk. 1. Dermed kunne den politiske position synes fastlagt. Men på den anden side tilsluttede statsministeren sig i pressemeddelelsen i forbindelse med offentliggørelsen af betænkningen flertallets indstilling om at basere bestemmelsens udformning på *frivillighed* som kriterium.

Dertil kommer, at statsministeren ifølge Ritzaus Bureaus referat fra spørgetimen den 25. februar 2020 udtalte: “Nu er der en høringsfase, og den respekterer vi, og når den er færdiggjort, så går vi i gang med de politiske forhandlinger om, hvordan lovgivningen skal se ud.”

2. Retssikkerheds- og bevismæssige implikationer af begreberne ”samtykke” og ”frivillighed”

Rådets flertal anfører (s. 13.):

”at en ny voldtægtsbestemmelse af hensyn til retssikkerheden i videst muligt omfang skal indebære en klar og forudsigelig retstilstand, som borgerne kan indrette sig efter. Det er flertallets vurdering, at dette hensyn tilgodeses ved en voldtægtsbestemmelse baseret på frivillighed, hvor tilregnelses-, bevis- og bevisbyrde-kravene er uforandrede. Flertallet erkender dog, at en voldtægtsbestemmelse baseret på frivillighed på visse punkter indeholder flere skønmæssige elementer end efter den gældende lovgivning”.

Foreningen finder, at flertallets frivillighedskriterium, som medgivet i flertallets indstilling, rummer sådanne skønmæssige forhold, at der i forhold til bestemmelsens gældende udformning næppe kan blive tale om en klar og forudsigelig retstilstand i disse sager, hvor de retsstiftende kendsgerninger ofte unddrager sig den retlige erkendelse, fordi retten typisk alene har parternes forklaringer at holde sig til.

Lægges et samtykkekriterium til grund er der tale om et væsentligt snævrere kriterium og dermed også bevismæssigt en mindre skønspregt, om end ikke mindre omfattende, vurdering, jf. nedenfor. Samtykket skal således ikke nødvendigvis være udtrykkeligt, men dog positivt udtrykt, jf. mindretalsudtalelsen s. 16, hvorefter

” (...) et samtykkekrav endvidere vil få betydning for tilrettelæggelsen af bevisførelsen, idet det relevante bevistema bliver, om der forelå et positivt samtykke, frem for at bevistemaet bliver det negative – manglende frivillighed. Ved en samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse vil bevistemaet nemlig ikke være fraværet af et samtykke, men derimod tilstedeværelsen af et samtykke, altså noget positivt”.

Ikke desto mindre vil et samtykkekrav derfor også rumme nogenlunde samme problemer som et frivillighedskrav, da samtykket kan fremgå af andre omstændigheder i situationen (stiltiende samtykke). Vurderingen af disse omstændigheder vil i fraværet af et udtrykkeligt samtykke tillige være præget af væsentlige elementer af skøn, selvom bevistemaet umiddelbart kan synes indsnævret.

I den forbindelse hæfter Retspolitisk Forening sig ligesom flertallet (s. 16) ved, at vurderingen af, hvilken betydning passivitet skal have, må afhænge af sagens konkrete omstændigheder, herunder om samlejet er foregået under sædvanlige eller under særlige omstændigheder, forløbet op til samlejet, relationen mellem parterne mv. Denne problemstilling tilgodeses bedre af frivillighedsbegrebet end af samtykkebegrebet.

3. Betydningen af konnotationer til ”samtykke” og ”frivillighed”

Retspolitisk Forening deler også flertallets opfattelse af, at det i almindelighed er umiddelbart forståeligt – og for langt de fleste indlysende – at seksuelle forhold skal være frivillige, mens samtykke leder tankerne hen på, at en række formaliserede krav skal være opfyldt. Med et krav om samtykke vil lovens ordlyd således kunne antyde en videregående kriminalisering, end der ret beset er grundlag for.

Retspolitisk Forening finder ligesom flertallet, at begrebet frivillighed bedre imødekommer intentionen bag en ny voldtægtsbestemmelse, som er at understrege, at ethvert individ har ret til seksuel selvbestemmelse, og at enhver seksuel handling skal basere sig på gensidig frivillighed.

Samtykkemodellen kan have elementer af patroniserende karakter i sig, der åbner for misfortolkninger om, at dokumenterbart eller bevisfast samtykke er nødvendigt, ”da kvinder ikke er til at stole på”...

4. Forudsætninger for effektiv håndhævelse af voldtægtsbestemmelsen

Uanset hvilket kriterium der lægges til grund, forudsætter det efter Retspolitisk Forenings opfattelse, at der sker anmeldelse af krænkelse af den seksuelle integritet så hurtigt som overhovedet muligt, og at anmeldelser straks følges op af en efterforskning udført af efterforskere med særlig uddannelse i den type sager med henblik på sikring af mulige tekniske beviser og forklaringer fra parterne.

5. Vedr. kriminalisering af uagtsom voldtægt

Foreningen skal afslutningsvis tilslutte sig Straffelovrådets enstemmige anbefaling om at afstå fra at lovgive om uagtsom voldtægt.

København, d. 18. marts 2020

Bjørn Elmquist

Formand

Leif Hermann

Bestyrelsesmedlem

Geske Lovmand Hvid

Høringsudvalgsmedlem

Høringssvar vedr. Straffelovrådets betænkning nr. 1574/2020 om en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse, sagsnummer 2020-730-0367

Frederiksberg, 18. marts 2020

Seksualpolitisk Forum bakker op om Straffelovrådets betænkning om en frivillighedsbaseret voldtægtslovgivning. Vi deler opfattelsen af at voldtægtslovgivningen bør opdateres og moderniseres, så den ikke alene drejer sig om samleje ved vold, tvang eller trusler herom, men fokuserer på at ethvert samleje, eller anden seksuel omgang, bør være frivilligt for alle parter.

Vi bakker op om Straffelovrådets forslag om et frivillighedsprincip, som vi finder er balanceret, fornuftigt og ikke risikerer at kriminalisere almindelig seksuel omgang.

Det største problem med den nuværende lovgivning er, at alt for få tør anmelde, enten af frygt for ikke at blive taget alvorligt, eller af tvivl om forurettede 'kæmpede nok imod'. Med en frivillighedsbaseret lovgivning vil der være mindre tvivl for ofrene, hvilket forhåbentlig vil føre til at personer, der føler sig voldtaget vil anmelde forbrydelsen.

Det har været fremme i pressen at et frivillighedsprincip ikke er tilstrækkelig beskyttelse for potentielle ofre, og at et samtykke-princip er påkrævet. Fortalerne for samtykke-princippet hævder at et frivillighedsprincip stadig lægger ansvaret på den forurettede part om at sige fra, og vil fokusere på den forurettedes handlinger op til overgrebet.

Dette er ikke sandt. Straffelovrådet gennemgår nuanceret og balanceret hvordan det er alle parter ansvar at sikre sig at samlejet er frivilligt, men at der kan forekomme situationer hvor der ikke er givet udtrykkeligt samtykke, men at omstændighederne gør det tydeligt at der er tale om frivillighed fra alle parter side.

Dette finder vi også i Seksualpolitisk Forum. Uanset om vi forstiller os det midaldrende ægtepar, der har sex hver onsdag aften uden for mange dikkedarer, gæster i en swingerklub, eller mænd i en bøssesauna, så er det en kendt sag at ved mange samlejer, eller anden seksuel omgang, gives der ikke eksplicit samtykke hver gang, men alle deltagere i handlingerne har indikeret frivillighed ved deres handlinger. Straffelovrådet forklarer fornuftigt og tydeligt at det selvfølgelig i disse situationer, hvor der ikke er givet eksplicit samtykke, påfalder alle at sikre sig at der ikke er tegn på at nogen ikke ønsker at deltage.

Hvis vi indførte et samtykke-princip i lovgivningen ville vi kunne havne i den absurde situation at en person kræver en anden person dømt for voldtægt, på trods af at begge parter deltog frivilligt og var glade og tilfredse bagefter, men der var ikke givet tydeligt samtykke. Vi ville de-fakto kriminalisere alle sexpartnere der ikke havde indhentet udtrykkeligt samtykke

forinden samlejet. Vi ved fra forskningen i voldtægter at omkring 10 % voldtægtsanmeldelser er falske, og skal derfor være meget påpasselige med ikke at komme til at skade retstillingen hos den aktive part.

Flere debattører og politikere har været ude og tale for at samleje og anden seksuel omgang slet ikke bør foregå uden samtale om samtykke. Her vil Seksualpolitisk Forum råbe vagt i gevær, og fastholde at lovgivningen ikke bør handle om at fastsætte regler for optimal seksuel omgang, men alene om hvornår en person bør dømmes op til 8 års fængsel for voldtægt. Vi skal ikke tilbage til et samfund hvor lovgivningen er seksualmoralisk. Lovgivningen bør alene sikre personer mod overgreb og ufrivillig sex.

Vi bakker op om princippet om at når en gerningsperson ved, eller burde vide, at den anden eller de andre parter ikke deltog frivilligt, så bør personen dømmes for voldtægt. Dette finder vi er bedst sikret med Straffelovrådets forslag om en frivilligheds-baseret voldtægtlovgivning.

Med venlig Hilsen,
Seksualpolitisk Forum

v. Peter Edelberg, ekstern lektor, Københavns Universitet
Steen Schapiro, Filminstruktør
Kenno Simonsen, Psykolog
m.fl.

Justitsministeriet
Slotsholmsgade 10
1210 København K

Sagsnummer 2020-730-0367
18.03.2020

Høringssvar til Straffelovrådets betænkning om en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse

Sex & Samfund hilser Straffelovrådets betænkning nr. 1574/2020 om en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse velkommen og takker for muligheden for at give et høringssvar. Vi vil knytte en række bemærkninger til betænkningen og den videre proces under de to følgende punkter:

1. Bemærkninger til udformningen af en ny voldtægtsbestemmelse

Sex & Samfund støtter varmt op om et enigt Straffelovråds konklusion om, at der er behov for en modernisering af den gældende voldtægtsbestemmelse.

Vi bør ændre den nuværende lovgivning til en samtykkebaseret voldtægtslovgivning da dette vil sikre mere retfærdighed for ofre for seksuelle overgreb, bidrage til at mindske de barrierer, der forhindrer ofre for voldtægt i at anmelde det til politiet, samt sikre, at de personer, der er skyldige i voldtægt og voldtægtsforsøg, bliver dømt for det.

Herudover har vi følgende bemærkninger til indholdet den nye lovgivning:

For det første er det afgørende, at en ny lovgivning går utvetydigt væk fra den nuværende bestemmelse, som har vold eller trussel om vold som omdrejningspunkt for at afgøre, om der har været tale om en voldtægt, hvilket i praksis betyder at det ved bevisførelsen er afgørende, om offeret har gjort modstand eller modsat sig handlingen. Dette er stærkt problematisk, da lovgivningen herved ikke rummer ikke de mange tilfælde, hvor offeret ”fryser” - hvilket er almindeligt i voldtægtssager. Hertil kommer, at ansvaret for at forhindre voldtægt og påvise, at der er tale om voldtægt herved i praksis lægges over på offeret/den forudrettede part. I forhold til formuleringen af den nye voldtægtslovgivning er det følgende vigtigt, at den udformes på en måde på en måde, så det at ”fryse” eller passivitet i bredere forstand ikke er at samtykke til seksuelle handlinger.

Sex & Samfund mener endvidere, at en ny lovbestemmelse skal afspejle en bred forståelse af, hvordan frivillighed/samtykke kommer til udtryk i seksuelle relationer, hvor både ”sprog”, ”handling”, ”eller på anden måde” indgår. Dette i respekt for, at menneskelig kommunikation i seksuelle situationer, og seksualitetens og flirten og forførelsens sprog mere generelt, har forskellige (og ikke kun verbale) former og varierer fra person til person, og fra kontekst til kontekst. Det er dog afgørende, at lovgivningen er klar ift. at sikre at forudgående handlinger såsom flirt, påklædning, etc. *ikke* er samtykke til samleje eller lign. Dette kan blandt andet gøres ved at lægge

gernings-tidspunktet, altså det tidspunkt, hvor den konkrete handling fandt sted, til grund for afgørelsen.

Sex & Samfund anbefaler i øvrigt, at man i straffeloven og i samfundet mere generelt går væk fra at definere forurettede som ”kvinden” i anerkendelse af, at også andre kønsidentiteter og forskellige seksualiteter, fx mænd, homoseksuelle, transkønnede og interkønnede, kan blive udsat for voldtægt, ligesom som det giver mening at anvende termen ”gerningsperson” frem for ”gerningsmand”.

2. Ny lovbestemmelse kan ikke stå alene – der er brug for mere oplysning og styrkelse af forebyggelse, dialog og undervisning

Sex & Samfund bemærker, at Straffelovrådet ikke finder belæg for at kunne give et kvalificeret bud på, om eller i hvilket omfang en ny voldtægtsbestemmelse vil have en generalpræventiv effekt. Straffelovrådet gør sig dog forhåbninger om, at en ny samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse vil have en bredere adfærdsregulerende effekt, samfundsmæssigt set.

Vi er enige med Straffelovrådet i, at en ny voldtægtsbestemmelse ikke i sig selv har en oplagt præventiv effekt og vi mener derfor ikke, at ændringer i straffeloven og en udvidet kriminalisering kan stå alene. Hvis en ny voldtægtsbestemmelse skal have en dybere adfærdsregulerende effekt og bidrage til en reel forebyggelse af voldtægter og seksuelle krænkelse mere generelt, er der brug for flere og mere systematiske forebyggende tiltag.

Sex & Samfund anbefaler derfor, at der fra politisk side afsættes ressourcer til at sikre både oplysningsindsatsen og styrke undervisningsindsatsen til børn og unge og undervisere og fagpersoner, der har ansvar for børn og unge.

I lighed med anbefalingerne fra Justitsministerens ekspertpanel afgivet i november 2019 mener Sex & Samfund, at det er en god idé, at Ligestillingsministeriet iværksætter en ”oplysningskampagne om sprogbrug, kultur, frivillighed og samtykke” (p 2) efter en ny lovbestemmelse er vedtaget i Folketinget. En oplysningskampagne kan bidrage til at øge kendskabet til en ny lovgivning og dens konsekvenser for seksuelle relationer mellem mennesker, især for unge, men det er vigtigt, at en kampagne forholder sig dialogisk og normkritisk til feltet ved at engagere og motivere unge til at tage stilling til normer og skabe positive forandringer for sig selv og andre – og ikke er en skræmmekampagne med korte, moraliserende handlingsanvisninger om, hvordan den enkelte skal opføre sig.

Det er dog vigtigt at understrege, at en oplysningskampagne kan dog kun udgøre et mindre element i den forebyggende indsats, der har til formål at forebygge seksuelle overgreb, øge menneskers opmærksomhed på hinandens grænser og udfordre uhensigtsmæssige normer for køn, sex, flirt, grænser i samfundet hos både unge og voksne generationer. Således er Sex & Samfund enig i anbefalingerne fra Justitsministerens ekspertpanel afgivet i november 2019 om, at en ny voldtægtslovbestemmelse bør give anledning til at se nærmere på seksualundervisningsindsatsen i Danmark (p 2).

Ekspertpanelet fremhæver, at det ”nuværende seksualundervisningsmateriale” trænger til at blive opdateret ved at inkludere temaer som ”samtykke” og ”frivillighed”.

Det er i den sammenhæng vigtigt at understrege, at der allerede findes en del undervisningsmaterialer, både for grundskoler og ungdomsuddannelser, om temaer som sex, flirt, grænser, gråzoner, seksualitet, relationer, normer, lovgivning og seksuelle rettigheder, samtykke og

frivillighed, som allerede nu kan bruges. Mange af disse er udviklet af Sex & Samfund og tilgængelige på flere kanaler.¹

Sex & Samfund mener ikke, at der er behov for at udvikle separat materiale eller en specifik undervisningsindsats om samtykke i grundskolen, men foreslår, at emnet indgår i udskolingen inden for rammerne af sundheds- og seksualundervisningen og familiekundskab (SSF) og integreres i en bredere kreds af temaer som sex, flirt, grænser, gråzoner, seksualitet, relationer, normer, lovgivning og seksuelle rettigheder.

Ift. Grundskolen er den reelle udfordring imidlertid, at de målsætninger der er opstillet for SSF undervisningen (sundheds-seksualundervisning og familiekundskab) jf. Undervisningsministeriets evaluering i januar 2019 langt fra imødekommes i den praktiske undervisning i skolen. Eleverne får, med andre ord, ikke den undervisning de har krav på. Årsagerne er flere, herunder manglende rammer på den enkelte skole, f.eks. i form af systematisk integration i undervisningsplaner samt manglende tovholdere for undervisningen. Hertil kommer, at undervisere og anden fagpersonale ikke mener, at de er klædt på til at varetage undervisningen. Der er således brug for at styrke undervisere og fagpersoners seksualpædagogiske kompetencer, dels ved obligatorisk undervisning i normkritisk pædagogik og sundheds- og seksualundervisningens (SSF) fagdidaktik på læreruddannelsen, og dels gennem bedre muligheder for efteruddannelse.

I forhold til ungdomsuddannelserne mener Sex & Samfund, at det er vigtigt, at der på lovgivningsniveau skabes en obligatorisk ramme for og nyetableres en tradition for, at vi i Danmark på tværs af alle ungdomsuddannelser tilbyder undervisning i køn, krop og seksualitet. Temaer som sex, flirt, grænser, gråzoner, seksualitet, relationer, normer, lovgivning og seksuelle rettigheder er her vigtige med henblik på at understøtte unges seksuelle dannelse og mulighed for at skabe sunde og positive relationer, der er baseret på frivillighed og samtykke. Der bør hertil sikres seksualpædagogiske kompetencer hos undervisere og rådgivere på ungdomsuddannelserne.

Sex & Samfund finder det afgørende, at vi i Danmark får skabt en forebyggende indsats i forhold til seksuelle overgreb, der baserer sig på positiv dialog og dannelse. Undervisningsindsatserne bør tage afsæt i et rettighedsbaseret, seksualitetspositivt, normkritisk og fællesskabsorienteret pædagogisk grundsyn, hvor der i dialogen er fokus på at engagere børn og unge uanset køn, seksualitet, etnicitet og hudfarve etc. i disse temaer og tale om de normer, værdier og holdninger og handlinger og sociale fællesskaber, som seksualitet er indlejret i, samt at motivere unge til at handle både individuelt og i fællesskabet for at fremme egen og andres seksuelle trivsel og modvirke at seksuelle overgreb sker.

---

¹ På Sex & Samfunds underviserportal målrettet undervisere og fagpersoner i grundskolen og ungdomsuddannelser kan man eksempelvis gratis downloade disse undervisningsmaterialer med læringsvejledninger:

Grundskolens udskoling (7., 8. 9 og 9. klasse): <https://www.underviserportal.dk/grundskole/materialer/forloeb/151-flirt-og-graenser> <https://www.underviserportal.dk/grundskole/materialer/forloeb/150-graenser-uge-sex-19>

Grundskolens udskoling (10. klasse): <https://www.underviserportal.dk/grundskole/materialer/forloeb/152-flirt-og-normer-i-graenselandet>

Erhvervsuddannelser (EUD/EUX): <https://www.underviserportal.dk/ungdom/materialer/forloeb/153-flirt-og-normer-i-graenselandet>

Gymnasier (Stx, Hf, Hhx og Htx): <https://www.underviserportal.dk/ungdom/materialer/forloeb/155-sex-og-normer-i-graenselandet>

Produktionsskoler, FGU og EGU: <https://www.underviserportal.dk/ungdom/materialer/forloeb/154-flirt-og-normer-i-graenselandet>

Med venlig hilsen

Bjarne B. Christensen
Generalsekretær
Sex & Samfund

E-mail: jm@jm.dk og chn@jm.dk

Justitsministeriet
Slotsholmsgade 10
Strafferetskontoret
1216 København K

18. marts 2020
Sagsnr. 25578/HH/MSO

Sagsnr. 2020-730-0367 - Høring over Straffelovrådets betænkning nr. 1574/2020 om en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse.

På vegne af Hjælp Voldsofre skal jeg hermed afgive vores høringssvar i anledning af ovennævnte betænkning, som vi har læst med stor interesse.

Vi hilser det i den grad velkomment, at der igen er fokus på at forbedre vilkårene og retsstillingen for ofre for forbrydelser. Vi finder det tiltrængt, at der sker en markant forbedring af retstillingen for voldtægts ofre.

Vi har gennem de senere år modtaget adskillige henvendelser fra frustrerede ofre for voldtægt, der ikke føler sig værdigt behandlet i vores retssystem – det være sig på tidspunktet for anmeldelse af voldtægt, dvs. politiets håndtering, af deres egen rådgiver, dvs. bistandsadvokatens håndtering eller i forbindelse med en eventuel retssag, hvor der sker frifindelse i et stort antal sager, hvor der for en umiddelbar betragtning synes at være tale om et samleje gennemført ufrivilligt og/eller uden samtykke.

Vi er af den opfattelse, at den gældende voldtægtsbestemmelse allerede bygger på en forudsætning om frivillighed/samtykke, og at mangel på samme er strafbart.

Vi er dog også af den opfattelse, at den eksisterende retstilstand ikke yder et tilstrækkeligt værn for ofre for voldtægt med henblik på at opnå den oprejsning, de søger at opnå i retssystemet. Vi er således enige med Straffelovrådet i, at der er for mange frifindende domme, hvis rimelighed kan diskuteres i lyset af den seksuelle selvbestemmelsesret.

Med det udgangspunkt er det oplagt at se på muligheden for og/eller nødvendigheden af en lovændring.

I den forbindelse bemærkes, at vi længe har peget på, at det er andre faktorer end den eksisterende lovgivning, der har betydning for, at mange voldtægts ofre ikke føler sig taget seriøst i retssystemet, og at der falder mange - for en umiddelbar betragtning - uforståeligt frifindende domme. Som privatpraktiserende advokat med stor praktisk erfaring i rollen som bistandsadvokat, oplever jeg, at der synes at blive stillet ret strenge krav til anklagemyndigheden for at kunne løfte bevisbyrden for det kriminelle forsæt til en voldtægt. Almindelige betragtninger som, at det må have formodningen imod sig, at en

ung, seksuel uerfaren, fuld ung pige, der kaster op i gerningsøjeblikket, frivilligt deltager i samleje, er ikke tilstrækkelige til at føre til domfældelse.¹

Vi har flere gange peget på, at domstolene synes at stille (for) strenge krav til beviserne og frifinder tiltalte, hvilket helt naturligt får afsmittende effekt på hvilke sager, der fra anklagemyndighedens side rejses ved domstolene, hvilket igen får afsmittende effekt på, hvor mange sager der efterforskes grundigt og effektivt. Politiet fortæller allerede på anmeldelsestidspunktet den forurettede, at de må være klar over, at det er vanskeligt at løfte bevisbyrden for en voldtægt. Dominoeffekten går herefter "den anden vej"; politiet efterforsker ikke grundigt nok, og i sager der alligevel rejses, sker der frifindelse, fordi efterforskningen/beviserne ikke er fyldestgørende. Udviklingen har været særdeles bekymrende i takt med, at politiets ressourcer er blevet knappe de senere år.

Hos Hjælp Voldsofre har vi i mange år troet på, at det vil være tilstrækkeligt med flere og til dels bedre kvalificerede ressourcer til politiet, og at en ændret og fordomsfri tilgang til ofre for voldtægt, obligatorisk tilkaldelse af en kvalificeret og engageret bistandsadvokat og en ændret samfundsholdning vil kunne føre til en markant forbedring af retstillingen for ofre for voldtægt. Det bemærkes i den forbindelse, at erfaring viser, at en hurtig anmeldelse er en meget væsentlig faktor for det videre forløb af en voldtægts-sag. Det opnås kun, hvis der tages seriøst hånd om ofrene ved deres initiale henvendelse til politi. Hvis dette ikke sker, mister voldtægtsofre tilliden til retssystemet og navnlig til politiet. Tilliden er ikke tilstede i dag, jf. hertil side 9 i betænkningen, hvor punkt 3 i kommissoriet beskrives.

I 2005 skete der en væsentlig lovændring af betydning for ofre for voldtægt. De havde også forud for 2005 haft ret til at få beskikket en bistandsadvokat og eventuelt at få denne hidkaldt for at bistå dem under første afhøring hos politiet. Men i praksis blev alt for få voldtægtsofre rådgivet om denne mulighed. I 2005 blev der indført en lovændring, der gjorde det obligatorisk for politiet at tilbyde en bistandsadvokat tilkaldt, *medmindre* den forurettede modsatte sig dette. Der skulle gå en del år, før bestemmelsen blev ordentlig inkorporeret i praksis, men det må erkendes, at der skulle en lovændring til for at sikre voldtægtsofre bistand fra en advokat.

Hos Hjælp Voldsofre erkender vi også, at der må en lovændring til for reelt at sikre, at flere bliver dømt for det, der notorisk er grænseoverskridende seksuelle handlinger overfor en person, der ikke ønsker en given seksuel kontakt. Vi er af den opfattelse, at tiden er inde til, at kun en lovændring i tilstrækkelig grad forbedrer retsstillingen for ofre for voldtægt.

Vi vil dog stadig understrege, at en lovændring ikke kan stå alene, jf. de afsluttende bemærkninger.

Betegnelsen voldtægt:

Voldtægt er hårdt ord, og idet ordet "vold" indgår, kan det hævdes, at det er misvisende, hvis der er tale om et seksuelt overgreb uden vold. Retssystemet har dog siden lovændringen pr. 1. juli 2013 indrettet sig på et udvidet voldtægtsbegreb, der således siden dengang blandt andet også har omfattet udnyttelse samt samleje med et barn under 12 år.

Retssystemet har ligeledes siden 1. april 2019 skulle indrette sig på kriminalisering af begrebet psykisk vold. Dette synes ikke at give anledning til misforståelse eller forvirring Til sammenligning bruges af

---

¹ Eksemplet er fra sagen med en ung pige, der udsættes for "samleje" med en for hende ukendt person i en baggård overfor en restaurant ved Rådhuspladsen, og hvor en snarrådig tjener så en mand løfte den fulde pige, bære hende over fodgængerfeltet og ind i en gård, hvor tjeneren fjernede manden fra den opkastende pige. Der skete frifindelse, fordi hun ifølge tiltalte ikke sagde fra. Hun kunne pga. beruselsen intet forklare/huske.

visse organisationer begrebet seksuel vold om ethvert seksuelt overgreb. Måske skal vi tilmed på sigt vænne os til et sådant begreb i retssystemet.

Vi er derfor enige med udvalget i, at betegnelse voldtægt fortsat bør anvendes som betegnelse for alle seksuelle krænkelse omfattet af straffelovens § 216 – uanset om der i mange situationer ikke vil være anvendt vold. Således er også et seksuelt overgreb, hvor der ikke er anvendt vold, en så alvorlig krænkelse af forurettedes integritet og ret til at bestemme over egen krop, at ordet voldtægt synes at være mest rammende.

Sondringen mellem overfalds- og kontaktvoldtægt:

Det bør erindres, at det er denne sondring samt at den eksisterende lovning som det altovervejende udgangspunkt ikke giver anledning til udfordringer, når der er tale om en overfaldsvoldtægt.

Her vil der ofte være dokumentation for anvendt vold i et eller andet omfang – eller den forurettedes forklaring om fremsatte trusler vil blive lagt til grund. Et andet vigtigt aspekt i disse sager er, at de ofte anmeldes hurtigt og efterforsket med den fornødne grundighed og seriøsitet straks.

Den store udfordring er de mange sager om kontaktvoldtægt. Dem er der flest af, og det er præcis de sager, hvor de forurettede på grund af skyld, skam og/eller selvbebrejdelse tøver med at foretage anmeldelse, og hvor politiet ved en eventuel anmeldelse – eller forsøg på sammen – nævner, at det kan være svært at løfte bevisbyrden, fordi det vil være "påstand mod påstand", hvilket begreb i sig selv er stærkt bekymrende; den forurettede påstår ikke noget! Vedkommende fortæller, hvad de har oplevet/været udsat for.

De er navnlig i sager om kontaktvoldtægt, passivitetsbetragtningen spiller ind.

Vi kan ikke acceptere en retstilstand, hvor passivitet kan betragtes som en formodning om frivillighed eller samtykke. Der må og skal være en afklaringspligt, og for så vidt for begge parter. Hvis en person gerne vil have seksuelt samkvem med én, som de netop har opnået kontakt med, er det ikke tilstrækkeligt at forholde sig passivt. Det væsentligste er dog efter vores opfattelse, at den der tager initiativ til samleje skal have del i afklaringspligten.

Vi er på dette punkt helt på linje med det, som er anført af mindretallet, jr. betænkningen side 15:

"Mindretallet finder, at det er afgørende, at den, der tager initiativ til samleje, skal have del i afklaringspligten", således at en ny voldtægtsbestemmelse ikke cementerer en urealistisk opfattelse af individets frie handlerum, hvor fokus, herunder det bevismæssige fokus, vil være på offerets evne til at sige fra og kommunikere dette. I stedet bør fokus være på det gensidige ønske om samleje."

Dette leder os over i det væsentlige:

Samtykke- eller frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse?:

Der kan ikke herske tvivl om, at mindretallets forslag til en ny bestemmelse, hvor ordet "samtykke" indgår, er den, der kommer tættest på at opfylde Danmarks internationale forpligtelser i henhold til Istanbul konventionen. Det er en ren oversættelse af artikel 36 st. 2 i konventionen.

Det er efter vores opfattelse bekymrende, at flertallet ligefrem erkender, at der med deres forslag om en voldtægtsbestemmelse baseret på frivillighed på visse punkter er flere skønsmæssige elementer end efter den gældende lovgivning.

Vi er af den opfattelse, at en sætning som *"eller fremgå af den konkrete situation og sammenhæng"*² potentielt vil åbne op for en langt mere uklar retstilstand, og alt andet end lige vil føre til flere frifindende domme, hvor der ikke er den til domfældelse fornødne sikkerhed for, at et samleje har fundet sted ufrivilligt. Som eksempel kan nævnes en situation, hvor søde smil og en sensuel dans vil blive påberåbt af en tiltalt – eller blot sigtet – som udtryk for, at man har opfattet, at der var enighed om at have samleje. Dette vil kunne føre til en frifindelse under henvisning til den konkrete situation og sammenhæng.

Det kan vi under ingen omstændigheder støtte.

Vi er igen enige med mindretallet, når det på side 23 i tredjesidste afsnit anføres, at en flirt til en fest ikke i sig selv er samtykke til samleje, og hvis *"flirten ikke fortsætter ind i gerningsøjeblikket, har tiltalte ansvaret for at sikre sig, at den anden person faktisk ønsker samleje og ikke bare at feste. Et samtykke skal altså relatere sig til selve samlejet."*

Vi kan i det hele tilslutte os mindretallets betragtninger om, at en nyaffattelse af voldtægtsbestemmelsen ikke må:

" 1) legalisere seksuelle overgreb i hjemmet eller i parforhold, hvor offeret ikke samtykker i samleje, men måske i afmagt eller angst ikke kan sige fra eller gøre modstand, 2) legalisere de voldtægter, der foregår i forbindelse med fester eller festivaler, og hvor offeret måske stærkt beruset frivilligt ågr med gerningsmanden, men hvor offeret ikke har gjort sig gerningsmandens formål klart og ikke samtykker i samleje, 3) legalisere de voldtægter, hvor offeret "fryser" og ikke gør modstand, eller 4) legalisere de voldtægter, der undertiden finder sted i forbindelse med, at venner overnatter sammen efter en fest."

Der henvises til side 23 i betænkningen.

Vi finder det ikke strengt nødvendigt at ordet "samtykke" indgår i en nyaffattelse, i hvilken forbindelse det bemærkes, at anvendelsen af ordet synes at have givet anledning til en del tvivl i samfundsdebatten, hvor modstandere af en samtykkebaseret lovgivning har opstillet et hypotetisk scenarium om skriftlige samtykker og/eller ligefrem omvendt bevisbyrde.

Såfremt ordet samtykke i lyset heraf ikke kan opnå den fornødne tilslutning, kan man lade sig inspirere af flertallets forslag til formulering af en ny bestemmelse, men ændre "eller" til "og" således, at det hedder:

§ 216. For voldtægt straffes med fængsel indtil 8 år den, der har samleje med en person, der ikke deltager frivilligt.

---

² Ordlyden af stk. 2 i flertallets forslag er således: *"Stk. 2. For at en deltagelse skal anses som frivillig, skal valget om at deltage være kommet til udtryk gennem ord eller handling eller fremgå af den konkrete situation og sammenhæng....."*

Stk. 2. For at en deltagelse skal anses som frivillig, skal valget om at deltage være kommet til udtryk gennem ord **og** handling **og** fremgå af den konkrete situation og sammenhæng. Der foreligger ikke frivillighed, hvis gerningsmanden har tiltvunget sig samleje ved vold eller trussel om vold. Der foreligger heller ikke frivillighed, hvis gerningsmanden har skaffet sig samleje ved anden ulovlig tvang, jf. § 260, eller med en person, der befinder sig i en tilstand eller situation, i hvilken den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen.

Med disse bemærkninger må vi konkludere, at vi på baggrund af den grundige gennemgang af retstilstanden og hensynene bag en ny lovgivning, som kommer til udtryk i betænkning 1574/2020, mener at der skal gennemføres en samtykkebaseret lovgivning.

Vi tror på, at en samtykkebaseret lovgivning vil få stor betydning for efterforskning af voldtægtssager, idet der vil blive fokus på hvilke tanker og handlinger en mistænkt/sigtet/tiltalt har gjort for at sikre, at der var det fornødne samtykke. Vi mener, at kun en samtykkebaseret lovgivning vil sikre, at bevistemaet i voldtægtssager flyttes fra et spørgsmål om, hvorvidt der er anvendt vold, trusler om vold eller tvang, til spørgsmålet om hvorvidt samleje var frivilligt.

Det er med andre vigtigt, at der i relation til vurderingen af mistænkte/sigtede/tiltaltes forsæt kommer fokus på hvad denne havde grund til at tro (at forurettede samtykkede) i stedet for, hvad denne ikke var klar over (om forurettede deltog frivilligt).

Vi tror også på, at en samtykkebaseret lovgivning på sigt vil medføre en højere anmeldelsestilbøjelighed.

Af de 2 forslag er vi mest tilhængere af mindretallets, idet vi mener, at de hensyn der ligger bag mindretallets forslag mest optimalt tilgodeser hensynet til ofre for voldtægt og sikrer deres retsstilling bedst.

Alternativt bør der tages udgangspunkt i en formulering, som af os foreslået ovenfor.

Vi er enige med Straffelovrådet i, at der ikke er behov for at ændre på beskrivelsen af gerningsindholdet i bestemmelserne i §§ 218-223.

Afsluttende bemærkninger:

Vi mener ikke, at en lovændring kan stå alene.

Der må og skal afsættes flere ressourcer til politiet, som gennem de seneste 5 år synes at være blevet mere og mere pressede. Det må aldrig være mangel på tid og ressourcer, der afstedkommer en afvisning af den forurettede, der ønsker at indgive anmeldelse om en voldtægt – uanset om det forhold, der anmeldes på det indledende stadie, kan synes at have eller få nogle bevismæssige udfordringer.

Vi har i snart 10 år peget på at voldtægtsofre skal sikres bedre adgang til mere engagerede og måske endda specialiserede bistandsadvokater. Vi har i den forbindelse efterlyst, at man fra Justitsministeriets side gør brug af hjemlen i RPL. § 741b, stk. 4 om at gennemføre en tilkaldeordning. Vi håber, at der i forbindelse med ændring af lovgivningen, også vil blive set på de forslag til initiativer, der er peget på at det ekspertudvalg, som tidligere Justitsminister Søren Pape Poulsen nedsatte i efteråret 2018. Ekspertudvalget peger således netop på nødvendigheden af en styrkelse af bistandsadvokatordningen.

Vi kan også tilslutte os ekspertudvalgets opfordring til iværksættelse af den undersøgelse af hvordan voldtægtsofre typisk reagerer, dvs. udarbejdelse af det der benævnes et "traumepsykologisk katalog".

Dette kan forhåbentlig medvirke til en større forståelse for voldtægts ofre og deres reaktioner og sikre dem en mere værdig behandling i retssystemet.

Hos Hjælp Voldsofre har vi efterlyst tiltag med henblik på at påvirke og ændre samfundets forudindtagne holdning om egen skyld eller i hvert fald eget ansvar. Det må gennem undervisningsmateriale og kampagner slås fast, at det aldrig er offerets skyld. Der kan være tale om uforsigtighed eller ligefrem naivitet, men det berettiger ingen til at udvise så krænkende og intimiderende adfærd, som voldtægt er.

Vi håber på, at en ændret lovgivning på et mere værdibaseret grundlag, vil gøre det naturligt for alle at tage det medmenneskelige ansvar, der ligger i at gribe ind, når det opleves at personer, der ikke er i stand til at sige fra eller til, er i risiko for en seksuel krænkelse. Det vil også være det mest hensigtsmæssige for de potentielle gerningspersoner, der slipper for en sigtelse i en situation hvor de ganske enkelt ikke har tænkt sig grundigt om og sikret gensidighed.

Med disse bemærkninger afventer vi det videre forløb, der skal forbedre retstillingen for voldtægts ofre.

Med venlig hilsen
Helle Hald
partner, advokat (H)

From: Ida Agnete Dalsjö <IAD@regioner.dk>
Sent: 10-03-2020 12:43:30 (UTC +01)
To: Camilla Hellesø Nielsen <chn@jm.dk>; Justitsministeriet <jm@jm.dk>
Subject: SV: Høring over udkast til betænkning nr. 1574/2020 om en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse - j. nr. 2020-730-0367

Til Justitsministeriet

Danske Regioner takker for den vedhæftede høring over udkast til betænkning nr. 1574/2020 om en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse - j. nr. 2020-730-0367 .
Danske Regioner har ingen bemærkninger til høringen.

Venlig hilsen

Ida Agnete Dalsjö
Konsulent
Ledelsessekretariatet

Danske Regioner
Dampfærgevej 22
2100 København Ø
Mobil: 25344040

Fra: Justitsministeriet <jm@jm.dk>

Sendt: 19. februar 2020 15:02

Emne: Høring over udkast til betænkning nr. 1574/2020 om en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse - j. nr. 2020-730-0367

Se venligst vedhæftede filer

Med venlig hilsen

JUSTITSMINISTERIET
Sikkerhedskontoret
Slotsholmsgade 10
1216 København K
Tlf.: 7226 8400

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Denne e-mail indeholder fortrolig information. Hvis du ikke er den rette modtager af denne e-mail eller hvis du modtager den ved en fejltagelse, beder vi dig venligst informere afsender om fejlen ved at bruge svarfunktionen. Samtidig bedes du slette e-mailen med det samme uden at videresende eller kopiere den.

From: Andreas Droob Kristensen <adk@datatilsynet.dk>
Sent: 12-03-2020 11:03:55 (UTC +01)
To: Justitsministeriet <jm@jm.dk>; Camilla Hellesø Nielsen <chn@jm.dk>
Subject: Vedrørende sagsnummer 2020-730-0367

Til Justitsministeriet

Ved brev af 19. februar 2020 har Justitsministeriet anmodet om Datatilsynets udtalelse til Straffelovrådets betænkning nr. 1574/2020 om en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse.

Datatilsynet har ingen bemærkninger til betænkningen, men forudsætter, at behandling af personoplysninger finder sted i overensstemmelse med de relevante databeskyttelsesretlige regler.

Med venlig hilsen

Andreas Droob Kristensen

Fuldmægtig, cand. jur.

adk@datatilsynet.dk

DATATILSYNET

Carl Jacobsens Vej 35
2500 Valby
T 33 19 32 00
dt@datatilsynet.dk
www.datatilsynet.dk

From: Marianne Hansen
Sent: Thu, 20 Feb 2020 08:24:25 +0000
To: Justitsministeriet
Cc: Camilla Hellesø Nielsen
Subject: KL's hørings svar - sagsnummer 2020-730-0367

Kære Justitsministeriet
KL har ingen bemærkninger til den fremsendte høring.
Med venlig hilsen
Marianne Hansen

Sekretær
Jura og EU

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København

D +45 3370 3281
E MGH@kl.dk

T +45 3370 3370
W kl.dk

Fra: Aalborg Universitetshospital <aalborguniversitetshospital@rn.dk>

Sendt: 4. marts 2020 10:21

Til: Justitsministeriet <jm@jm.dk>

Emne: SV: Høring over udkast til betænkning nr. 1574/2020 om en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse (reviderede udgave af betænkningen) - j. nr. 2020-730-0367

Se venligst svar fra ledende overlæge Astrid Højgaard herunder.

Venlig hilsen

Charlotte Attias

Ledelsessekretær

9766 1331

chat@rn.dk

AALBORG UNIVERSITETSHOSPITAL

Ledelsessekretariatet

Hobrovej 42A

9000 Aalborg

aalborguh.rn.dk

Fra: Astrid Højgaard

Sendt: 3. marts 2020 15:39

Til: Aalborg Universitetshospital

Emne: SV: Høring over udkast til betænkning nr. 1574/2020 om en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse (reviderede udgave af betænkningen) - j. nr. 2020-730-0367

Kære Charlotte

Center for Voldtægtsofre, Aalborg Universitetshospital har ingen bemærkninger til udkastet. Vi imødeser den nye bestemmelse med tilfredshed.

Med venlig hilsen

Astrid Højgaard

FECSM, Formand for SSSM

Ledende overlæge

Klinisk lektor

Sexologisk Center

Center for Kønsidentitet

Center for Voldtægtsofre

AALBORG UNIVERSITETSHOSPITAL

Stengade 10, stuen

9000 Aalborg

a.hoejgaard@rn.dk

+45 97 66 04 43

www.aalborguh.rn.dk

AALBORG UNIVERSITET

AALBORG UNIVERSITETSHOSPITAL

From: Ina Iwersen
Sent: Mon, 24 Feb 2020 20:52:06 +0000
To: Camilla Hellesø Nielsen;Justitsministeriet
Cc: Marianne Abildtrup
Subject: VS: Høring over udkast til betænkning nr. 1574/2020 om en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse - j. nr. 2020-730-0367

Til rette vedkommende
Høringen giver ikke Sø- og Handelsretten anledning til at komme med bemærkninger.

Med venlig hilsen

Ina Darby Iwersen

Kst. Retsassessor

Direkte: + 45 99 68 47 06

Inalwersen@shret.dk

Sø- og Handelsretten

Amaliegade 35, 2. sal

1256 København K.

Tlf.: 99 68 46 20

www.shret.dk

Fra: Justitsministeriet <jm@jm.dk>

Sendt: 19. februar 2020 15:03

Emne: Høring over udkast til betænkning nr. 1574/2020 om en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse - j. nr. 2020-730-0367

Se venligst vedhæftede filer

Med venlig hilsen

JUSTITS MINISTERIET

Sikkerhedskontoret

Slotsholmsgade 10

1216 København K

Tlf.: 7226 8400

www.justitsministeriet.dk

jm@jm.dk